

**Қазақстан Республикасы
Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі**

**«Қоршаған ортаны қорғаудың
ақпараттық-талдау орталығы» ШЖҚ РМҚ**

**2018 жылға
Өндіріс және тұтыну қалдықтарының
мемлекеттік кадастрын жүргізу
нәтижелері бойынша ақпараттық шолу**

2019 ж.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе	5
I Тарау	
1. Жалпы мәліметтер	6
1.1 Өндіріс және тұтыну қалдықтары саласындағы мемлекеттік саясат.....	6
1.2 Қалдықтарды басқару саласындағы ҚР іс-шаралары	7
2. Өндіріс және тұтыну қалдықтары	11
2.1 Республика бойынша жалпы ақпарат	11
2.2 Республика полигондары бойынша статистика.....	19
2.3 Қалдықтарды өңдеу технологиясы.....	20
3. Медициналық қалдықтар	21
3.1 Жалпы ақпарат.....	21
3.2 Республика бойынша медициналық қалдықтар статистикасы.....	22
4. Жойылуы қиын органикалық ластауыштар	26
4.1 Жалпы ақпарат.....	26
4.2 Республика бойынша ЖҚОЛ статистикасы	27
II Тарау	
5. Республикада қалдықтарды басқару бойынша аймақтардағы жағдай....	28
5.1 Ақмола облысы.....	28
5.2 Ақтөбе облысы.....	35
5.3 Алматы облысы.....	42
5.4 Атырау облысы.....	49
5.5 Шығыс Қазақстан облысы.....	56
5.6 Жамбыл облысы.....	64
5.7 Батыс Қазақстан облысы.....	71
5.8 Қарағанды облысы.....	79
5.9 Қостанай облысы.....	87
5.10 Қызылорда облысы	94
5.11 Маңғыстау облысы.....	102
5.12 Павлодар облысы.....	109
5.13 Солтүстік Қазақстан облысы.....	116
5.14 Түркістан облысы.....	123
5.15 Шымкент қаласы.....	130
5.16 Алматы қаласы.....	136
5.17 Нұр-Сұлтан қаласы.....	143
6. Табиғат пайдаланушылар санын талдау.....	150
7. Полигондарды талдау және қалдықтарды орналастыру	151
8. Қорытынды	152
8.1 Халықаралық тәжірибе.....	152
8.2 Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу бойынша қорытындылар.....	156
8.3. Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастры бойынша жұмыстарды жетілдіруге қатысты ұсынымдарды ұсыну	157

БЕЛГІЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

ҚР ЭК	Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі
ҚР ЭГТРМ	Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі
ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК	Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі «Қоршаған ортаны қорғаудың ақпараттық-талдау орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны
ҚР ДМ	Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі
ҚР АШМ	Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі
ҚР ӘМ	Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі
ҚР ЦДИАӨМ	Қазақстан Республикасы Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі
ҚОҚ БАЖ	Қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесі
ӨКМ	Өндірушілердің кеңейтілген міндеттемелері
АҚ	Акционерлік қоғам
ММ	Мемлекеттік мекеме
МКК	Мемлекеттік коммуналдық кәсіпорын
ШЖҚ МКК	Шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік коммуналдық кәсіпорын
МКҚК	Мемлекеттік коммуналдық қазынашылық кәсіпорын
МКМ	Мемлекеттік коммуналдық мекеме
ӨК	Өндірістік кооператив
РМК	Республикалық мемлекеттік кәсіпорын
ЖШС	Жауапкершілігі шектеулі серіктестік
ТҚҚ	Тұрмыстық қатты қалдықтар

КІРІСПЕ

Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрының 2018 жылға арналған нәтижелері туралы ақпараттық шолу (бұдан әрі – Шолу) түзілген өндіріс және тұтыну қалдықтарын көму, кәдеге жарату, қайта өңдеу және залалсыздандыру көлемін анықтау, қалдықтарды басқарудың мемлекеттік саясатын тиімді басқару үшін аналитикалық ақпаратты пайдалану және аймақтар бойынша жинақталған, көмілген және орналастырылған өндіріс пен тұтыну қалдықтарына салыстырмалы талдау жүргізу мақсатында жасалды.

ҚР ЭК 19 тарауының талаптарына сәйкес Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастры Қоршаған ортаны қорғаудың бірыңғай ақпараттық жүйесінде (ҚОҚ БАЖ) жүзеге асырылды және <http://oos.energo.gov.kz> интернет ресурсына орналастырылды.

Шолуды құрастыру кезінде ҚОҚ БАЖ ұсынылған табиғат пайдаланушылардың деректері пайдаланылды. Сонымен қатар, ақпаратты келесі орталық және мемлекеттік атқарушы органдар ұсынды:

- Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі;
- Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі;
- облыстардың және республикалық маңызы бар қалалардың әкімдіктері.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің (<http://energo.gov.kz>) ресми сайтына орналастырылған талдау және анықтамалық ақпарат пайдаланылды.

Шолуда өндіріс және тұтыну қалдықтары саласындағы мемлекеттік саясат, әр аймақтағы қалдықтарды басқару саласындағы жергілікті атқарушы органдар қабылдаған шаралар туралы ақпарат ұсынылған. Сонымен қатар, табиғат пайдаланушылар мен қалдықтарды орналастыру полигондарының санына талдау жасалды. Ұқсас кадастрларды жүргізу саласындағы халықаралық тәжірибе келтірілген. Сонымен қатар, мемлекеттік қалдықтар кадастрын одан әрі жүргізу және өндіріс және тұтыну қалдықтары саласындағы мемлекеттік саясатты жетілдіру бойынша қорытындылар мен ұсыныстар берілген.

Шолу Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігімен және «ҚР ЭГТРМ «Қоршаған ортаны қорғаудың ақпараттық-талдау орталығы» ШЖҚ РМК-мен әзірленді.

I ТАРАУ

1. Жалпы мәліметтер

1.1 Өндіріс және тұтыну қалдықтары саласындағы мемлекеттік саясат

Қабылданған «Қазақстан-2050: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Стратегиясы елдің дамудың «жасыл» жолына көшуге негізделген экономиканың тұрақты және тиімді моделін құрудың нақты бағыттарын белгілейді. Ұлттық деңгейде Қазақстан жасыл экономика құру, дамыту және модернизациялау бойынша ауқымды бағдарламаны қолға алды.

Президенттің 2013 жылғы 30 мамырдағы Жарлығымен Қазақстан Республикасының «жасыл» экономикаға көшу тұжырымдамасы бекітілді. Тұжырымдаманың бір бағыты - қалдықтарды бөлек жинауды енгізу, инвестицияларды тарта отырып, қайталама шикізаттан өнім шығарумен, оның ішінде мемлекеттік-жеке меншік серіктестік арқылы қалдықтарды қайта өңдеу секторын дамыту болып табылады.

Нысаналы индикаторлар, «жасыл» экономиканың нормалары мен шаралары Қазақстан Республикасының заңнамалық актілері мен бағдарламалық құжаттарына енгізілген.

Осыған байланысты, бұрын тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеу саласын дамыту мақсатында нормативтік құқықтық база жетілдірілген. Атап айтқанда, Экологиялық кодекске түзетулер енгізілді: «коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау», «қайталама шикізат» ұғымдары енгізілді, оларға қойылатын талаптар белгіленді; өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері енгізілді; полигондарда қалдықтардың жекелеген түрлерін көмуге тыйым салынды.

Сонымен қатар, 2016 жылдан бастап құрамында сынабы бар шамдар мен құрылғыларды, металл сынықтарын, қалдық майлар мен сұйықтықтарды, батареяларды, электрондық қалдықтарды полигондарға көмуге тыйым салынады. 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап пластмасса, макулатура, картон және қағаз, шыны қалдықтарын көмуге тыйым салу күшіне енді.

Аталған стандарттарды енгізу қалдықтарды өңдеу саласындағы шағын және орта бизнесті ынталандыруға және дамытуға мүмкіндік берді.

Экологиялық қауіпсіздік Ұлттық қауіпсіздіктің ажырамас бөлігі, сонымен қатар халықаралық қауіпсіздіктің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Осыған байланысты, Қазақстан халықаралық деңгейдегі табиғатты қорғау саласындағы барлық маңызды халықаралық экологиялық конвенцияларға қатысады.

Қазіргі уақытта Қазақстан қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдауды және олардың жойылуын бақылау туралы Базель конвенциясына, Жойылуы қиын органикалық ластауыштар туралы Стокгольм конвенциясына, Халықаралық саудадағы белгілі бір қауіпті химиялық заттар мен пестицидтерге қатысты алдын ала анықталған келісім рәсімі туралы Роттердам конвенциясына тарап болып табылады. Сынап туралы Минамат конвенциясын ратификациялау бойынша белсенді жұмыс жүргізілуде.

Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің Н.Ә. Назарбаевтың «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты Қазақстан халқына Жолдауында айтылған тапсырманы орындауда ҚР ЭГТРМ шағын және орта бизнестің кең қатысуымен ТҚҚ заманауи кәдеге жарату және қайта өңдеу бойынша шаралар кешенінің жобасы әзірленді. Сонымен қатар, өздігінен пайда болатын полигондардың пайда болуын болдырмау және алдын алу мақсатында Министрлік «Қазақстан Ғарыш Сапары» ҰК» АҚ-мен бірлесіп қалдықтарды орналастыру орындарына ғарыштық мониторинг жүргізеді.

1.2 Қалдықтарды басқару саласындағы Қазақстан Республикасының іс-шаралары

Экологиялық кодекс қалдықтарды басқару жүйесімен байланысты экологиялық мәселелерді реттейтін саланың негізгі нормативті құқықтық актісі болып табылады. Кодекстің қалдықтарды басқару саласындағы оның негізгі нормаларын нақтылауды жүзеге асыратын 32 кіші заң актісі және 18 мемлекеттік стандарты болып табылады.

Қазақстан Республикасымен ратификацияланған 26 табиғат қорғау конвенциялар мен хаттамалардың 3-уі өндіріс пен тұтыну қалдықтарын реттеуге қатысты - Қауіпті қалдықтардың трансшекаралық тасымалдау және оларды жоюды бақылау туралы Базель конвенциясы, Жойылуы қиын органикалық ластауыштар туралы Стокгольм конвенциясы, Халықаралық саудадағы жеке қауіпті химикаттар мен пестицидтерге қатысты алдын-ала негізделген келісім беру рәсімі туралы Роттердам конвенциясы, Сынап туралы Минамата конвенциясын ратификациялаудың мемлекетішілік рәсімдері жалғасуда.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 31 шілдедегі № 750 қаулысымен бекітілген 2013-2020 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес Қазақстан Республикасының «жасыл» экономикаға көшу жөніндегі қабылданған Тұжырымдаманы іске асыру шеңберінде қалдықтарды қайта өңдеудің үлесі 2030 жылға 40%-ға, 2050 жылға 50%-ға жетуі қажет.

2018 жылы өндірістің қайта өңделген және кәдеге жаратылған ТҚҚ үлесі 11,51%-ды (1.2.1-диаграмма); өңделген және кәдеге жаратылған өндіріс қалдықтарының үлесі 32,2%-ды құрады. 2019 жылы өндірістік қалдықтарды өңдеу мен кәдеге жарату үлесін 34%-ға дейін, ТҚҚ 14%-ға дейін жеткізу жоспарлануда.

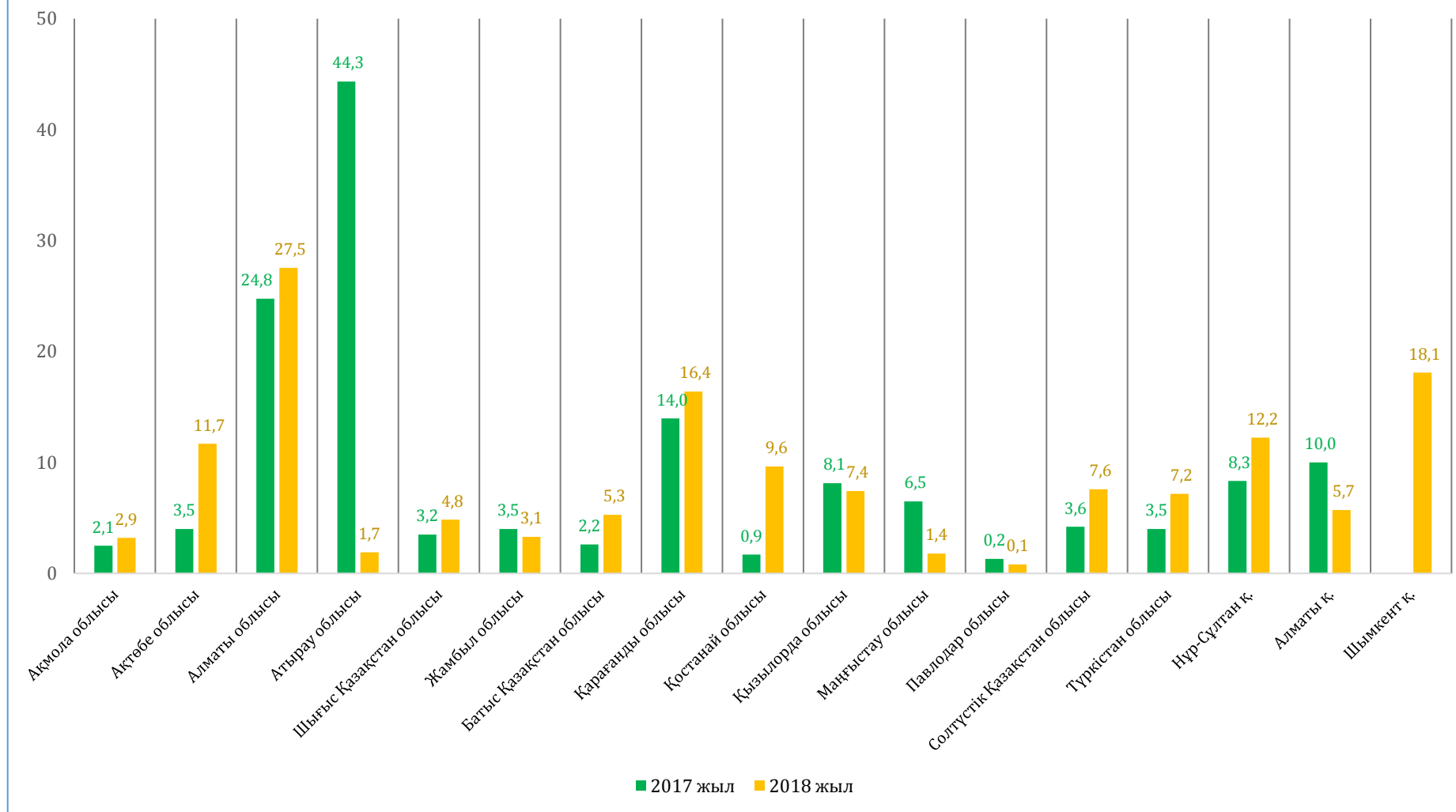
Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 мамырдағы № 823 Жарлығына сәйкес Қазақстан Республикасы Президентінің жанынан «жасыл» экономикаға көшу жөніндегі кеңес құрылды. Кеңестің шешімімен өзіне жүктелген міндеттерді орындау мақсатында 9 жұмыс тобы құрылды. Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 18 маусымдағы «Мемлекеттік жоспарлау жүйесі туралы» № 827 Жарлығына сәйкес әр аймақтың 2016-2020 жылдарға арналған бағдарламалары жасалды, оған мына индекстер кіреді:

- пайда болуына байланысты тұрмыстық қатты қалдықтарды кәдеге жарату және сұрыптау үлесі;
- пайда болуына байланысты өндірістік қалдықтарды кәдеге жарату және сұрыптау үлесі;
- облыс, республикалық маңызы бар қала, елорда халқының қалдықтарды жинау және тасымалдау қызметтері бойынша қамтылуы;
- экологиялық талаптар мен санитарлық нормаларға сәйкес тұрмыстық қатты қалдықтарды орналастыру объектілерінің (олардың орналасу орнының жалпы санынан) үлесі.

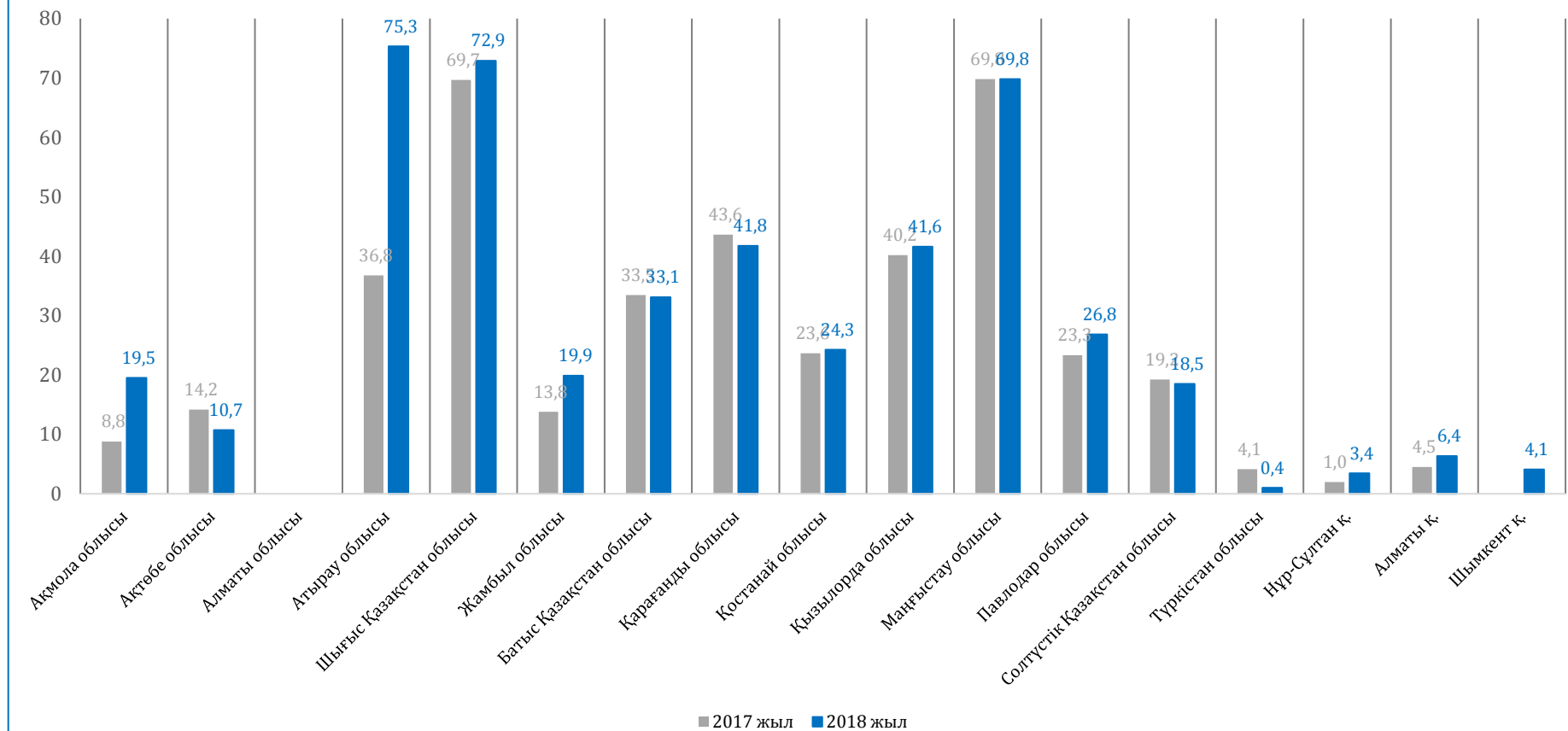
1.2.1-ші картада ҚР аймақтардың бөлінісінде 2017-2018 жылдарға арналған қатты қалдықтардың пайда болу көлемі, тұрғындардың ТҚҚ экспорттау қызметтерімен қамтылу пайызы және ТҚҚ жинау мен жоюдың орташа тарифі туралы ақпарат көрсетілген.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 31 наурыздағы №168 қаулысымен бекітілген «Бизнестің жол картасы-2020» (Бірыңғай бағдарлама) бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасының 1-ші қосымшасы 38-тармағына сәйкес қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, кәдеге жарату Бірыңғай бағдарламаның әлеуетті қатысушылары үшін экономиканың басым секторларына жатқызылған.

1.2.1-ші диаграмма
Аймақтар бөлінісінде 2017-2018 жж. ТҚҚ қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесі, %

1.2.2-ші диаграмма
Аймақтар бөлінісінде 2017-2018 жылдардағы өндіріс және тұтыну қалдықтарын қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесі, %

Бірыңғай бағдарламаның 94-тармағына сәйкес екінші бағытына қатысушылар экономиканың басым секторларында салаларында өз жобаларын іске асыратын және (немесе) іске асыруды жоспарлап отырған тиімді кәсіпкерлер болып табылады. Бірыңғай бағдарламаның екінші бағыты шеңберінде банктердің қаржылық лизингі несиелері/шарттары бойынша сыйақы мөлшерлемесін субсидиялау, банктердің/даму банктерінің несиелері бойынша ішінара кепілдендіру түрінде, өндірістік (индустриалды) инфрақұрылымды дамыту, индустриалды аймақты құру, ұзақ мерзімді лизингтік қаржыландыру түрінде мемлекеттік қолдау шараларын қарастырады.

ҚР ЭГТРМ ЭКСПО көрмесінің халықаралық павильондарында ұсынылған жаңа технологияларды қолдану мүмкіндігі туралы мәселе пысықталуда.

Сонымен, 2018 жылдың қыркүйегінде Алматы қаласында қуаттылығы жылына 550 мың тонна болатын қалдықтарды сұрыптау кешені іске қосылды, ол қаланың қалдықтарды өңдеуге деген қажеттіліктерін толық қанағаттандырады. Зауытта итальяндық «Macpress» қондырғысы орнатылып, 530 жұмыс орны ашылды. Іске қосылғаннан бері күніне орта есеппен 1,1 мың тонна қалдық өңделді. Олардан екінші шикізат алынды: пластикалық қалдықтар – 687 тонна, макулатура – 1002 тонна, шыны – 747 тонна, металл – 353 тонна, целлофан – 434 тонна. Қоқыс сұрыптау кешені «Қазақстан Қағазы» (макулатураны қайта өңдеу тұрғысынан), Green Technology Industries және Kazvtorplast (пластик қалдықтарды өңдеу тұрғысынан) сияқты зауыттармен ынтымақтасады. Қайталама шикізатты қайта өңдеу үшін басқа отандық кәсіпорындармен келіссөздер жүргізілуде.

ӨКМ шеңберінде компаниялар қайталама шикізатты жинау, тасымалдау және өңдеу шығындарын өтейді. Сонымен, 2016-2018 жылдар аралығында 50-ден астам кәсіпорындар шамамен 7 млрд теңге (оның ішінде 2016-2017 жылдары – 5,2 млрд теңге және 2018 жылы – 1,7 млрд теңге) өтемақы алды, жиналған және қайта өңделген автокөлік компоненттері 100,5 мың тоннаны құрады.

ӨКМ енгізу пайдаланылған антифризді, батареяларды, пайдаланылған майлар мен пайдаланылған шиналарды жою бойынша жаңа кәсіпорындардың пайда болуына, сондай-ақ қалдықтарды басқару саласында инфрақұрылым құруға мүмкіндік берді. ТҚҚ жинауға арналған 912 контейнер, электронды және электр қалдықтарын жинауға 346 контейнер, құрамында сынабы бар қалдықтарды жинауға арналған 2 321 контейнер орнатылды. Сондай-ақ, қайта өңдеуге арналған контейнерлерге қызмет көрсетуге арналған 29 арнайы техника сатып алынды. Сонымен қатар, қайталама шикізаттың жинау үшін 99 және электронды және электр қалдықтарын жинау үшін 39 қабылдау бекеті құрылды (1.2.2-ші карта).

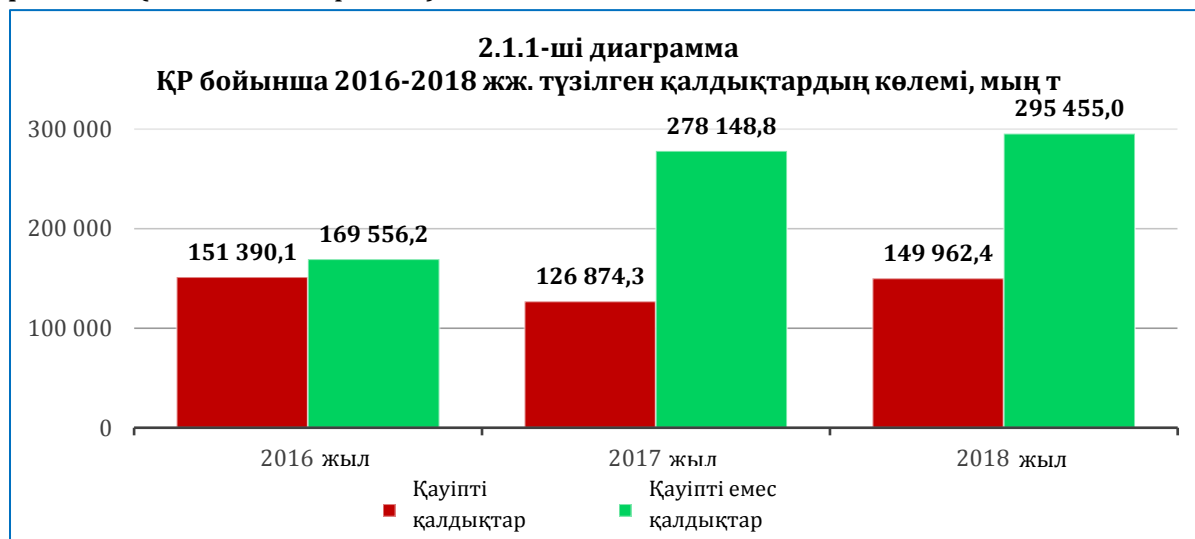
ҚР ЭГТРМ аймақтарда қатты қалдықтарды кәдеге жарату мен кәдеге жаратудың заманауи әдістері мен технологияларын енгізу бойынша прогресті (динамиканы) бағалау әдістемесі бекітілді, бұл баға қою арқылы әкімдіктердің қызметіне мониторинг жүргізуге мүмкіндік береді.

Тұжырымдаманың мақсаттарына қол жеткізу үшін 2019 жылдан бастап қалдықтардың жекелеген түрлерін полигондарға, оның ішінде тамақ өнімдерін орналастыруға тыйым салатын экологиялық заңнаманы іске асыру бойынша шаралар қабылдау және Жол картасы шараларын жүзеге асыру бойынша ҚР барлық аймақтарында белсенді жұмыстар жүргізілуде. Әкімдіктермен шағын және орта бизнестің кең қатысуымен тұрмыстық қатты қалдықтарды заманауи кәдеге жарату және қайта өңдеу жөніндегі іс-шаралар кешенін бекітілді.

2. Өндіріс және тұтыну қалдықтары

2.1 Республика бойынша жалпы ақпарат

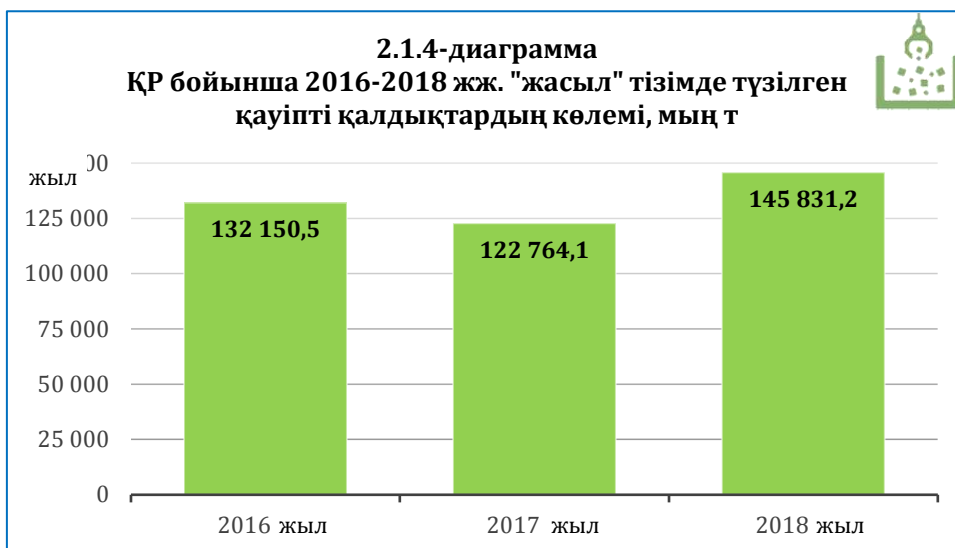
Табиғат пайдаланушылардың қалдықтарды түгендеу туралы есептері негізінде құрылған ҚОҚ БАЖ деректер базасының талдауы 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда қауіпті қалдықтар көлемі 24 515,8 мың тоннаға азайғанын көрсетті, ал 2018 жылы 2016 көрсеткішке жақындады. 2016-2018 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі 125 898,8 мың тоннаға ұлғайды (2.1.1-ші диаграмма).

ҚОҚ БАЖ жүйесінің деректеріне сәйкес 2018 жылы республикада түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 149 962,4 мың тоннаны құрады. 2016-2018 жылдар аралығында басқа тұлғалардан келіп түсетін қауіпті қалдықтардың көлемі жылына орта есеппен 82%-ға өсті. Бейтараптандырылған қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 9,8%-ға азайды, ал 2018 жылы 53%-ға өсті (2.1.1-ші кесте).

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 287-бабының талаптарына сәйкес, тасымалдау, кәдеге жарату, сақтау және көму мақсатында қауіпті қалдықтардың шекарааралық тасымалдау және оларды жоюды бақылау туралы Базель конвенциясына сәйкес қалдықтардың қауіптіліктің 3 деңгеймен белгіленеді: жасыл, янтарлы, қызыл. 2018 жылы қызыл және янтарлы қауіпті қалдықтардың түзілуінің сәйкесінше 19% және 0,5%-ға төмендеуі және жасыл қауіптілік деңгейінің 19%-ға өсуі байқалады (2.1.2-2.1.4-ші диаграммалар).

2.1.1-ші кесте. ҚР бойынша 2016-2018 жылдары қауіпті қалдықтардың қозғалысы (мың т)

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	2 877 364,2	3 177 505,4	2 397 723,9
 Түзілгені	151 390,0	126 874,6	149 962,4
 Басқа тұлғалардан түскені	3 806,8	5 097,4	11 698,7
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	33 626,2	190 785,7	29 993,2
 Залалсыздандырылғаны	327,7	295,5	451,4
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	85 799,0	92 842,2	121 559,0
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	23 382,5	213 833,8	11 113,4
 Жыл соңында болғаны	2 975 552,3	2 904 857,9	2 518 278,5

2018 жылы түзілген қалдықтардың 97,2%-ын «жасыл тізім», 2,7%-ын «янтарлы тізім» және 0,01%-ын «қызыл» тізім қалдықтары құрайды.

Жалпы түзілген қауіпті қалдықтардың 76%-ын «Қызыл деңгейдің өзге қауіпті қалдықтар», 14 %-ын ізбес және ізбес сипатындағы ұқсас қалдықтар құрады (2.1.5-ші диаграмма).

Жалпы түзілген қауіпті қалдықтардың 74%-ын «Янтарлы деңгейдің өзге қауіпті қалдықтар», сәйкесінше жалпы көлемнің 11%-ы және 4%-ы бұрғылау шламын, мұнаймен, мазутпен, химиялық заттармен және мұнай шламдарымен қаныққан топырақтардың түзілу көлемін құрады (2.1.6-шы диаграмма).

«Жасыл деңгейдегі басқа қауіпті қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтардың 82%-ын «жасыл тізімге» енгізілген қалдықтар, 16%-ын күл мен күл шлак қалдықтары құрайды (2.1.7-ші диаграмма).

2018 жылы «қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Қарағанды облысында (1,9 мың тонна), «янтарлы» тізімде – Павлодар облысында (1 713,9 мың тонна) және «жасыл тізімде» - Қостанай облысында (75 329, 4 мың тонна) түзілді (2.1.1-2.1.3-ші карталар).

2018 жылы қауіпті қалдықтардың ең көп мөлшері (барлық қауіптілік деңгейіндегі қалдықтардың жалпы көлемі) Қостанай және Павлодар облыстарында түзілді (2.1.4-ші карта).

2.1.7-ші диаграмма
ҚР бойынша 2018 жылы "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

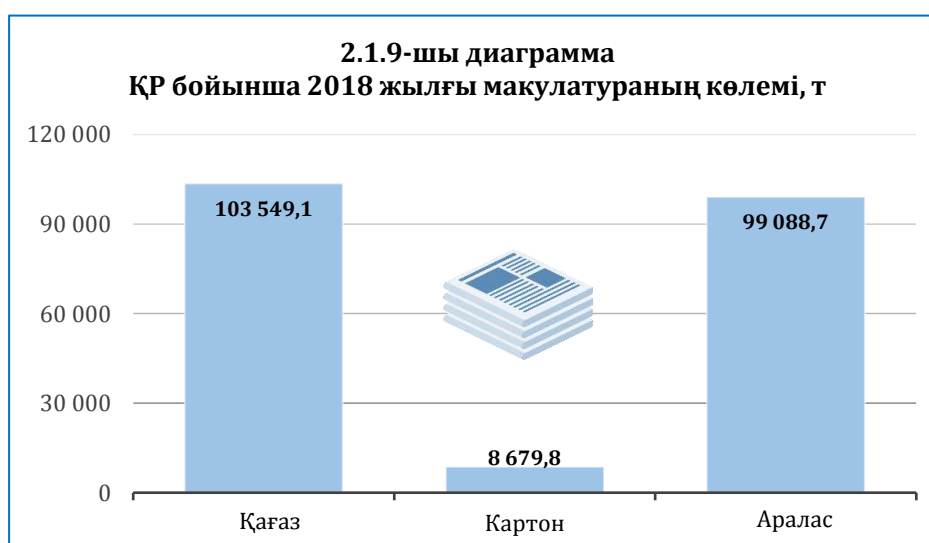
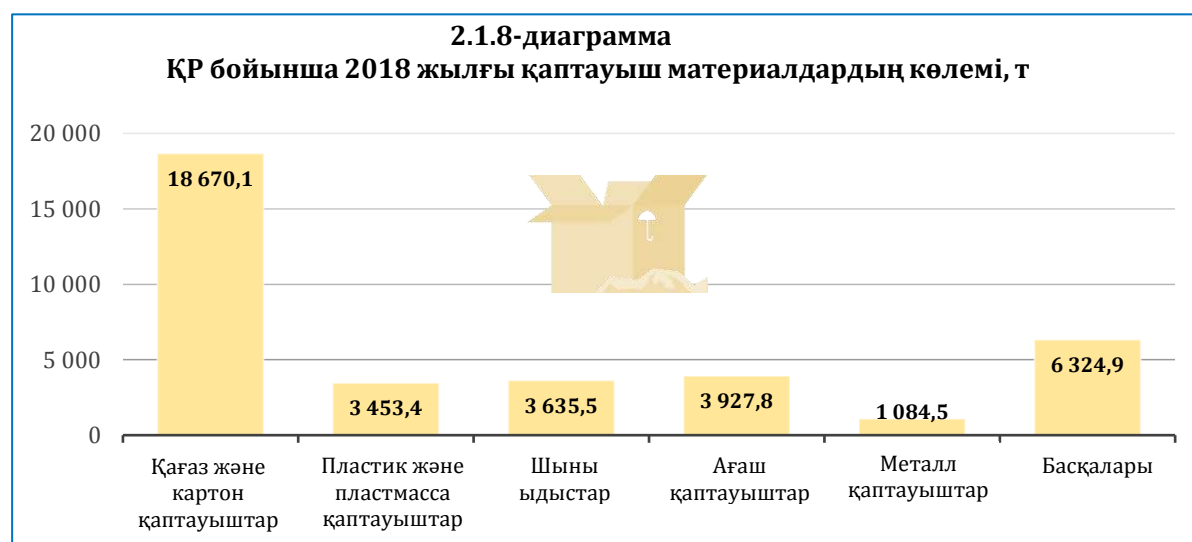
2.1.2-ші кесте - ҚР бойынша 2016-2018 жылдары түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі (мың т)

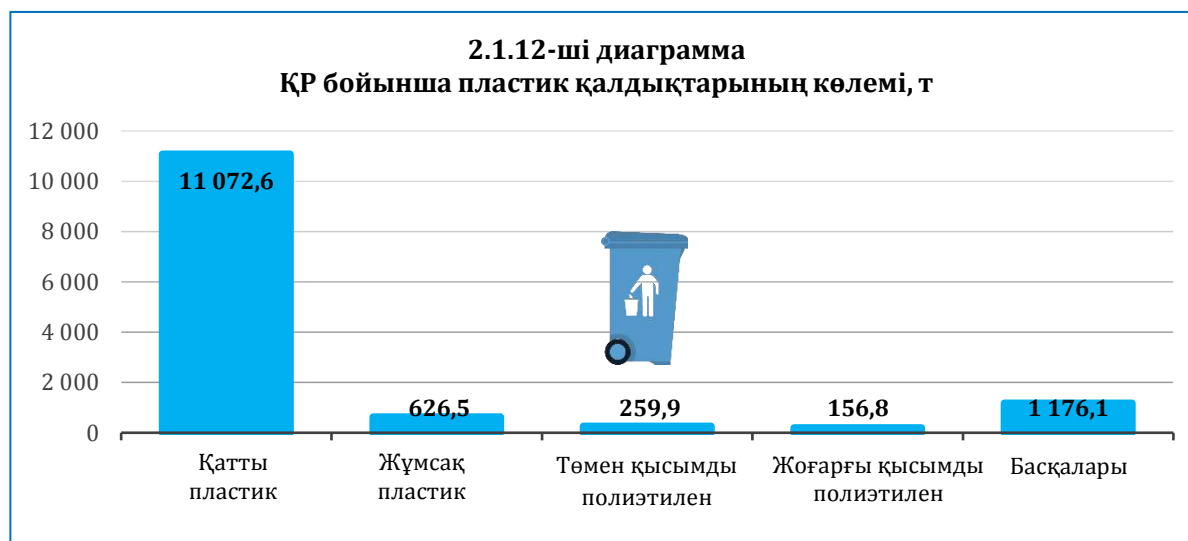
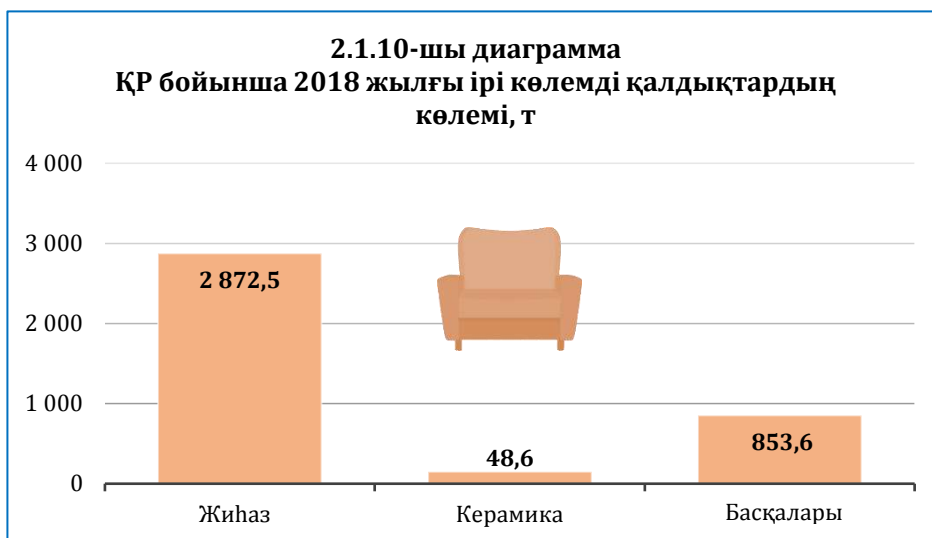
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	10 128,3	55,4	37,1
 Макулатура	48,8	130,4	211,3
 Пластик қалдықтары	1,9	5,3	13,3
 Электронды және электр жабдық қалдықтары	0,9	10,3	4,0
 Ірі көлемді қалдықтар	0,5	0,8	3,8
 Құрылыс қалдықтары	229,9	531,3	690,0
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	128	3 790	194
 Басқа қалдықтар	159 146,0	277 415,3	294 495,3

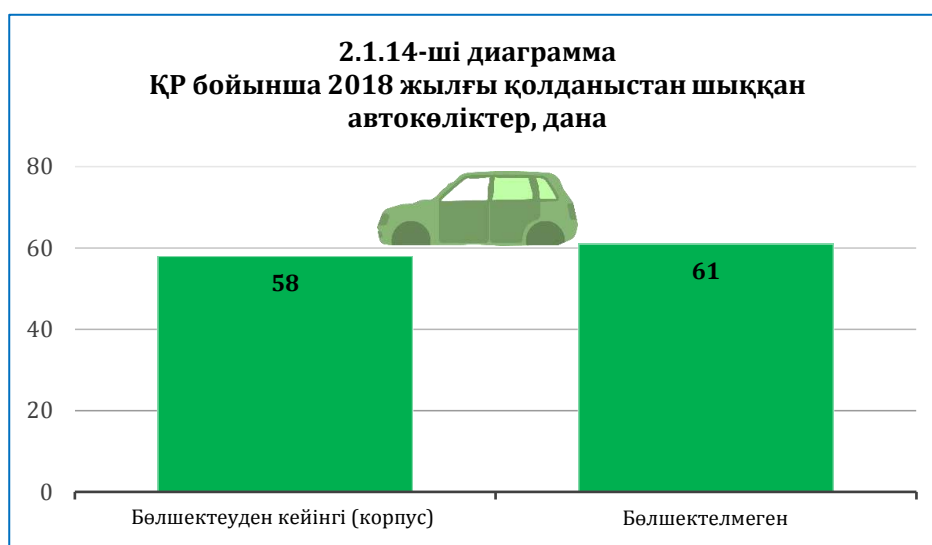
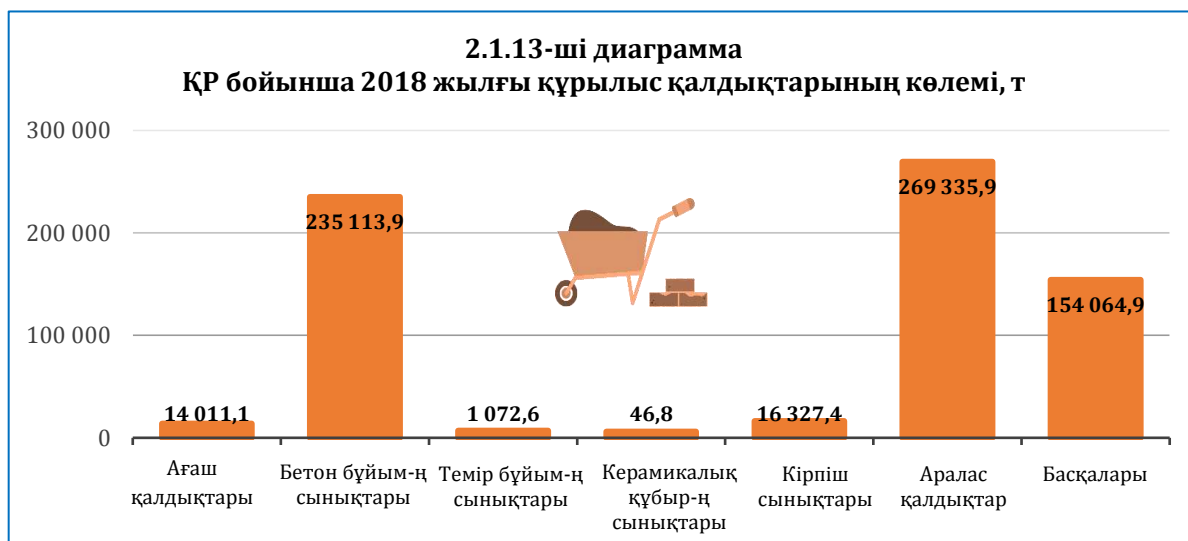
2018 жылы түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі 295 454,9 мың тоннаны құрады. 2016-2018 жж. құрылыс қоқыстарының көлемі 3 есеге, макулатура 4 есеге, пластмасса қалдықтары 7 есеге, ірі көлемді қалдықтар 8 есеге ұлғайды. 2016-2018 жылдарға арналған қаптауыш материалдардың көлемі жылына орта есеппен 66%-ға төмендеді. 2017 жылы электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары 2016 жылмен салыстырғанда 11 есеге өсті, ал 2018 жылы 2,5 есеге азайды (2.1.2-ші кесте).

Түзілген қауіпті емес қалдықтардың ең көп мөлшері (99,7%) «басқа қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтарға сәйкес келеді, 0,2%-ы – құрылыс қалдықтары, 0,1%-ы – макулатура.

2018 жылға арналған қаптауыш материалдардың ең үлкен көлемі қағаз бен картоннан жасалған қаптаманың көлемі болды; макулатура арасында – қағаз; ірі көлемді қалдықтар – жиһаз қалдықтары; электрондық және электр жабдықтарының қалдықтары - ақпараттық технологиялар және байланыс жабдықтары; пластик қалдықтарының арасында қатты пластиктің көлемі басым болады; құрылыс қалдықтарының арасында – аралас құрылыс қалдықтары (2.1.8-2.1.14-ші диаграммалар).

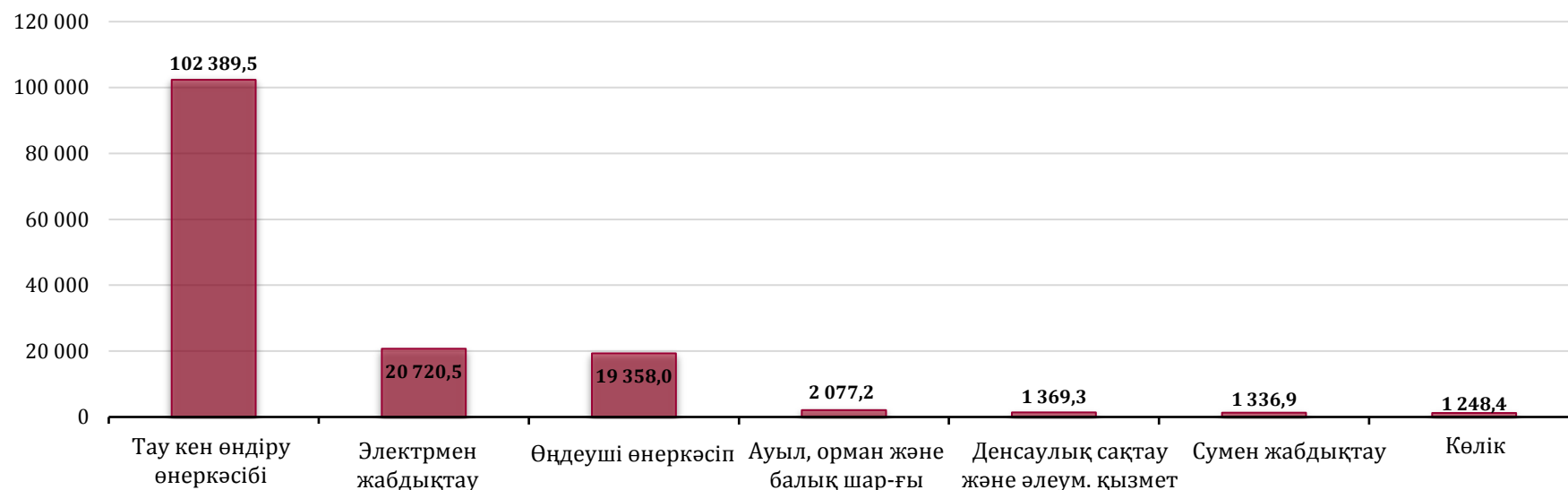
2018 жылы қауіпті қалдықтардың «түзілуінің» негізгі салаларының ішінде ең ірі көлемі тау-кен өндірісі, электр энергиясы және өндіріс салаларына қатысты (2.1.15-ші диаграмма).

2018 жылғы қауіпті емес қалдықтарды «түзудің» негізгі саласы – тау-кен өндірісі болып табылады (2.1.16-шы диаграмма).

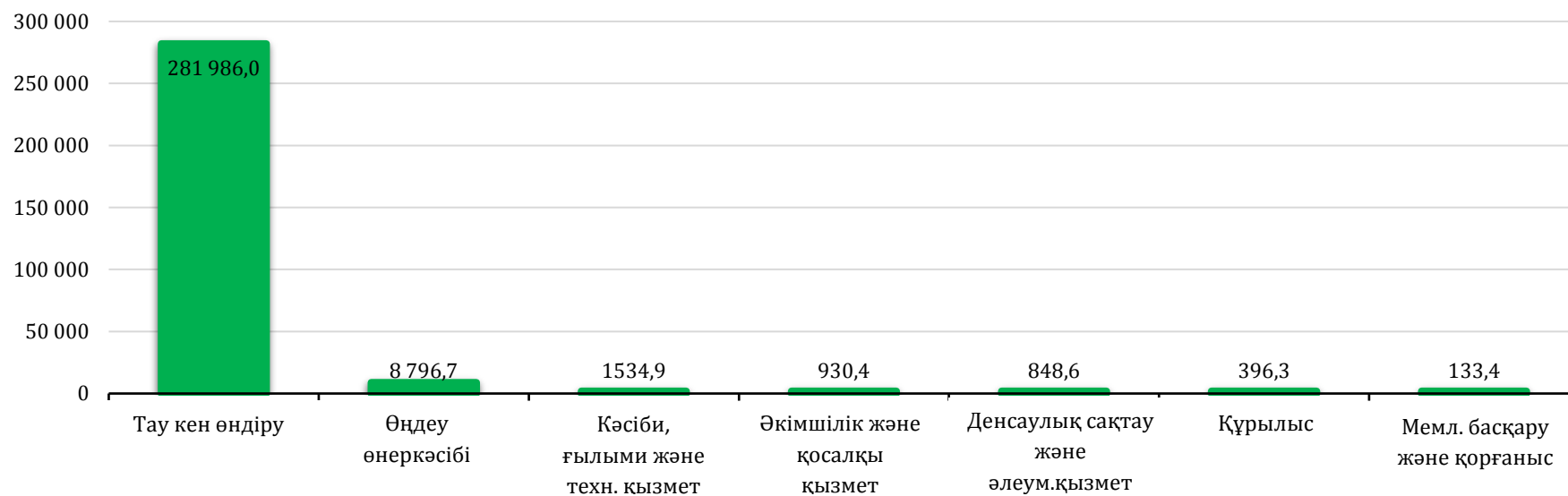
2.1.15-ші диаграмма

ҚР бойынша 2018 жылғы қауіпті қалдықтарды "түзудің" негізгі салалар, мың т

2.1.16-шы диаграмма

ҚР бойынша 2018 жылғы қауіпті емес қалдықтарды "түзудің" негізгі салалар, мың т

2.2 Республика полигондары бойынша статистика

ҚР ЭК 298-бабына сәйкес қалдықтарды көму орны алу ниетінсіз оларды тұрақты орналастыру орны болып табылады. Қалдықтарды көму арнайы жабдықталған полигондарда жүзеге асырылады. Қалдық полигондарын орналастыру және салу жобалары мемлекеттік экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық сараптамалардан өтеді. Техногендік минералды түзілімдердің уақытша сақталуы қалдықтарды жою болып табылмайды. Қалдықтарды сақтау арнайы жабдықталған орындарда кейіннен жою, қайта өңдеу немесе түпкілікті жою мақсатында қалдықтардың әр түрі үшін жобалық құжаттамада белгіленген мерзімде жүзеге асырылады. Әрбір полигонның мемлекеттік қалдықтар кадастрына енгізілген кадастрлық нөмірі бар. Алдын ала өңдеусіз тек қауіпті емес қалдықтарды көмуге болады.

Қауіпті қалдықтарды сақтау және көму шаруашылық қызметтің экологиялық қауіпті түрі болып табылады. Қауіпті қалдықтар залалсыздандыруға, тұрақтандыруға және қалдықтардың қауіпті қасиеттерін төмендететін әсер етудің басқа әдістеріне ұшырауы керек.

Құрамында ЖҚОЛ бар қалдықтарды көмуге тыйым салынады. Мұндай қалдықтардың экспорты мен импорты оларды жою мақсатында ғана рұқсат етіледі. ӨКМ туралы Стокгольм конвенциясы бойынша Қазақстан қабылдаған міндеттемелерді ескере отырып, ҚР ЭК 293-1-бабы құрамында қалдықтары қоршаған ортаға және денсаулыққа әсерін болдырмау үшін қорғаныс құралдарымен жабдықталуы керек, құрамында ЖҚОЛ бар қалдықтар үшін бөлек қойма құруды талап ететін стандарттар бекітілген. ҚОҚ БАЖ-да құрамында жойылуы қиын органикалық ластауыштар бар қалдықтарды түгендеу үшін жеке бөлім қарастырылған.

ҚР ЭК 302-бабымен коммуналдық қалдықтар полигонында қабылдауға тыйым салынған қатты және шлам тәрізді өндіріс қалдықтарының тізімі берілген. Сондай-ақ, ҚР ЭК 301-бабымен қалдықтардың жекелеген түрлерін полигондарға қабылдауға шектеулер бекітілген. Бұл өндірушінің (импортер), медициналық және ветеринарлық қалдықтардың, сұйық және тамақ қалдықтарының, пестицидтердің, қара және түсті металлдардың, құрылыс материалдарының қалдықтары, полигон жағдайында жарылғыш, коррозиялық болып табылатын қауіпті қалдықтар тізіміне енгізілген қалдықтар құрамында тотығатын, жанғыш және құрамында ЖҚОЛ бар қалдықтар бар.

ҚР ЭК 291-бабына сәйкес полигондарды қалалық және басқа елді мекендердің аумағында, сауықтыру және басқа да қауіпсіздік аймақтарында, сондай-ақ пайдалы қазбалар мен кен орындары орналасқан жерлерде орналастыруға тыйым салынады. Әртүрлі кластардағы полигондарға орналастыруға арналған қалдықтардың тізімі Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2007 жылғы 2 тамыздағы № 244-ө бұйрығымен анықталған. Қалдықтарды белгілі бір кластағы полигонға қабылдау өлшемдері ҚР ЭК 300-бабында бекітілген.

Полигонның жабылуы (полигонның бір бөлігі) Қазақстан Республикасының Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2012 жылғы 12 қаңтардағы № 6-О бұйрығымен бекітілген ТҚҚ полигонының әр бөлімі үшін газ мониторингін жүргізу бойынша әдістемемен қарастырылған тәртіппен аумақты рекультивациялау, полигон газының шығуын бақылау жүргізіледі.

2.2.1-картада ҚР аймақтары бөлінісінде қауіпті, қауіпті емес және тұрмыстық қатты қалдықтарды жою үшін қоршаған ортаны қорғау ұйымында ҚОҚ БАЖ-да тіркелген қолданыстағы полигондар туралы ақпарат бар.

2.3 Қалдықтарды өңдеу технологиясы

Қалдықтарды өңдеу, зарарсыздандыру және кәдеге жарату физикалық, химиялық немесе биологиялық процестерді қамтиды, оның ішінде пайдалану (өндіру), тауарлар немесе басқа да өнімдерде пайдаланылатын шикізаттан және (немесе) басқа материалдардан алынатын, қалдықтардың қасиеттерін өзгертуге, олардың көлемін немесе қауіпті қасиеттерін азайтуға көмектеседі. Өндіріс және тұтыну қалдықтары экологиялық тепе-теңдікке қауіп төндіреді және сонымен бірге шикізат көзі болып табылады.

ҚР ЭК 293-бабының талаптарына сәйкес мамандандырылған кәсіпорындарға бөлек жинауға және кәдеге жаратуға, қайта өңдеуге берілуі тиіс қалдықтардың жекелеген санаттарына бөлінеді. Бұл санатқа электронды және электр жабдықтары, құрамында сынабы бар қалдықтар, батареялар, аккумуляторлар кіреді. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 4 желтоқсандағы №695 бұйрығымен бекітілген Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері таратылатын өнімдер (тауарлар) тізбесімен қарастырылатын қалдықтар өңдеуге және кәдеге жаратуға жататын процестерге ұшырайды.

Қалдықтарды қайта өңдеу бойынша ең жақсы қолжетімді технологиялар Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 28 қарашадағы «Ең жақсы қолжетімді технологиялардың тізбесін бекіту туралы» № 155 бұйрығының 9 тармағына сәйкес ұсынылады. Қалдықтарды қайта өңдеу және жою нәтижесі қайталама материал немесе энергетикалық ресурстар болып табылады. Тұтыну қалдықтары операцияға ұшыраған қайталама шикізаттың мәртебесін алады, нәтижесінде қалдықтар шикізатты және (немесе) басқа материалдарды өндірістік үдерісте ішінара немесе толық алмастыру мақсатында қызмет етеді. Тізімдегі қалдықтардың қалған бөлігі әзірленбеген. Тұтыну қалдықтарын екінші шикізатқа беру критерийлері Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 19 шілдедегі № 322 бұйрығымен бекітілген.

Полигондарға тамақ, құрылыс қалдықтары, шыны, пластмасса, пластик, қағаз және картон қалдықтарын тастауға тыйым салу бойынша қабылданған шаралар, сондай-ақ қатты қалдықтарды бөлек жинау, сұрыптау және өңдеуді енгізу өндіріс көлемін арттырады және қайта өңдеудің сапасын жақсартады, полигонға орналастырылған ТҚҚ көлемін азайтады, полигондардың қызмет ету мерзімін көбейтеді, сонымен қатар ТҚҚ кәдеге жарату және қайта өңдеу бойынша шағын және орта бизнестің дамуына қосымша серпін береді. ТҚҚ бөлек жинауды табысты жүзеге асыруда халықтың экологиялық санасы мен мәдениеті маңызды рөл атқарады.

Қазіргі таңда ҚР-ның барлық аймақтарында қалдықтарды қайта өңдейтін кәсіпорындар бар.

2.3.1-ші картада ҚР аймақтары бөлінісінде қалдықтарды жинауды, сұрыптауды және қайта өңдеуді жүзеге асыратын және қайталама шикізат өнімдерін өндіретін кәсіпорындардың саны туралы ақпарат бар (облыстар мен республикалық маңызы бар қалалардың әкімдіктерімен ұсынылған деректерге сәйкес).

3. Медициналық қалдықтар

3.1 Жалпы ақпарат

Қазақстан Республикасында медициналық қалдықтарды басқару жүйесіндегі негізгі нормативтік-құқықтық базасы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 31 мамырдағы «Денсаулық сақтау объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы №357 бұйрығы; Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2018 жылғы 23 сәуірдегі «Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы» № 187 бұйрығы; Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2019 жылғы 30 наурыздағы «Медициналық қалдықтар туралы ақпарат беру ережесін бекіту туралы» № ДСМ-15 бұйрығы болып табылады.

Медициналық қалдықтар бес класқа бөлінеді:

1) қауіпті емес қалдықтар – қауіпті қасиеттерге ие емес қалдықтар – А класы;

2) эпидемиологиялық қауіпті қалдықтар – инфекцияланған және әлеуетті инфекцияланған қалдықтар (қанмен және басқа да биологиялық сұйықтықтармен ластанған материалдар және аспаптар, заттар, патологоанатомиялық қалдықтар, органикалық операциялық қалдықтар) – Б класы;

3) төтенше эпидемиологиялық қауіпті қалдықтар – инфекциялық аурулармен ауыратын науқастармен жанасқан, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласында төтенше жағдайлардың пайда болуына алып келуі мүмкін және аумақты санитариялық қорғау бойынша іс-шараларды жүргізуді талап ететін материалдар, фармацевтикалық және иммундық биологиялық өндірістердің қалдықтары) – В класы;

4) токсикологиялық қауіпті қалдықтар – пайдалануға жатпайтын қалдықтар (дәрілік, оның ішінде цитостатиктер, диагностикалық, дезинфекциялау құралдары), құрамында сынабы бар заттар, аспаптар мен жабдықтар, фармацевтикалық өндірістердің шикізаттары мен өнімдерінің қалдықтары, жабдықты, көлікті, жарықтандыру жүйелерін пайдалану қалдықтары) – Г класы;

5) радиоактивті қалдықтар – құрамында Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамаларымен белгіленген, радиоактивті заттар үшін регламенттелген мәннен асатын мөлшерде және концентрацияда радиоактивті заттар бар қалдықтар – Д класы;

Бүкіләлемдік денсаулық сақтау ұйымдарының медициналық мекемелердің қызметі нәтижесінде шығарылған қалдықтардың жалпы санынан шамамен 80%-ы ТҚҚ болып табылады. Қалған 20%-ы инфекциялық, улы немесе радиоактивті болуы мүмкін қауіпті материалдар болып саналады.

Жұқпалы және патологиялық қалдықтардың жалпы тізімінің көпшілігін қауіпті медициналық қалдықтар алады. Олар медициналық мекемелердің жалпы қалдықтарының 15 %-ын құрайды. Өткір заттар барлық қалдықтардың 1 %-ын құрайды, олар тиісінше жұмыс ісеген жағдайда инфекцияның негізгі таралу көзі болып табылады. Медициналық мекемелердің қалдықтарының шамамен 3%-ы химиялық заттар мен дәрілік препараттар ал, медициналық мекемелердің генотиптік қалдықтар мен радиоактивті заттар және ауыр металдары бар материалдар жалпы қалдықтардың шамамен 1%-ын құрайды.

Медициналық мекемелерден қалдықтарды өңдеу және жою тәуекелдерді азайтуға қарамастан, денсаулыққа байланысты жанама тәуекелдер емдеу немесе жою кезінде қоршаған ортаға зиянды заттардың шығарылуына байланысты болуы мүмкін. Қалдықтармен ластанған полигондар тиісті құрылғылар болмаған жағдайда ауыз суды ластауы мүмкін. Қалдықтарды кәдеге жарату бойынша құрылғыларды басқару немесе ұстауда тиісті жобалау болмаған жағдайда кәсіби тәуекелдерге жол беріледі.

Қалдықтарды өртеу түрлі елдерде кеңінен қолданылады, бірақ дұрыс емес өртеу немесе зиянды материалдарды өртеу атмосфераға ластаушы заттардың шығарылуына және күл қалдықтарының пайда болуына алып келеді. Құрамында хлоры бар жанғыш материалдардан диоксиндер мен фурандар пайда болады, олар адамдарда онкологиялық аурулар тудыратын канцерогендері болып табылады. Ауыр металдарды немесе құрамында жоғары металл бар материалдарды (әсіресе қорғасын, сынап және кадмий) өртеу улы металдардың қоршаған ортаға таралуына алып келуі мүмкін.

Тек 850-1100°C температурасында жұмыс істейтін инсинераторлар мен газды тазарту үшін арнайы жабдықталған заманауи газ тазартқыш диоксиндер мен фурандардың шығарындыларының халықаралық стандарттарына жауап береді. Қазіргі уақытта автоклавты, микротолқынды терапияны, іштен араластыруға және химиялық өңдеуге байланысты бу-термиялық өңдеу сияқты өртеу баламалары бар.

Қазақстан Республикасының «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексіне сәйкес орталық және жергілікті атқарушы органдар өз құзыреті шегінде денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асырады. Соған қарамастан, медициналық мекемелердің қалдықтарымен байланысты денсаулыққа қауіптілік туралы ақпараттың жеткіліксіздігі, қалдықтарды дұрыс басқарудың жеткіліксіз дайындығы, қалдықтарды басқару және кәдеге жарату жүйелерінің жоқтығы, қаржылық және кадрлық ресурстардың жеткіліксіздігі және сонымен қатар бұл тақырыпқа тиісті көңіл бөлінбеуі, медициналық мекемелердің қалдықтарымен байланысты ең көп таралған мәселесі болып табылады.

3.2 Республика бойынша медициналық қалдықтардың статистикасы

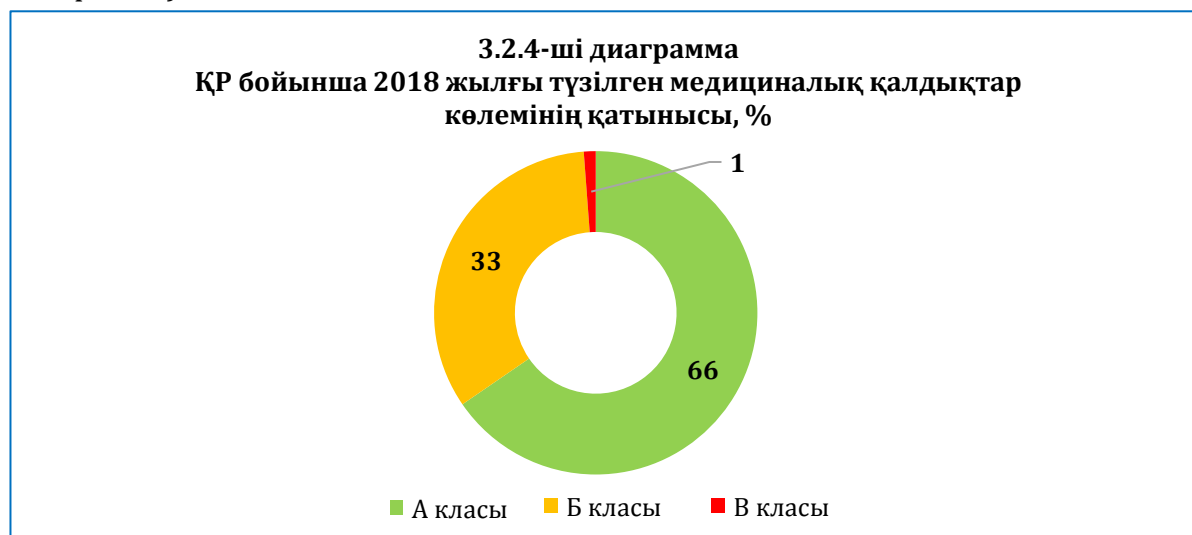
ҚР ДМ Тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің сапасы мен қауіпсіздігін бақылау комитетінің ақпаратына сәйкес, 2017 жылы түзілген медициналық қалдықтардың көлемі 2016 жылмен салыстырғанда 22 есеге азайды, ал 2018 жылы 2016 жылдың белгісіне жақындап түсті (3.2.1-ші диаграмма).

2017 жылы Г класындағы медициналық қалдықтардың приборлар саны 2016 жылмен салыстырғанда 71%-ға ұлғайды, ал 2018 жылы 10-ға азайды (3.2.2-ші диаграмма). Г класындағы сұйық қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 6 есеге ұлғайды (3.2.3-ші диаграмма).

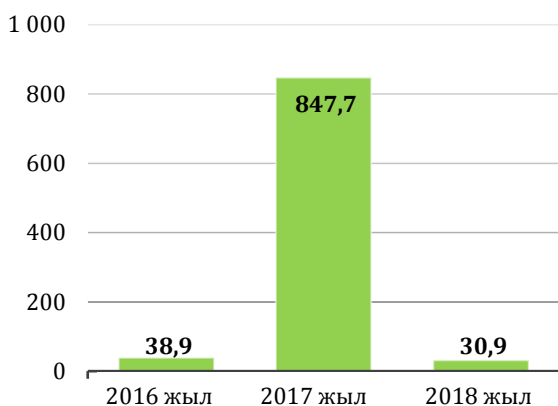
2018 жылы А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 30,9 мың тоннаны, Б класы – 15,8 мың тонна, В класы – 0,6 мың тоннаны құрады (3.2.4-ші диаграмма).

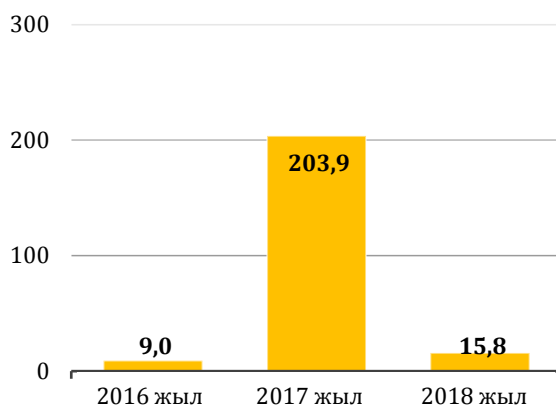
2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда А класының қалдықтары 22 есеге ұлғайды, ал 2018 жылы 2016 жылдың белгісіне қайта оралды. Б класы қалдықтарының көлемі 2016-2018 жылдары 23 есеге ұлғайды, кейін 13 есеге азайды. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда Г класы қалдықтарының көлемі 7 есеге ұлғайды, 2018 жылы 6 есеге азайды. Г класындағы сұйық қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 6 есеге ұлғайды. Г класындағы бұйым қалдықтарының саны 2017 жылы 1,7 есеге ұлғайды, 2018 жылы 10%-ға азайды. Д класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2016 жылдан 4 есеге азайды (3.2.5-3.2.10-шы диаграммалар).

3.2.1-ші картада ҚР аймақтары бөлінісінде 2018 жылға арналған медициналық қалдықтар туралы ақпарат қамтылған.

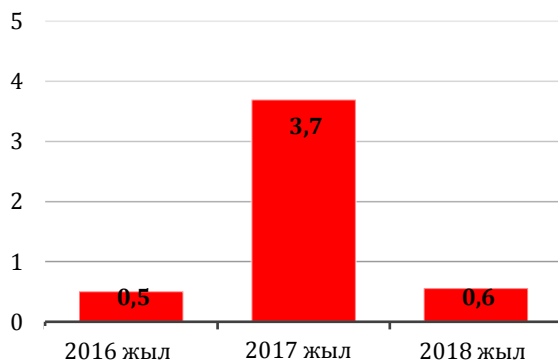
3.2.5-ші диаграмма
2016-2018 жж. А класында
түзілген медициналық
қалдықтардың көлемі, мың т

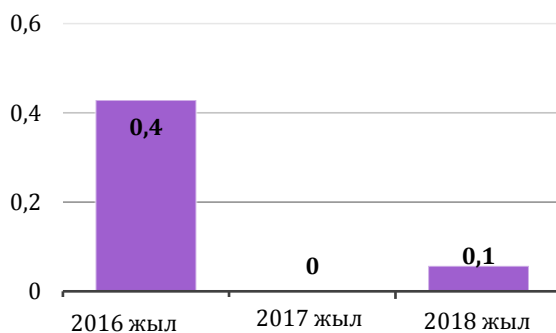
3.2.6-ші диаграмма
2016-2018 жж. Б класында
түзілген медициналық
қалдықтардың көлемі, мың т

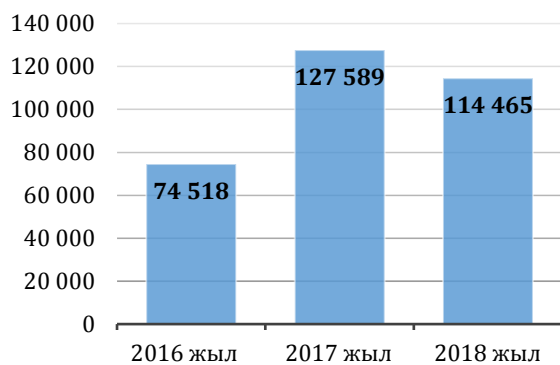
3.2.7-ші диаграмма
2016-2018 жж. В класында
түзілген медициналық
қалдықтардың көлемі, мың т

3.2.8-ші диаграмма
2016-2018 жж. Д класында
түзілген медициналық
қалдықтар көлемін төмендету
динамикасы, мың т.

**3.2.9-шы диаграмма
2016-2018 жж. Г класында
түзілген медициналық
қалдықтардың көлемі, дана**

**3.2.10-шы диаграмма
2016-2018 жж. Г класында
түзілген медициналық
қалдықтардың көлемі, л**

4. Жойылуы қиын органикалық ластауыштар

4.1 Жалпы ақпарат

Жойылуы қиын органикалық ластауыштар – биожинақтағыштығымен сипатталатын ыдырауға төзімді, уытты заттарға ие химиялық заттар тобы.

Қазақстан Республикасы экологиялық қауіпсіздік мәселелерін халықаралық реттеуде белсенді қатысады. Қазақстан экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және ЖҚОЛ саласындағы проблемаларға байланысты бірқатар халықаралық келісімдер мен конвенцияларды ратификациялады.

Қазақстан Республикасының заңнамалық базасы қазірдің өзінде Базель конвенциясымен ішінара үйлеседі. Атап айтқанда, қалдықтар Базель конвенциясына сәйкес қауіптіліктің үш деңгейі бойынша жіктеледі. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 11 шілдедегі №594 қаулысымен Базель конвенциясына толық сәйкес келетін қалдықтарды әкелу, әкету және тасымалдау ережелері бекітілді.

Роттердам конвенциясын ратификациялаған сәттен бастап, Қазақстан осы Конвенция шеңберіндегі улы химиялық заттар, олардың адам денсаулығы мен қоршаған ортаға әсері туралы ақпаратқа қол жеткізді.

ЖҚОЛ туралы Стокгольм конвенциясына сәйкес міндеттемелердің орындалуы бірлескен халықаралық жобаларды іске асыру, Жойылуы қиын органикалық ластауыштар туралы Стокгольм конвенциясы бойынша Қазақстан Республикасының міндеттемелерін орындау жоспарын жасау және ЖҚОЛ-дың адам денсаулығы мен қоршаған ортаға әсерін азайту жөніндегі жоспарланған іс-шараларды орындау арқылы жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2009 жылғы 8 желтоқсандағы № 261-О бұйрығымен Конвенцияның бастапқы тізіміне енгізілген ЖҚОЛ-ды реттеу бойынша шараларды қарастыратын ЖҚОЛ туралы Стокгольм конвенциясы бойынша Қазақстан Республикасының міндеттемелерін орындаудың бастапқы жоспары бекітілді.

Қазақстанда ЖҚОЛ өндірісінің жоқтығына қарамастан, мәселе ел үшін өте өзекті. ЖҚОЛ қалдықтарының қоры бойынша Қазақстан Республикасы Шығыс және Орталық Еуропа елдерінің арасында Ресей Федерациясынан кейін екінші орынды алады.

90-шы жылдарға дейін пестицидтер Қазақстанның барлық ауыл шаруашылығының барлық жерлерінде кеңінен қолданылды. ЖҚОЛ қасиеттері бар пестицидтер Қазақстанда ешқашан өндірілмеген. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ЖҚОЛ пестицидтерін әкелуге және әкетуге тыйым салынады бірақ, бұрынғы КСРО-да бұрын өндірілген және пайдаланылған ЖҚОЛ-дың көп мөлшері Қазақстан аумағында жинақталған. Елдің тек 20%-ы ЖҚОЛ қасиеті бар пестицидтер тізімімен қамтылған. ЖҚОЛ жататын пестицид қалдықтарымен топырақтың ластануы көп және шашыраңқы. Аталған аумақтарды тазарту қажет.

Пестицидтерден басқа, олардан босаған ыдыстарды кәдеге жарату мәселесі де шешуді қажет етеді. Тұрғындар білместікпен оны көбіне тамақ өнімдерін және суды сақтауда тұрмыстық мақсаттарда пайдаланатындықтан ыдыстар халықтың денсаулығына нақты қауіп төндіреді.

Стокгольм конвенциясы бастапқыда 12 затты («он екі қара») қамтыды. 2009 жылғы мамырда Стокгольм конвенциясының Тараптарының 4-ші конференциясында ЖҚОЛ тізіміне 9 жаңа химиялық зат қосылды.

Жойылуы қиын органикалық ластауыштар туралы Стокгольм конвенциясымен 2009 және 2011 жылдары танылған химиялық заттардың Қазақстан Республикасында өндірілмегені және өндірілмейтіні белгілі. Алайда,

АҚШ, ЕО, Үндістан, Қытай және Ресей Федерациясының жаңа ЖҚОЛ болуы мүмкін өнімдер импортының үлкен үлесі Қазақстанға тиесілі. Сонымен қатар, Кеңес Одағы кезінде құрамында ЖҚОЛ бар өнімдер Қазақстан Республикасының аумағына еркін кірді.

Қазақстанда химиялық заттар мұнай өңдеу, тау-кен металлургиясы, химия, құрылыс, фармацевтика салаларындағы өнеркәсіп кәсіпорындарында өндіріледі. Өндірілетін химиялық өнімдердің негізгі түрлері - күкірт қышқылы, хром және фосфор қосылыстары. Республиканың кәсіпорындарында химиялық заттардың кең спектрі қолданылады (қышқылдар мен сілтілер, еріткіштер, бояғыштар және т.б.). Экспорт құрылымында газ, мұнай өнімдері, күкірт қышқылы, сары фосфор және оның қосылыстары, минералды тыңайтқыштар, хром қосылыстары басым. Импорт негізін өсімдіктерді қорғау және өнеркәсіп химикаттары құрайды.

Ел аумағындағы ЖҚОЛ-дың көп мөлшері – қорғасын, кадмий және мырыш сияқты ауыр металдар және хром жинақталған. Елде бір тұрғынға орта есеппен алғанда бір жарым мың тонна өнеркәсіптік және коммуналдық қалдықтардан келеді, бұл Еуропалық мемлекеттермен жинақталған қалдықтар деңгейінен асады.

1968 жылдан бастап 1990 жылға дейін конденсаторларды толтыруға арналған сұйықтық ретінде Өскемендегі конденсатор зауытында өнеркәсіп өндірісінде қолданылатын ПХД-сы бар жабдық проблема болып табылады.

Қауіпті қалдықтарды қайта өңдеу/жою, (ескірген пестицидтермен қоса) қалдықтарды сақтау/жою (ескірген, тыйым салынған, қолдануға жарамсыз химиялық заттар), тамақ өнімдерінде (соның ішінде пестицидтер) қауіпті химиялық заттардың болуы химиялық қауіпсіздік саласындағы шұғыл шешімдерді талап ететін біршама маңызды проблемалардың бірі болып табылады.

4.2 Республика бойынша ЖҚОЛ статистикасы

ҚР АШМ Агроөнеркәсіптік кешенін дамыту комитетінің деректері бойынша Атырау, Маңғыстау және Түркістан облыстарынан басқа Қазақстанның барлық аймақтарының аумағында пестицидтерді сақтайтын қоймалар жұмыс істейді. ҚР бойынша қоймалардың жалпы саны 325 бірлікті құрайды.

Ақмола, Алматы және Қостанай облыстарының аумақтарында пестицидтерді сақтайтын қорымдар бар.

Жалпы көлемі 3,7 мың тонна болатын көмілген пестицидтер және 13,5 мың дана ыдыс Алматы, Шығыс Қазақстан, Қарағанды, Қостанай және Павлодар облыстарында орналасқан.

Ескірген, тыйым салынған, қолдануға жарамсыз пестицидтер Атырау, Шығыс Қазақстан, Қостанай және Павлодар облыстарында орналасқан, олардың жалпы көлемі 82 588 кг және 4 100 литрді құрайды.

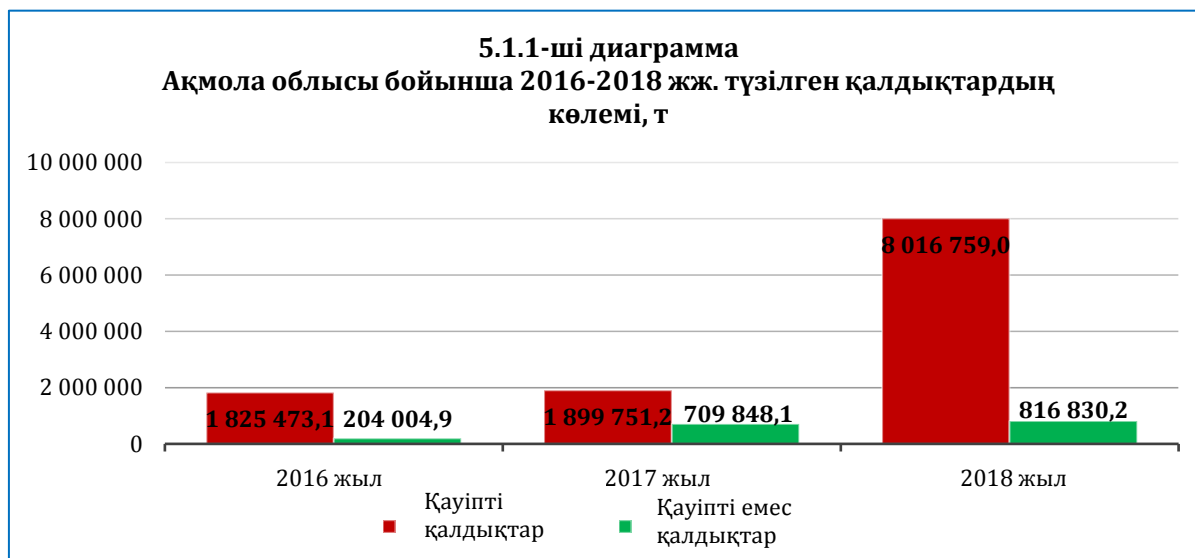
4.2.1-ші картада ҚР аймақтары бөлінісінде құрамында ЖҚОЛ бар қалдықтар бойынша статистика келтірілген.

II Тарау

5. Республикада қалдықтарды басқару бойынша аймақтардағы жағдай.

5.1 Ақмола облысы

Есептілік кезеңде Ақмола облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 1 583 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 697 бірлікке көп. 123 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 1 460 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы Ақмола облысында түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 8 016 759,0 тоннаны құрады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшерін «Астана Агро Групп» ЖШС-да, ал жасыл тізім «Қазақалтын Технологиясы» ЖШС-да түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті және қауіпті емес қалдықтардың көлемі 4 есеге өсті (5.1.1-ші диаграмма).

2016-2017 жылдарға арналған қызыл тізімдегі қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендеуі байқалады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 30%-ға, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 37%-ға азайды. 2016-2018 жылдарға арналған «жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 4,5 есеге өсті (5.1.2-5.1.4-ші диаграммалар). Сонымен қатар, қозғалыстың барлық кезеңдерінде қауіпті қалдықтар көлемінің өсуі байқалады (5.1.1-ші кесте).

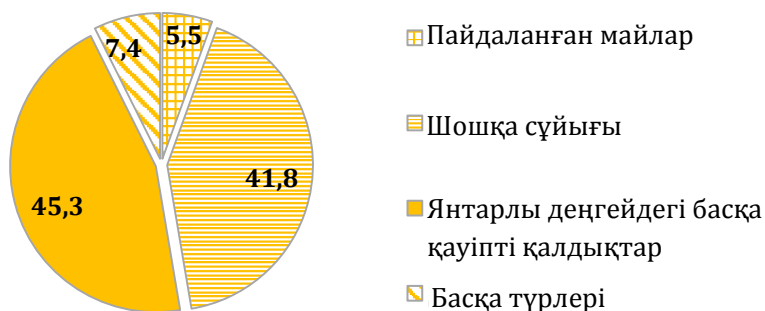

5.1.1-5.1.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Ақмола облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

5.1.1-ші кесте. Ақмола облысы бойынша (т) 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	8 550 532,2	8 874 982,8	10 267 923,9
 Түзілгені	1 825 473,1	1 899 751,2	8 016 759,0
 Басқа тұлғалардан түскені	55 992,9	31 514,8	170 509,6
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	45 038,5	295 955,8	341 556,4
 Залалсыздандырылғаны	3 708,3	5 414,2	18 594,5
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	388 736,5	1 379 334,6	7 547 506,6
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	411 312,7	284 238,2	403 279,1
 Жыл соңында болғаны	9 383 156,0	10 226 054,8	17 710 357,1

5.1.5-ші диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

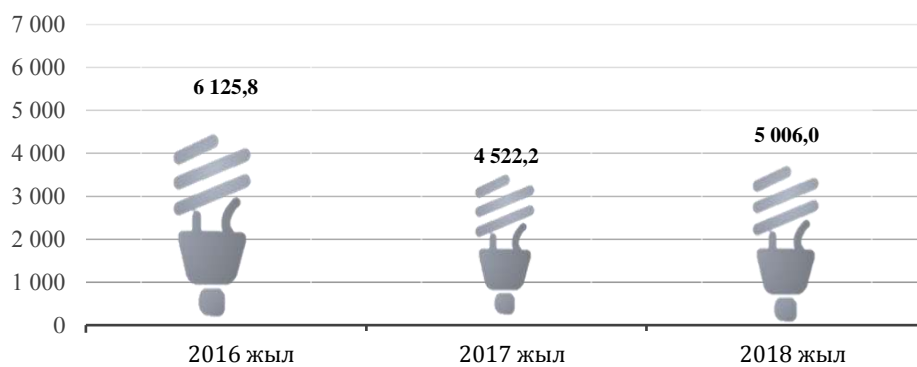

5.1.6-шы диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

Ақмола облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 26%-ға азайды. 2018 жылы көлем 5 006,0 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 10%-ға ұлғайды (5.1.7-ші диаграмма).

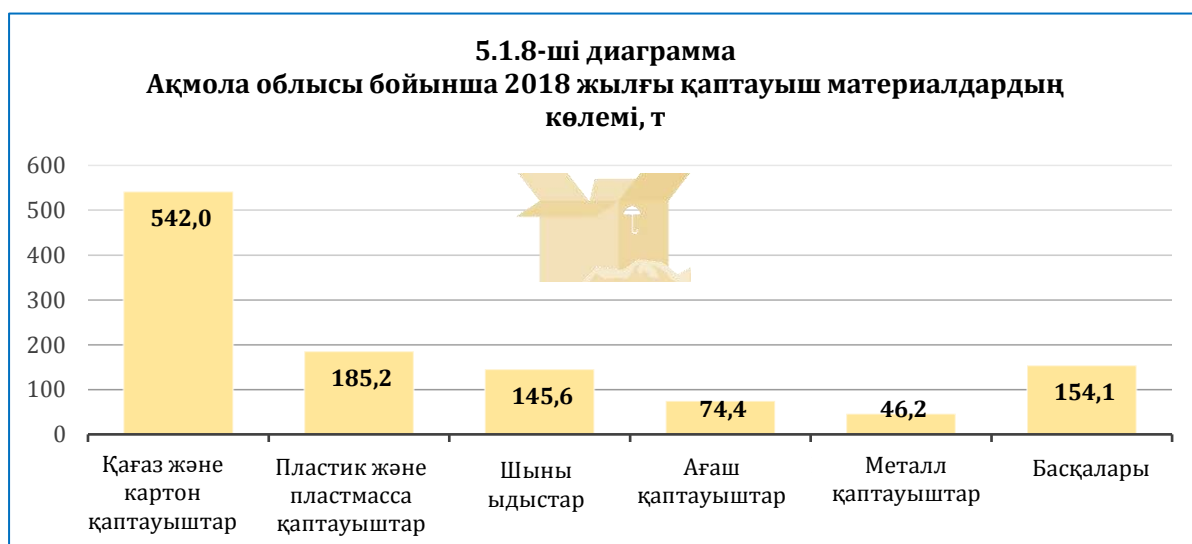
5.1.7-ші диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2016-2018 жж. құрамында сынабы бар шамдардағы сынаптың көлемі, кг

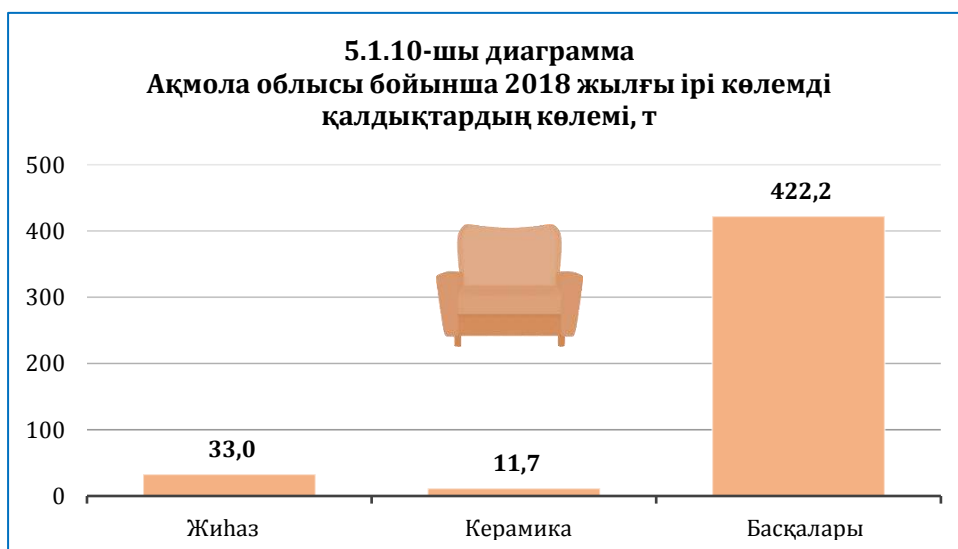
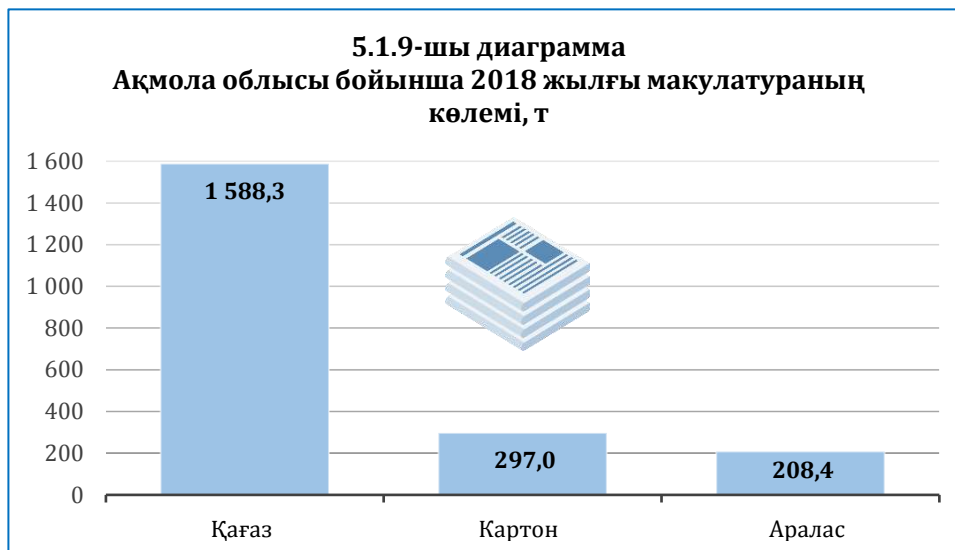
5.1.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Ақмола облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

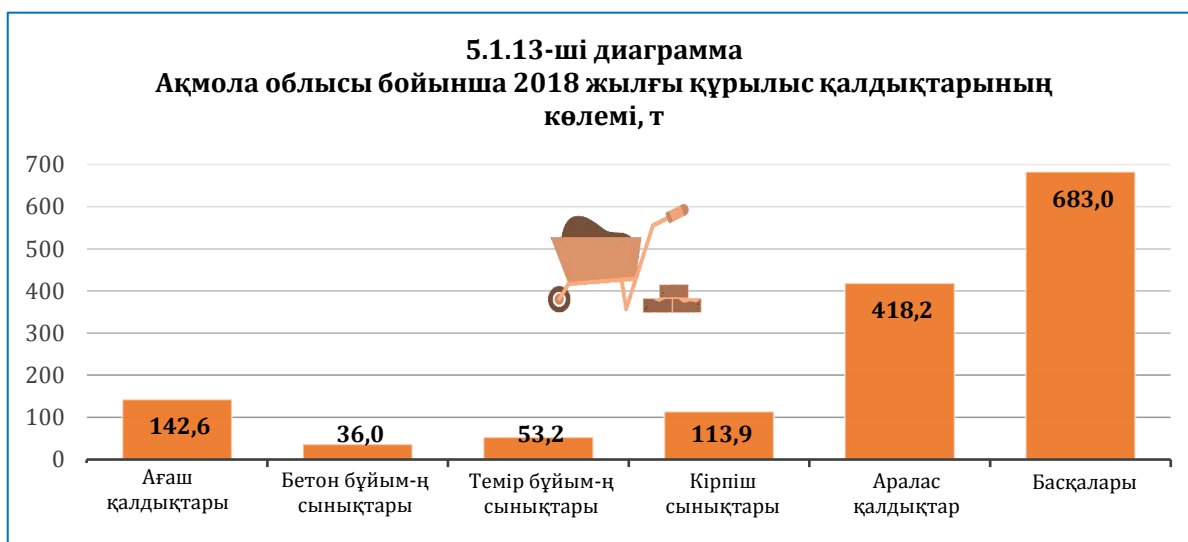
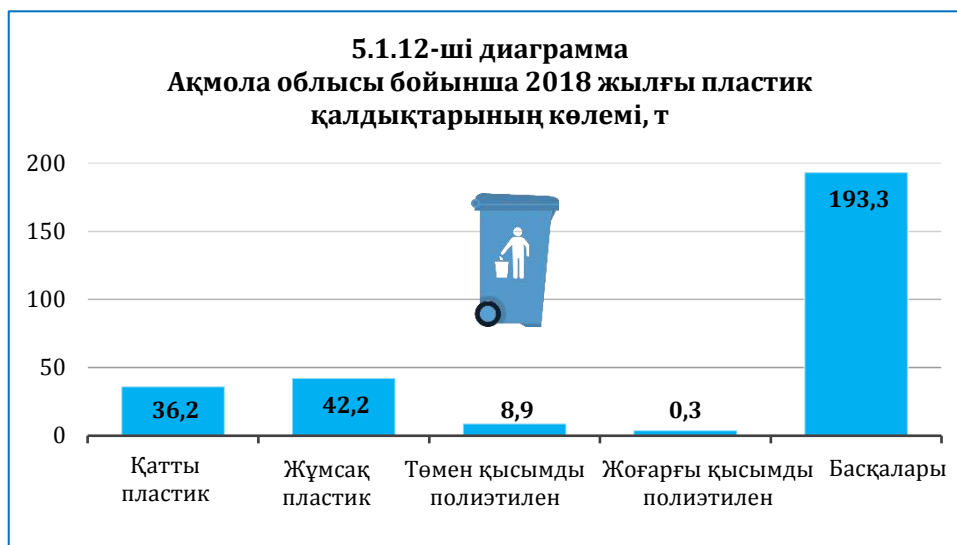
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	408,8	1 415,6	1 147,6
 Макулатура	710,9	1 232,4	2 093,7
 Пластик қалдықтары	141,7	247,6	280,9
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	55,4	97,5	170,3
 Ірі көлемді қалдықтар	46,2	91,4	466,9
 Құрылыс қалдықтары	943,7	1 207,8	1 446,9
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	15	540	7
 Басқа қалдықтар	201 698,2	705 555,7	811 223,9

Ақмола облысы бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 816 830,2 тоннаны құрады.

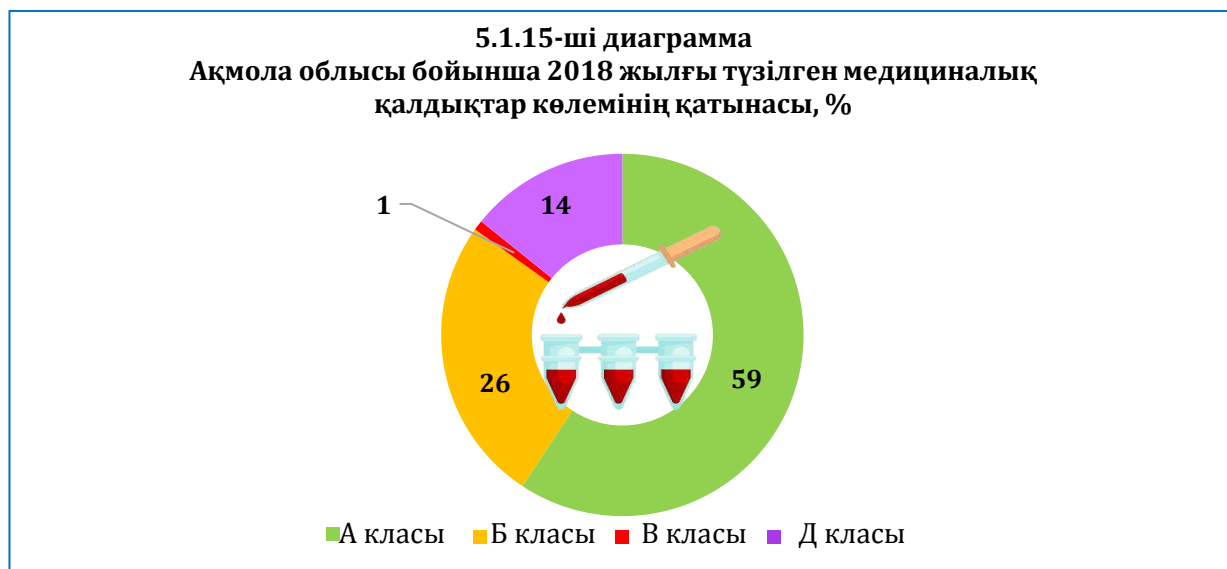
2016-2018 жылдары құрылыс қалдықтары – 1,5 есеге, пластик қалдықтары – 2 есеге, макулатура және электрондық және электр жабдық қалдықтары – 3 есеге, ірі көлемді қалдықтар көлемі – 10 ұлғайды. Қаптауыш материалдардың көлемі 2017 жылы 3 есеге ұлғайды, 2018 жылы 19%-ға азайды (5.1.2-ші кесте).

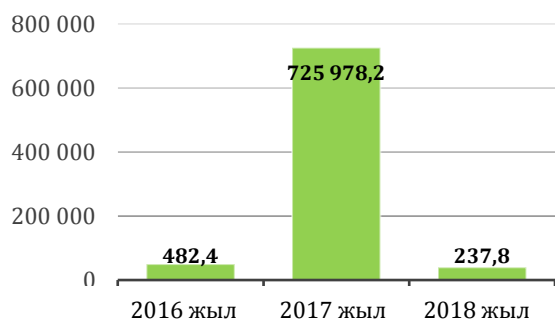
5.1.4-ші картада Ақмола облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

2018 жылы Ақмола облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 237,8 тонна, Б класы – 102,6 тонна, В класы – 3,5 тонна, Г класы – 2 242 дана; 4,316 кг, Д класы – 57 тонна (5.1.15-ші диаграмма).

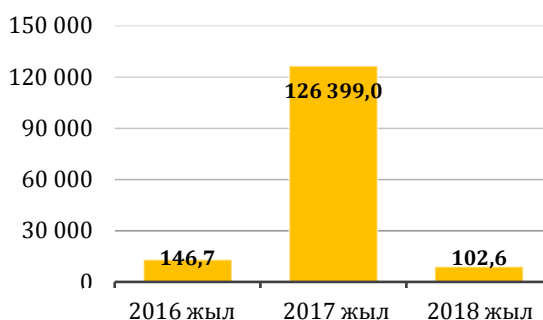

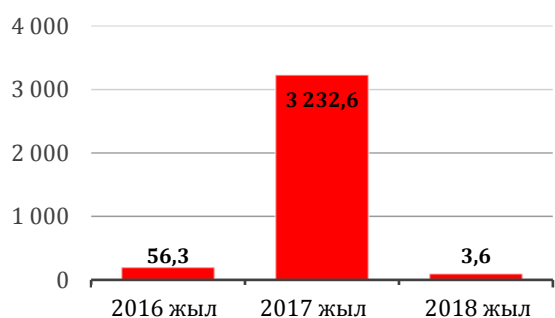
5.1.16-шы диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2016-2018 жж. А класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

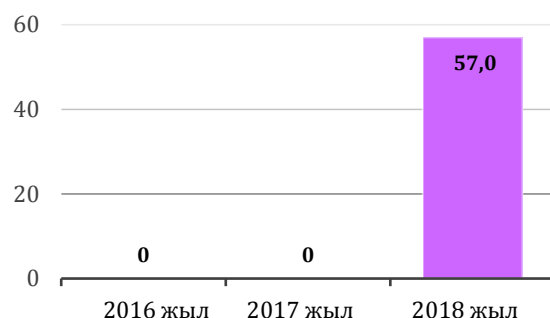
5.1.17-ші диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2016-2018 жж. Б класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.1.18-ші диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2016-2018 жж. В класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.1.19-шы диаграмма
Ақмола облысы бойынша 2016-2018 жж. Д класында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің өсім динамикасы, т

А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 57 есеге ұлғайды, 2018 жылы 90%-дан астамға азайды. Б класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы ұлғайды және 2018 жылы 99%-ға азайды. В класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 57 есеге ұлғайды ал 2018 жылы 99%-ға азайды. 2016-2017 жылдары Д класындағы медициналық қалдықтар түзілген жоқ. 2018 жылы түзілу көлемі 57 тоннаны құрады (5.1.16-5.1.19-шы диаграммалар).

5.1.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.1.6-ші картада Ақмола облысы аумағындағы көмілген пестицидтер мен пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.2 Ақтөбе облысы

Есептілік кезеңде Ақтөбе облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 1 166 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 942 бірлікке көп. 25 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 1 141 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

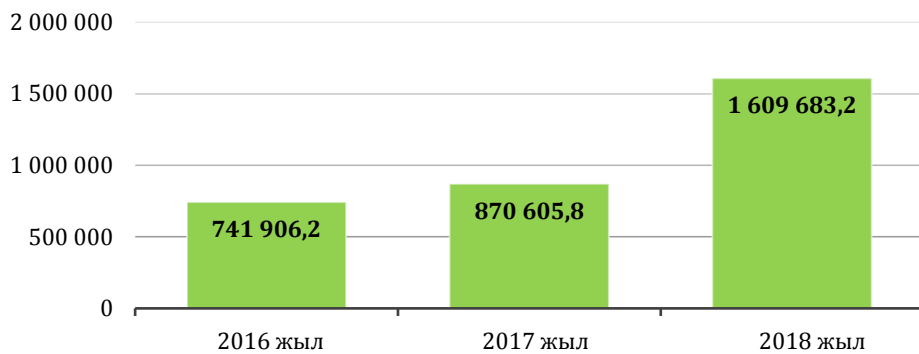
ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 2 034 411,4 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшерін «Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ-да, ал жасыл тізім «Ақтөбе рельс-арқалық зауыты» ЖШС-да, «жасыл» тізім «Ақтөбе ферроқорытпа зауыты» ЖШС – «Казхром» Трансұлттық компаниясы» АҚ филиалында түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2,4 есеге, қауіпті емес қалдықтар 5 есеге өсті (5.2.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 68%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда үш есеге ұлғайды. 2016-2018 жылдарға арналған «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 4 есеге, «жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 2 есеге ұлғайды (5.2.2-5.2.4-ші диаграммалар).

5.2.1-5.2.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Ақтөбе облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

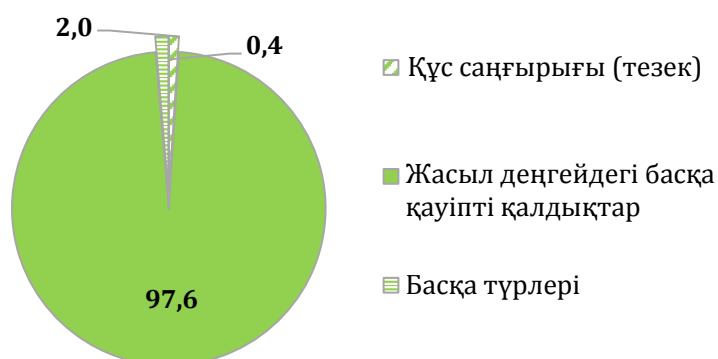
5.2.4-ші диаграмма
Ақтөбе облысы бойынша 2016-2018 жж. "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемінің өсім динамикасы, т

5.2.5-ші диаграмма
Ақтөбе облысы бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.2.6-шы диаграмма
Ақтөбе облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

2018 жылы Ақтөбе облысындағы «қызыл тізімдегі» қалдықтардан 25,6 тонна көлемінде асбест және асбестке ұқсас қалдықтар түзілді.

5.2.1-ші кесте. Ақтөбе облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	4 272 646,2	4 786 756,6	5 850 197,5
 Түзілгені	842 408,2	1 027 531,9	2 034 411,4
 Басқа тұлғалардан түскені	466 522,5	389 906,8	1 861 113,7
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	484 864,2	840 531,6	2 287 415,4
 Залалсыздандырылғаны	14 307,8	18 189,5	21 037,5
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	536 706,7	353 413,9	473 596,2
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	239 649,0	416 918,2	961 465,6
 Жыл соңында болғаны	4 857 063,7	4 946 745,5	6 496 841,7

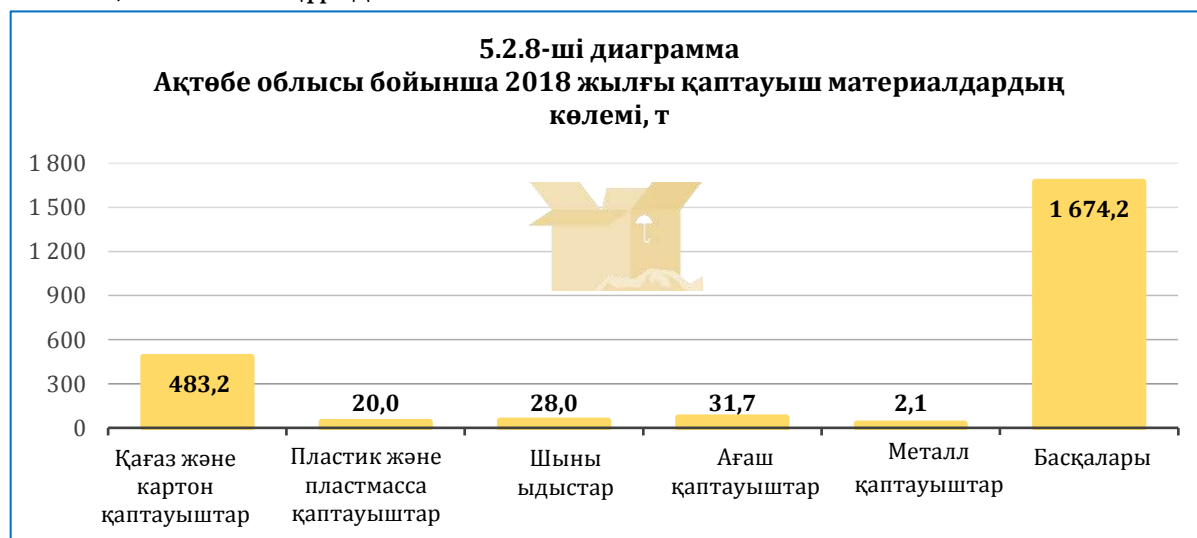
Ақтөбе облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 3 есеге ұлғайды. 2018 жылы көлем 5 794,3 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 2,5%-ға аз (5.2.7-ші диаграмма).

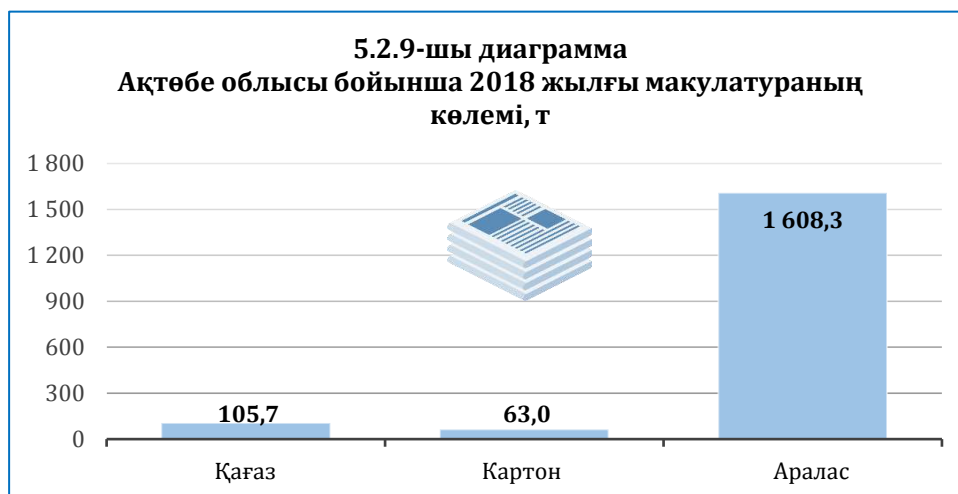
5.2.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Ақтөбе облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

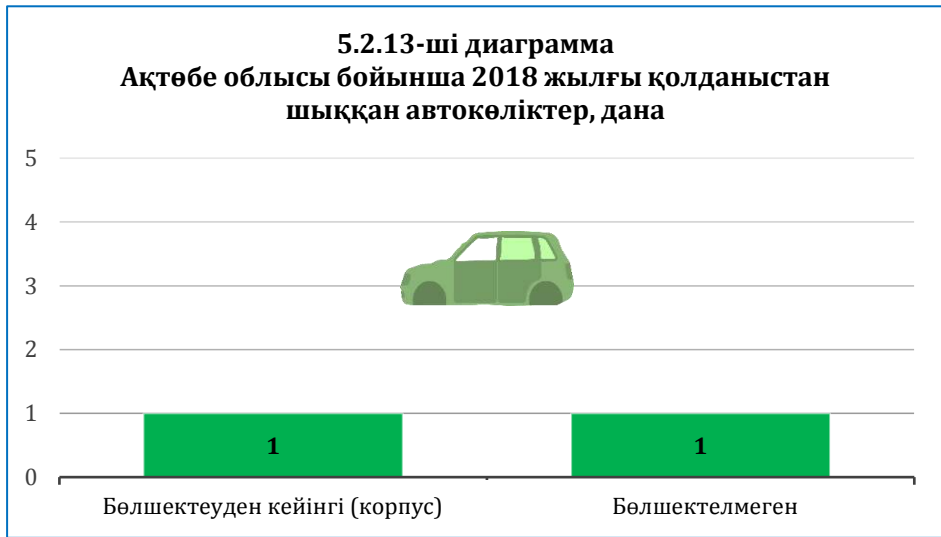
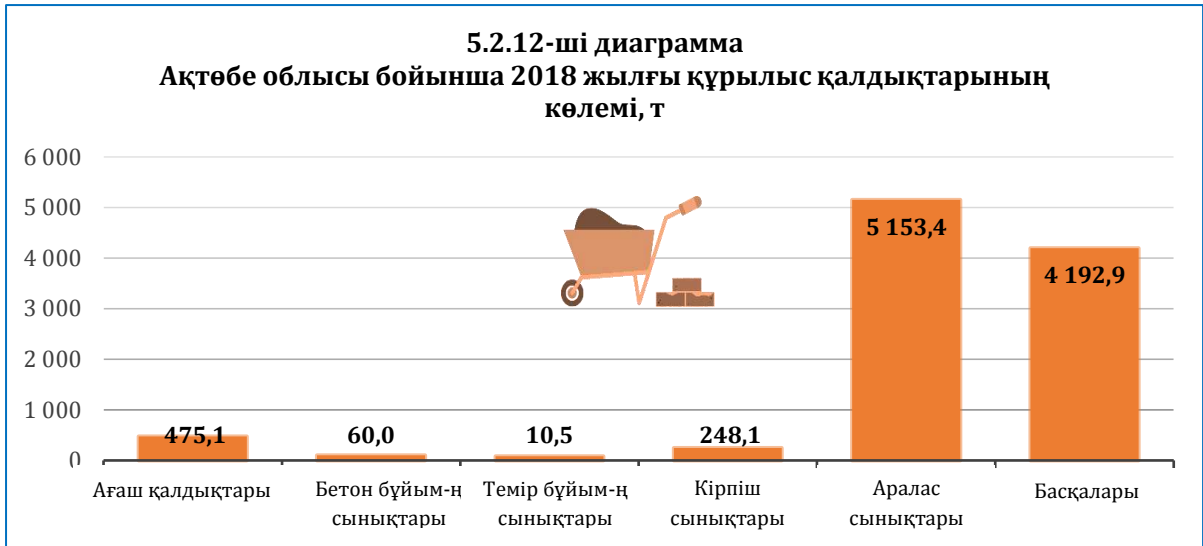
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	303,7	368,7	2 239,2
 Макулатура	18 186,6	81 929,4	2 239,2
 Пластик қалдықтары	23,4	58,0	48,2
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	49,9	27,0	130,9
 Ірі көлемді қалдықтар	0,1	10,3	1,3
 Құрылыс қалдықтары	4 531,0	2 044,1	10 139,9
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	4	4	2
 Басқа қалдықтар	3 372,8	4 752,3	127 128,3

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 141 464,8 тоннаны құрады.

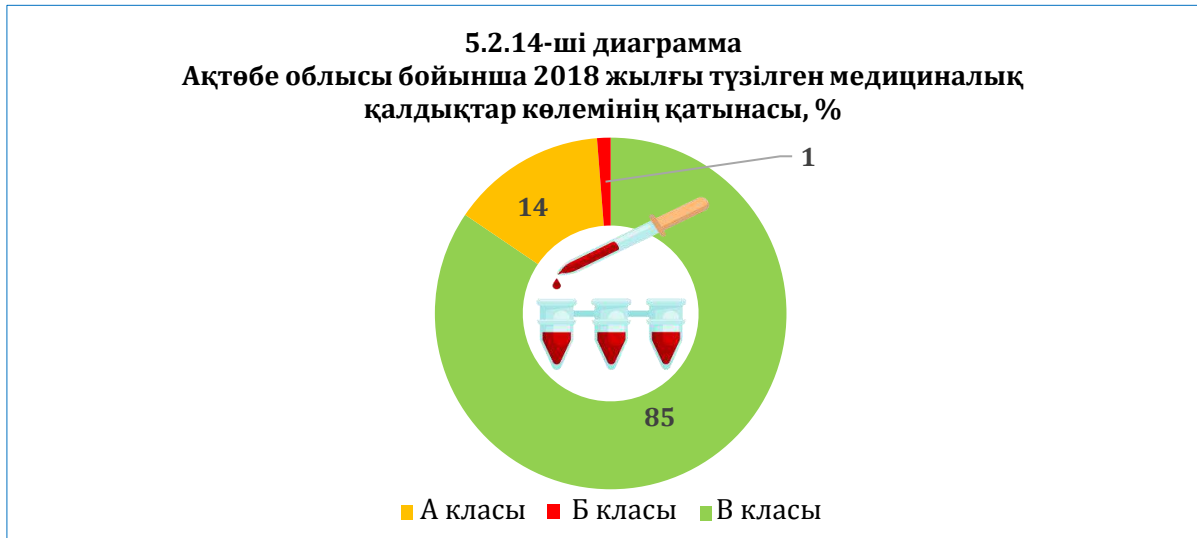
2016-2018 жылдары құрылыс қалдықтарының көлемі 2,3 есеге, электрондық және электр жабдық қалдықтары – 2,6 есеге, қаптауыш материалдар 7 есеге ұлғайды. Макулатура көлемі 2017 жылы 4,5 есеге ұлғайды, 2018 жылы 38 есеге азайды. Пластик қалдықтарының көлемі 2017 жылы 2,5 есеге ұлғайды, 2018 жылы 17%-ға азайды (5.2.2-ші кесте).

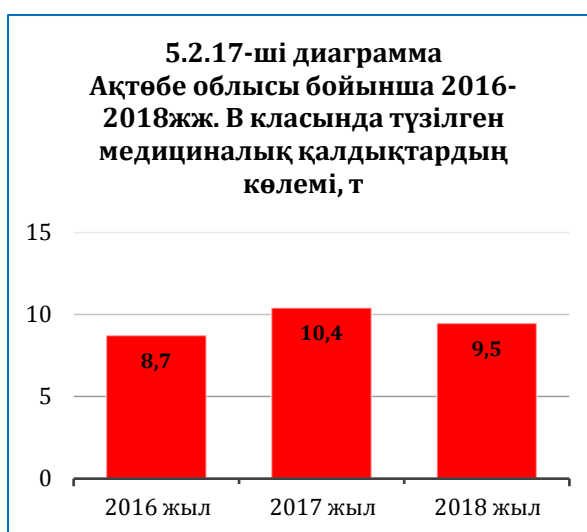

5.2.4-ші картада Ақтөбе облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

2018 жылы Ақтөбе облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 643,4 тонна, Б класы – 108,7 тонна, В класы – 9,5 тонна, Г класы – 7 985 дана (5.2.14-ші диаграмма).

2016-2018 жылдары түзілген А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 1,4 есеге ұлғайды. Б-класындағы 2,4 есеге азайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 20%-ға ұлғайды, 2018 жылы 9 %-ға азайды (5.2.15-5.2.17-ші диаграммалар).

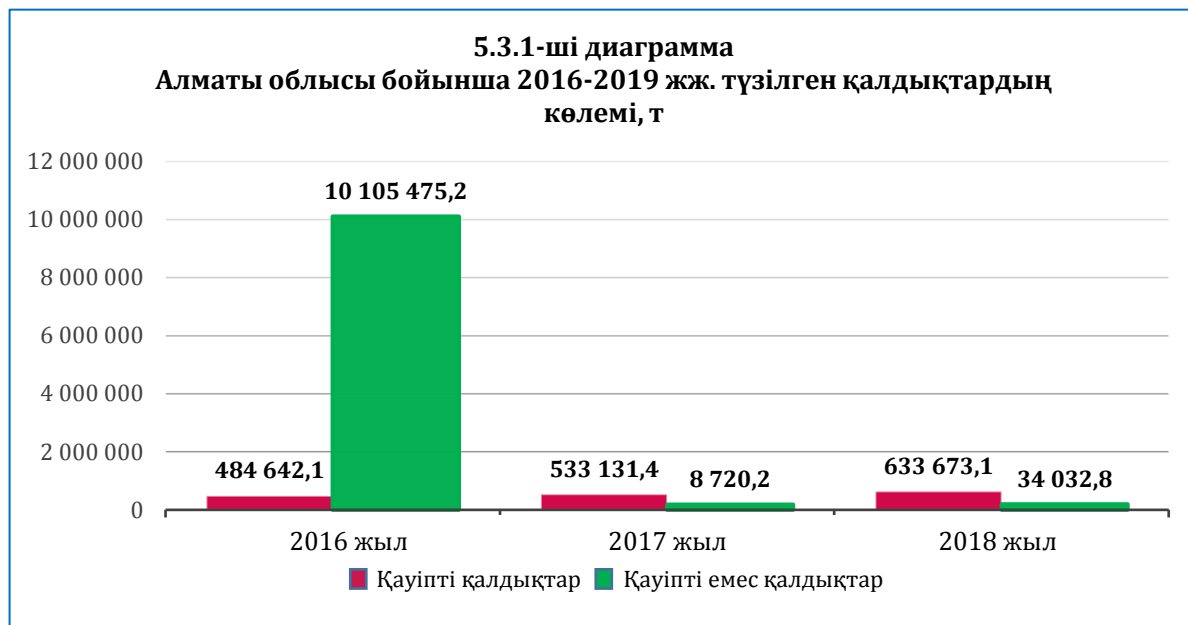
5.2.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.2.6-ші картада Ақтөбе облысы аумағындағы көмілген пестицидтер мен пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.3 Алматы облысы

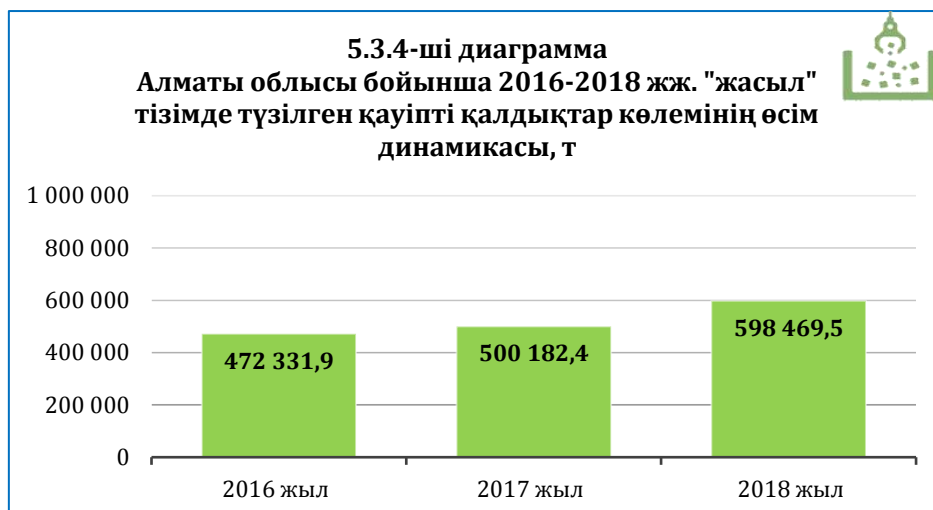
Есептілік кезеңде Алматы облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 1 158 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 764 бірлікке көп. 108 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 1 050 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 633 673,1 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшерін «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК «Талдықорған қаласындағы тұрғын-үй коммуналдық шаруашылығы бөлімі» ММ-да, «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшерін «Алсад Қазақстан» ЖШС-да, «жасыл тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Алматы электр станциялары» АҚ-да түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 1,3 есеге, қауіпті емес қалдықтар 200 еседен астамға азайды (5.3.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 4 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге ұлғайды. 2016-2018 жылдарға арналған «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 3 есеге, «жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 1,3 есеге ұлғайды (5.3.2-5.3.4-ші диаграммалар).

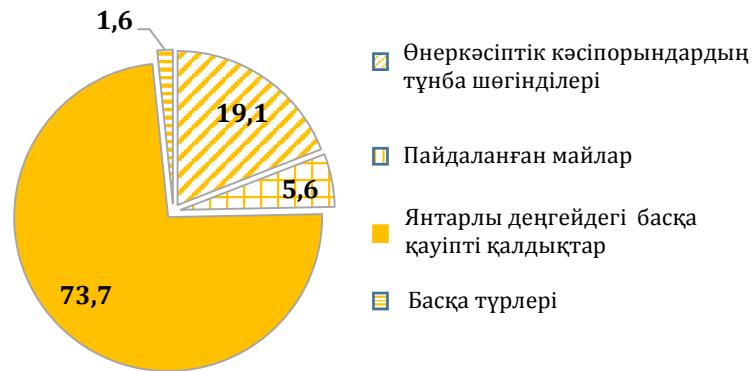

5.3.1-5.3.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Алматы облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

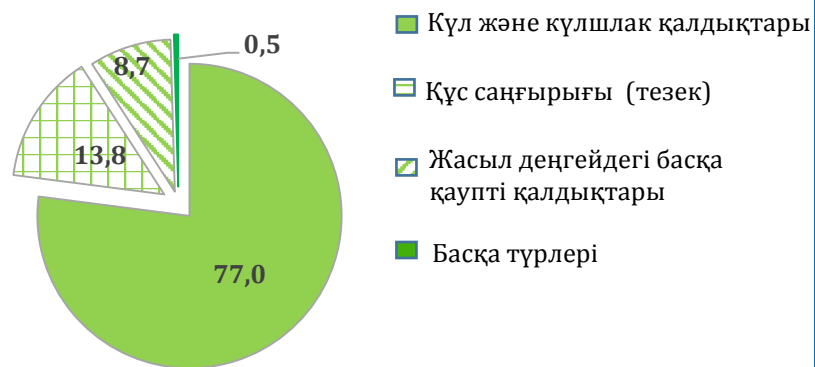
5.3.1-ші кесте. Алматы облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	3 598 862,6	4 058 075,4	4 506 307,7
 Түзілгені	484 642,1	533 131,4	633 673,1
 Басқа тұлғалардан түскені	13 672,7	19 891,8	31 251,5
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	15 932,5	21 708,2	58 984,0
 Залалсыздандырылғаны	0,3	0,3	182,9
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	389 630,0	3 431 177,2	3 822 410,9
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	23 220,8	86 190,5	84 825,7
 Жыл соңында болғаны	4 058 024,0	4 503 199,9	6 496 841,7

5.3.5-диаграмма
Алматы облысы бойынша 2018 жылғы "яңтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

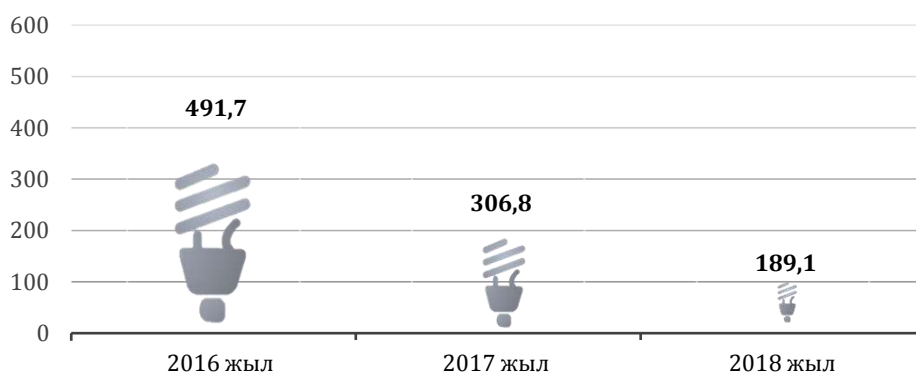

5.3.6 - диаграмма
Алматы облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қалдықтардың түрлері, %

Алматы облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 38%-ға азайды. 2018 жылы көлем 189,1 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 1,6 есеге азайды (5.3.7-ші диаграмма).

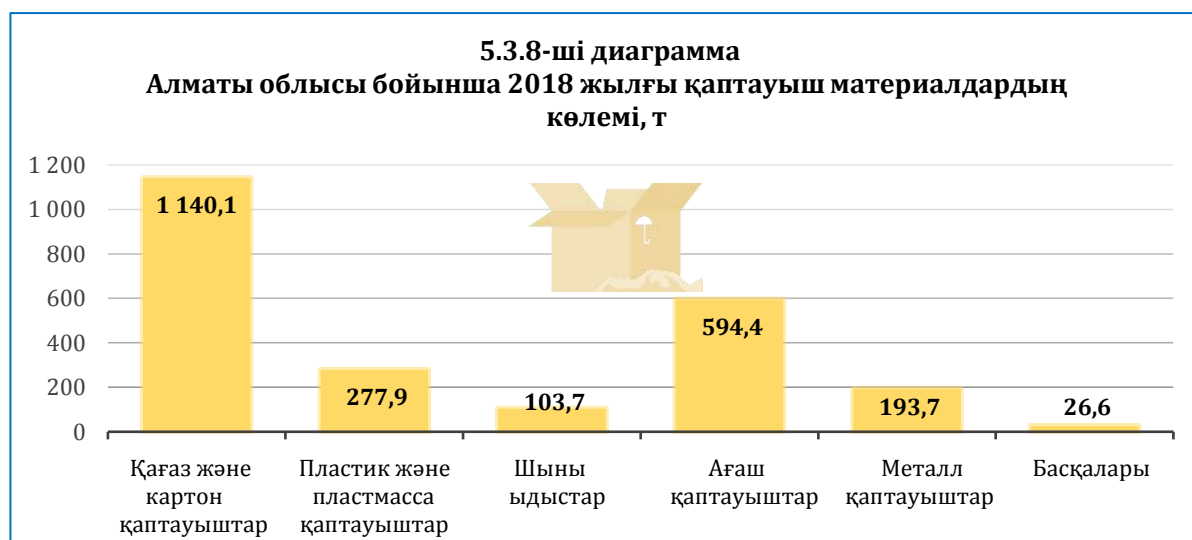
5.3.7-диаграмма
Алматы облысы бойынша 2016-2018 жж. құрамында сынабы бар шамдардағы сынаптың көлемі, кг

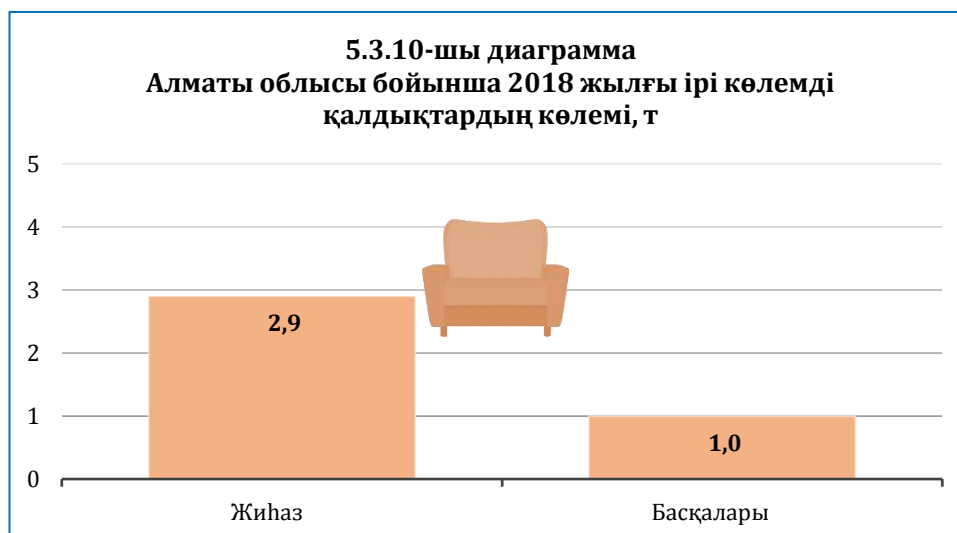
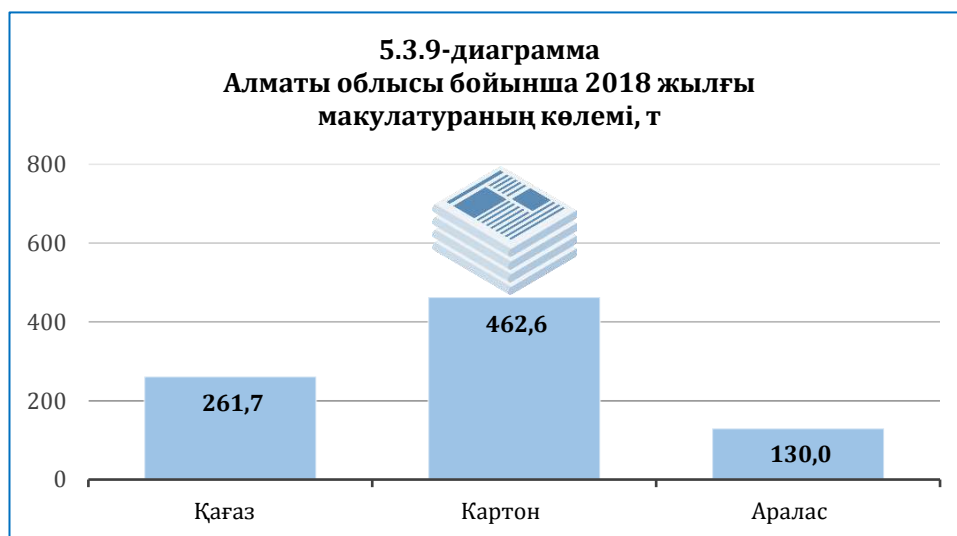
Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 34 032,708 тоннаны құрады.

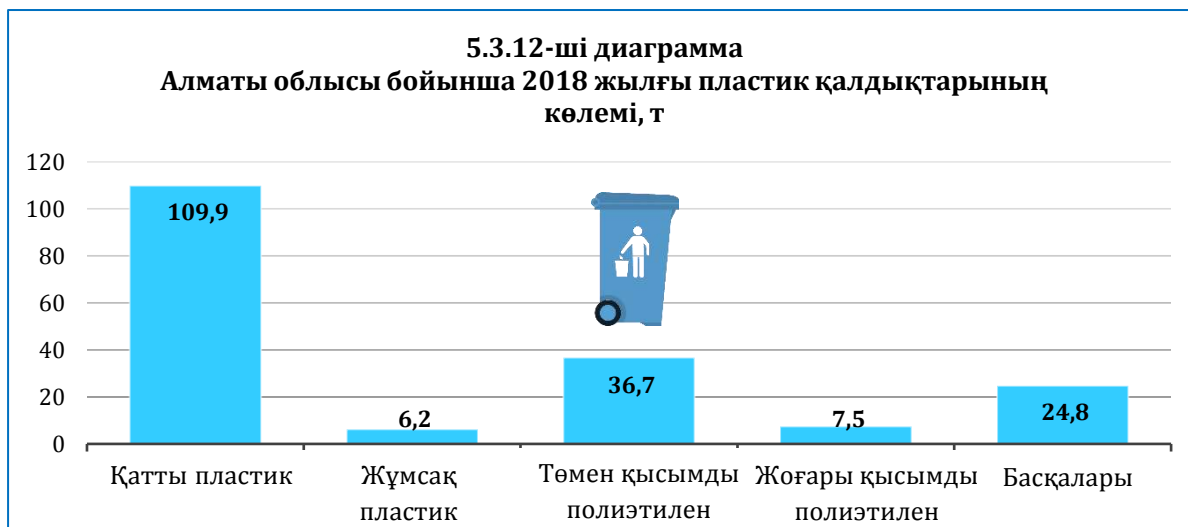
5.3.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Алматы облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	10 097 197,7	1 436,6	2 336,5
 Макулатура	2 155,9	1 307,7	854,3
 Пластик қалдықтары	147,7	229,7	185,1
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары		8,3	11,5
 Ірі көлемді қалдықтар	0,8	0,7	3,9
 Құрылыс қалдықтары	491,5	606,5	17 178,2
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	12	934	10
 Басқа қалдықтар	5 480,6	5 130,7	13 463,3

2016-2018 жылдары макулатура көлемі 2,5 есеге азайды. Ірі көлемді қалдықтардың көлемі 5 есеге, электрондық және электр жабдық қалдықтары 11,5 есеге, құрылыс қалдықтары 35 есеге ұлғайды. Пластик қалдықтарының көлемі 2017 жылы 56%-ға ұлғайды, 2018 жылы 20%-ға азайды (5.3.2-ші кесте).

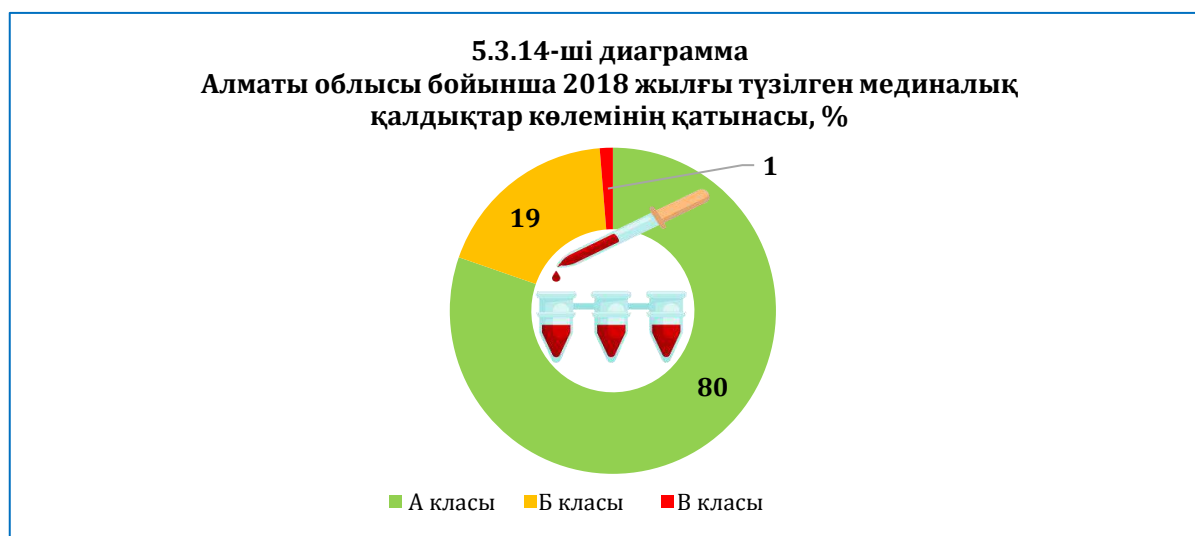

2018 жылы түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің 50%-ын құрылыс материалдары қалдықтарының көлемі құрады.

5.3.4-ші картада Алматы облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

2018 жылы Алматы облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 2 416,8 тонна, Б класы – 553,3 тонна, В класы – 38,9 тонна, Г класы – 10 735 дана; 59,05 кг; 264,8 л (5.3.14-ші диаграмма).

А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,3 есеге азайды ал, 2018 жылы 2 есеге ұлғайды. Б класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 60%-ға азайды, 2018 жылы 45%-ға ұлғайды. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда В класындағы қалдықтардың көлемі 6%-ға азайды, 2018 жылы 56%-ға ұлғайды (5.3.15-5.3.17-ші диаграммалар).

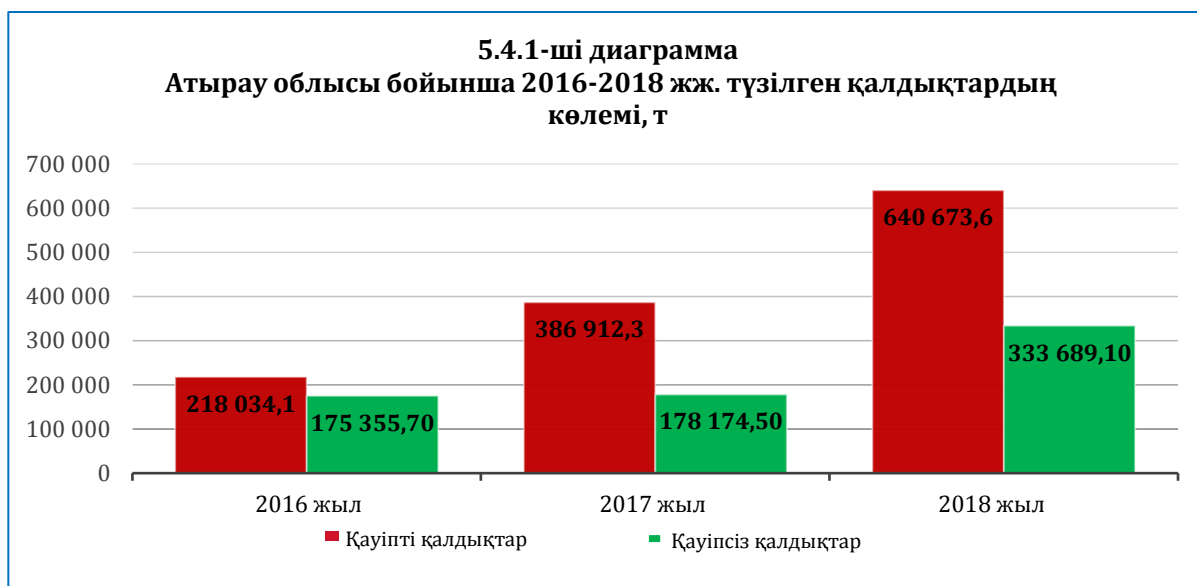

5.3.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.3.6-ші картада Алматы облысы аумағындағы көмілген пестицидтер, қорымдар, сонымен қатар пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.4 Атырау облысы

Есептілік кезеңде Атырау облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 607 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 354 бірлікке көп. 25 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 582 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

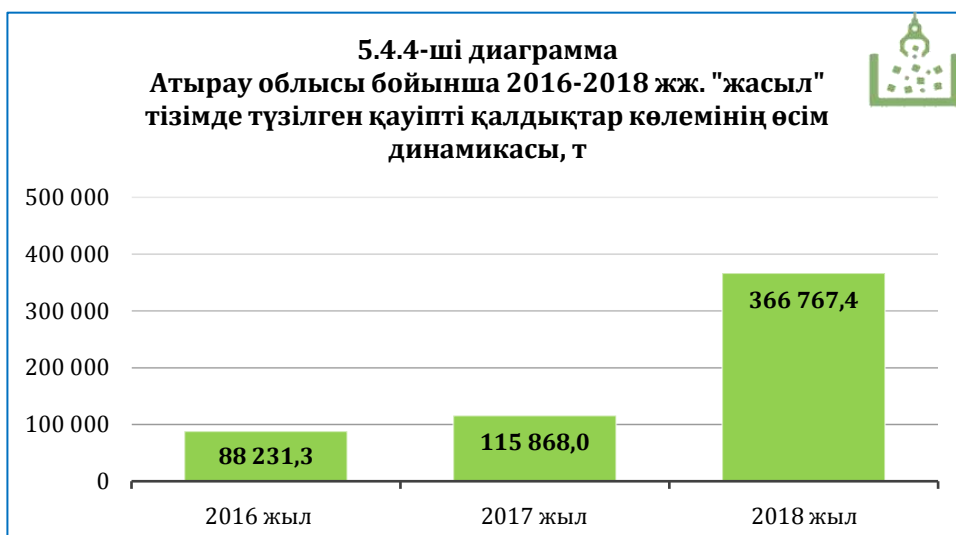

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 640 673,6 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Тенгизшевройл» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Атырау облысы, Мақат ауданы Мақат кенті әкімдігінің апараты» ММ-да түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 3 есеге, қауіпті емес қалдықтар 2 есеге ұлғайды (5.4.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 7 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге ұлғайды. 2016-2018 жылдарға арналған «яңтарлы» және «жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемінің, сәйкесінше 2 және 4 есеге ұлғайғаны байқалады (5.4.2-5.4.4-ші диаграммалар). Қозғалыстың барлық кезеңдерінде қауіпті қалдықтар көлемінің өсуі байқалады (5.4.1-ші кесте).

5.4.1-5.4.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Атырау облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

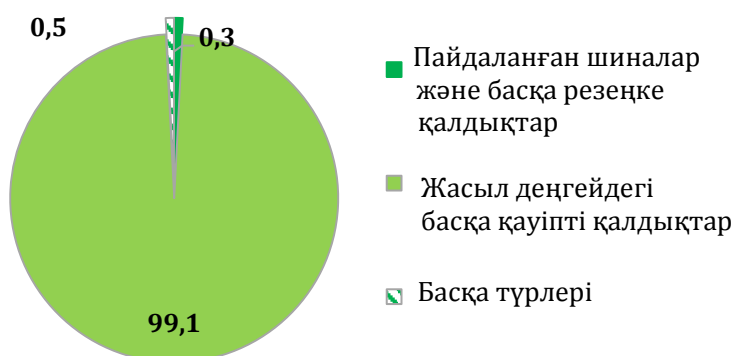
5.4.1-ші кесте. Атырау облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	30 283,0	86 803,7	179 493,1
 Түзілгені	218 034,1	386 912,3	640 673,6
 Басқа тұлғалардан түскені	186 824,6	217 821,5	358 307,2
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	172 981,3	210 029,3	287 475,3
 Залалсыздандырылғаны	39 096,5	129 251,4	158 602,4
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	65 660,0	107 890,9	190 655,3
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	175 356,6	302 015,1	465 204,8
 Жыл соңында болғаны	86 803,7	179 493,1	425 793,9

5.4.5-шы диаграмма
Атырау облысы бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.4.6-шы диаграмма
Атырау облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

Атырау облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 50%-ға ұлғайды. 2018 жылы көлем 12 751,4 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 21%-ға артық (5.4.7-ші диаграмма).

5.4.7-ші диаграмма
Атырау облысы бойынша 2016-2018 жж. құрамында сынабы бар шамдардағы сынаптың көлемі, кг

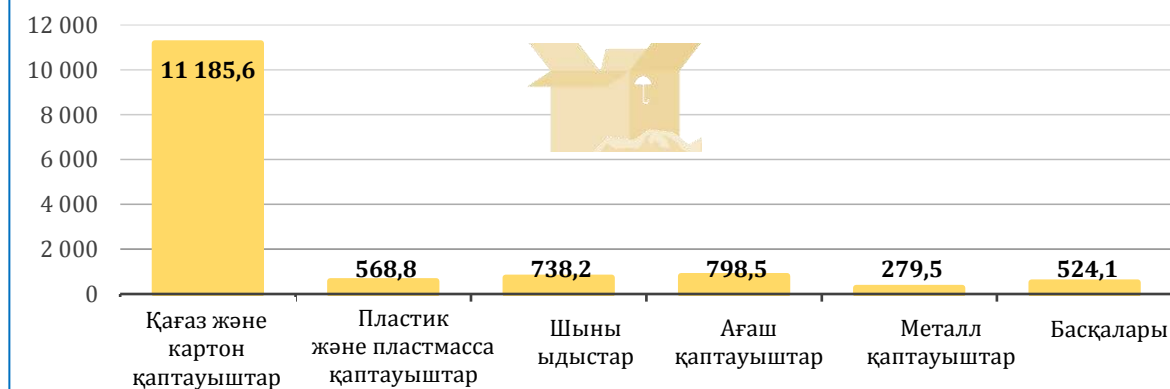

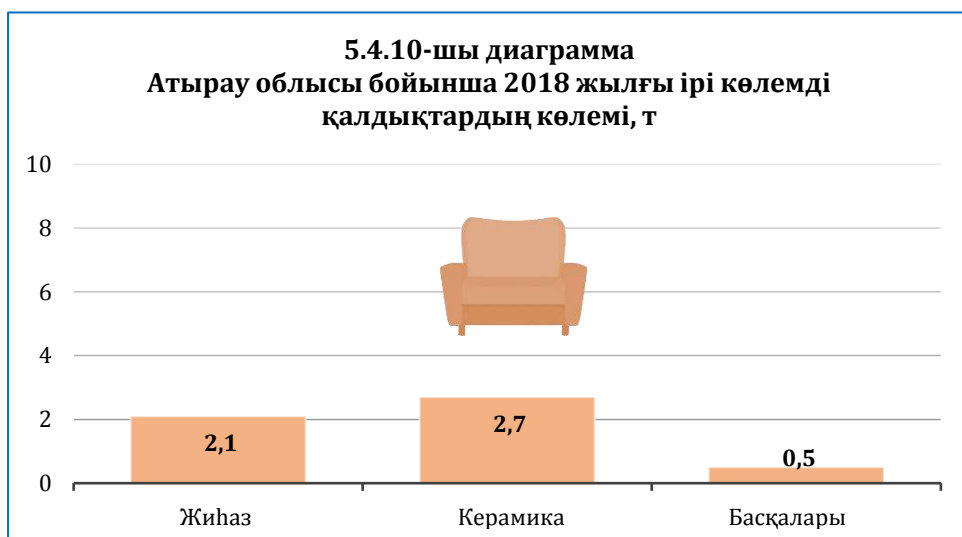
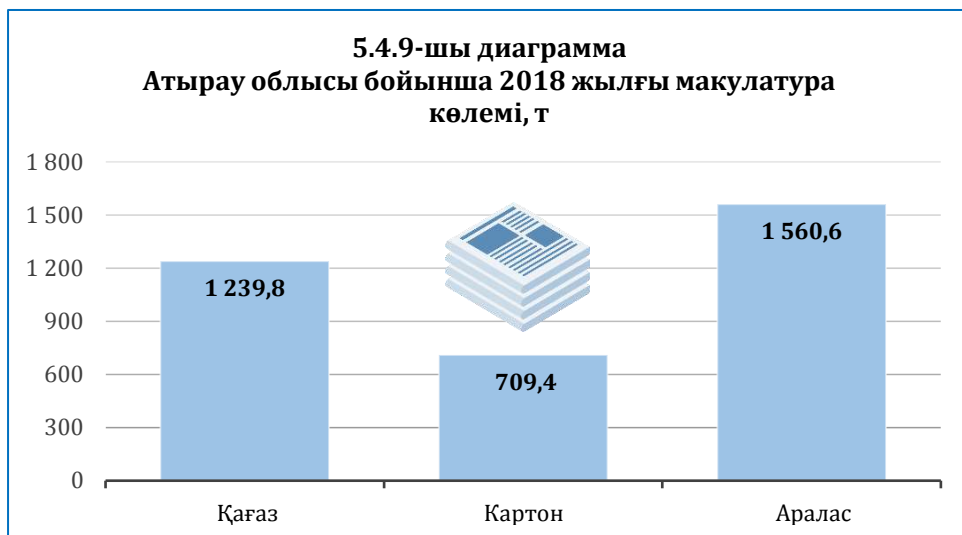
5.4.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Атырау облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	270,0	2 917,2	14 094,7
 Макулатура	698,5	1 244,4	3 509,7
 Пластик қалдықтары	195,4	882,1	1 454,4
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	5,9	57,6	117,4
 Ірі көлемді қалдықтар	0,0	0,0	5,2
 Құрылыс қалдықтары	63 343,9	147 046,8	292 370,8
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	0	120	5
 Басқа қалдықтар	110 842,0	26 026,4	22 142,1

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 333 694,4 тоннаны құрады. 2016-2018 жылдары макулатура, құрылыс және ірі көлемді қалдықтардың көлемі орта есеппен 5 есеге, пластик қалдықтары – 7 есеге, электрондық және электр жабдық қалдықтары – 20 есеге, қаптауыш материалдар – 52 есеге ұлғайды.

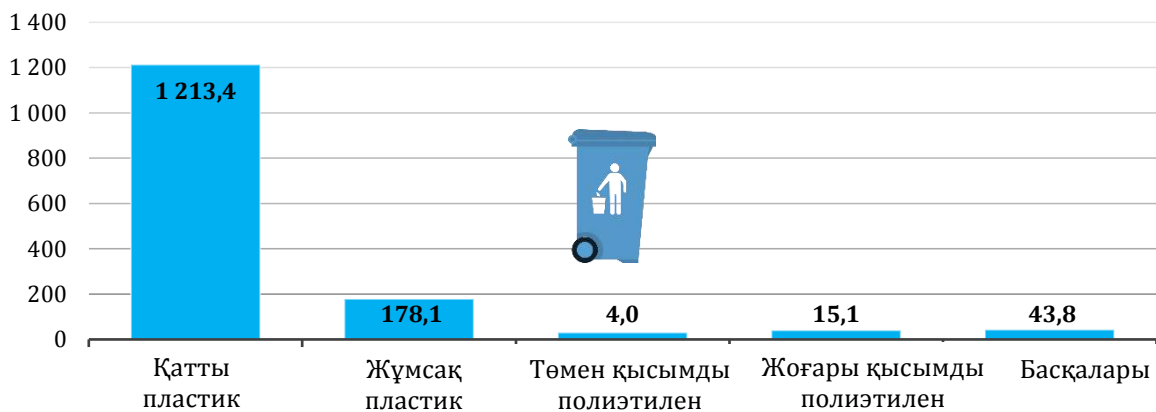
5.4.8-ші диаграмма
Атырау облысы бойынша 2018 жылғы қаптауыш материалдардың көлемі, т

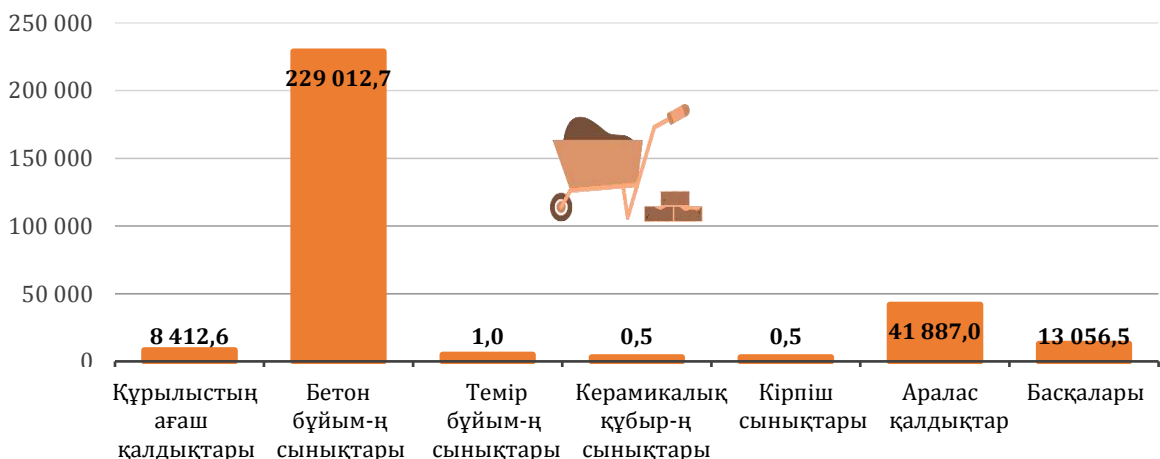

5.4.4-ші картада Атырау облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

5.4.12-ші диаграмма
Атырау облысы бойынша 2018 жылғы пластик қалдықтарының көлемі, т

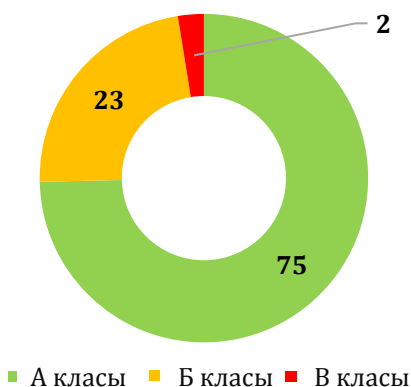

5.4.13-ші диаграмма
Атырау облысы бойынша құрылыс қалдықтарының көлемі, т

2018 жылы Атырау облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 431,8 тонна, Б класы – 132,0 тонна, В класы – 14,7 тонна, Г класы – 5 890 дана; 107,198 кг (5.4.14-ші диаграмма).

5.4.14-ші диаграмма
Атырау облысы бойынша 2018 жылғы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

2016-2018 жылдары А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі жылына 28 есеге ұлғайды. Б класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 42%-ға азайды, 2018 жылы 2016 жылғы деңгеймен теңесті. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда В класындағы қалдықтардың көлемі 2,5 есеге азайды, 2018 жылы 1,5 есеге ұлғайды (5.4.15-5.4.17-ші диаграммалар).

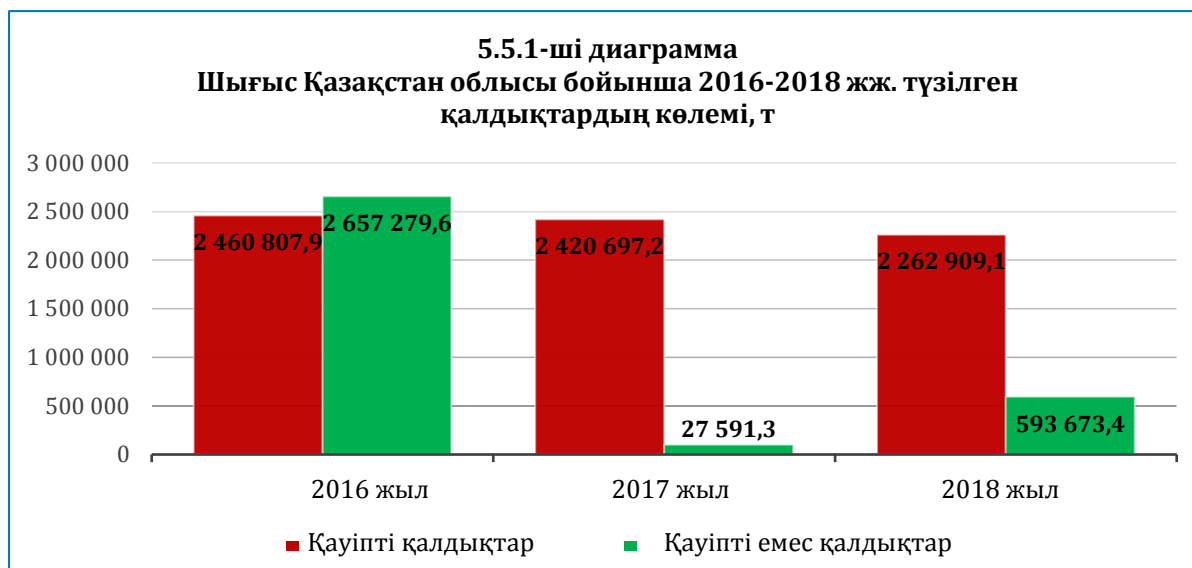

5.4.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.4.6-ші картада Ақмола облысы аумағындағы пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша)

5.5 Шығыс Қазақстан облысы

Есептілік кезеңде Шығыс Қазақстан облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 786 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 113 бірлікке көп. 318 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 468 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

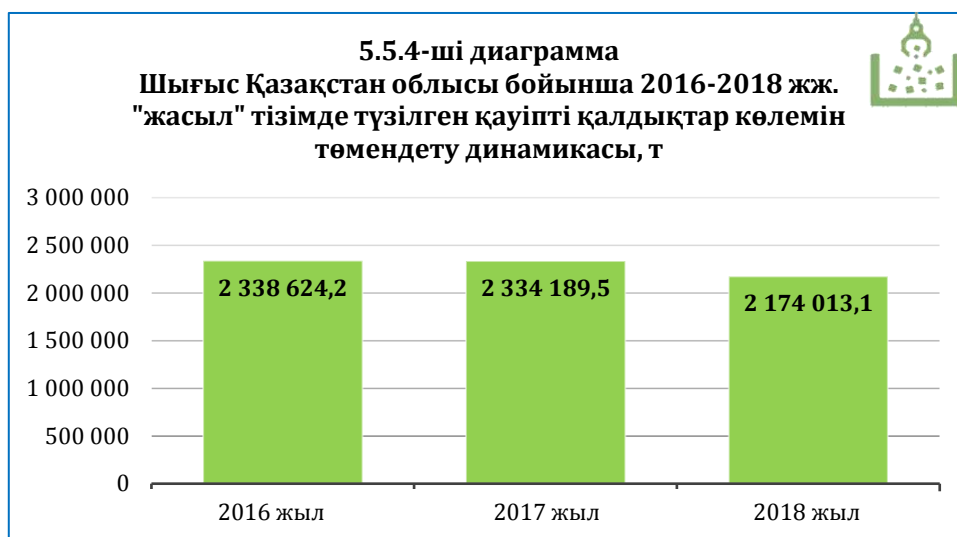

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 2 262 909,1 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Семей құрылыс материалдары» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС-да түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі жылына орта есеппен 4%-ға ұлғайды. Қауіпті емес қалдықтардың көлемі 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 22 есеге ұлғайды (5.5.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 5 есеге ұлғайды. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 27 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 2,7%-ға ұлғайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары жылына орта есеппен 3,5%-ға азайды (5.5.2-5.5.4-ші диаграммалар).

5.5.1-5.5.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

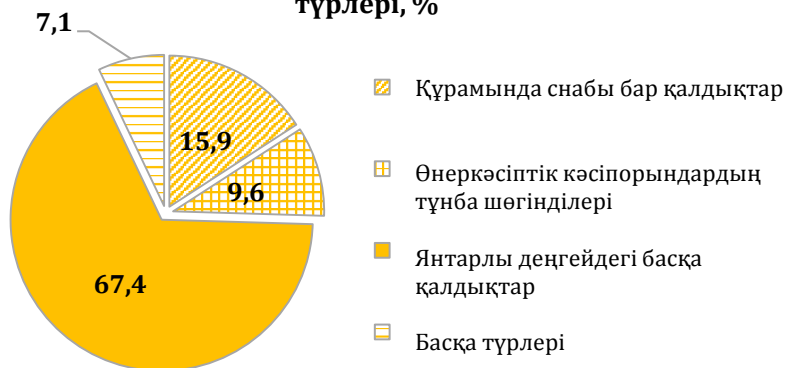

5.5.1-ші кесте. Шығыс Қазақстан облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

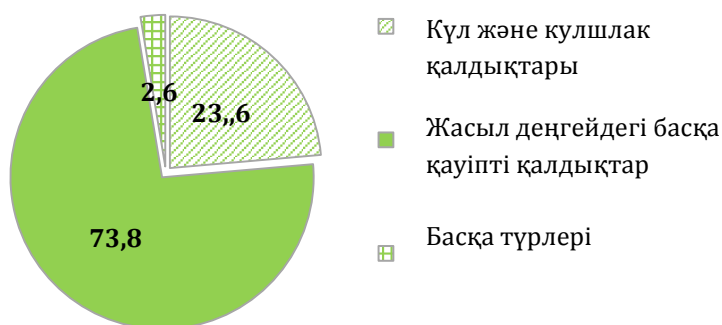
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	354 848 641,3	356 449 603,6	21 637 207,0
 Түзілгені	2 460 807,9	2 420 697,2	2 262 909,1
 Басқа тұлғалардан түскені	417 268,8	248 001,1	204 768,0
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	717 904,4	166 773 512,3	893 947,1
 Залалсыздандырылғаны	56,5	0,0	447,0
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	2 039 732,0	9 531 049,6	2 869 714,0
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	562 089,4	171 872 424,0	386 028,2
 Жыл соңында болғаны	356 446 724,2	20 472 365,6	22 824 908,8

5.5.5-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы
"яңтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың
түрлері, %

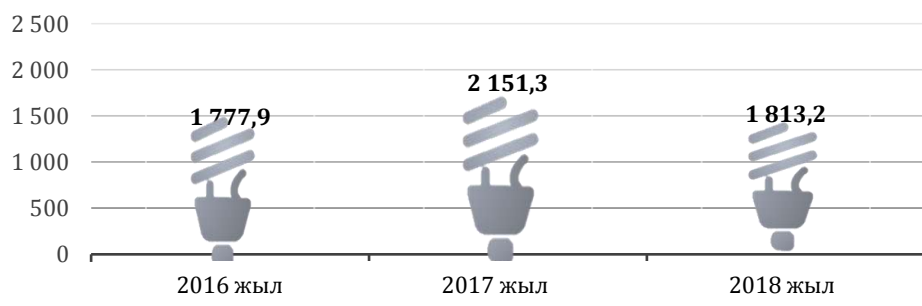

5.5.6-шы диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы
"жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың
түрлері, %

Шығыс Қазақстан облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 21%-ға азайды. 2018 жылы көлем 1 813,2 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 16%-ға аз (5.5.7-ші диаграмма).

5.5.7-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж.
құрамында сынабы бар шамдардағы сынаптың
көлемі, кг

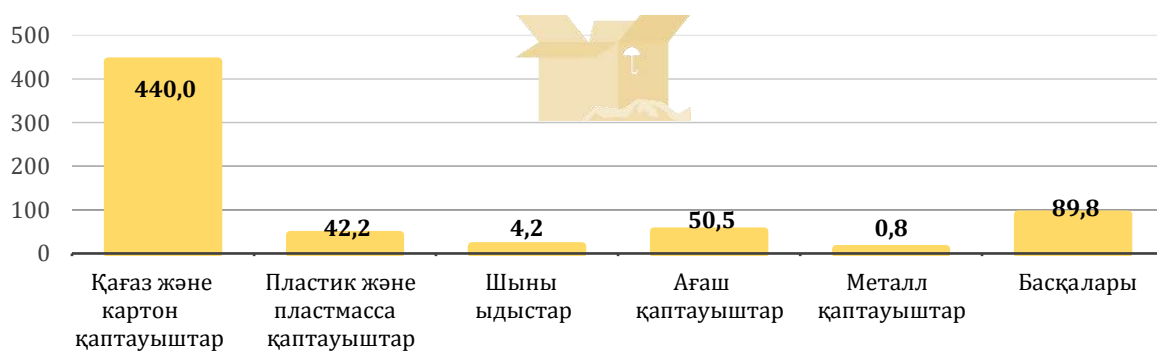

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 593 673,3 тоннаны құрады. «Басқа қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтардың көлемі түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің 95%-ын құрады.

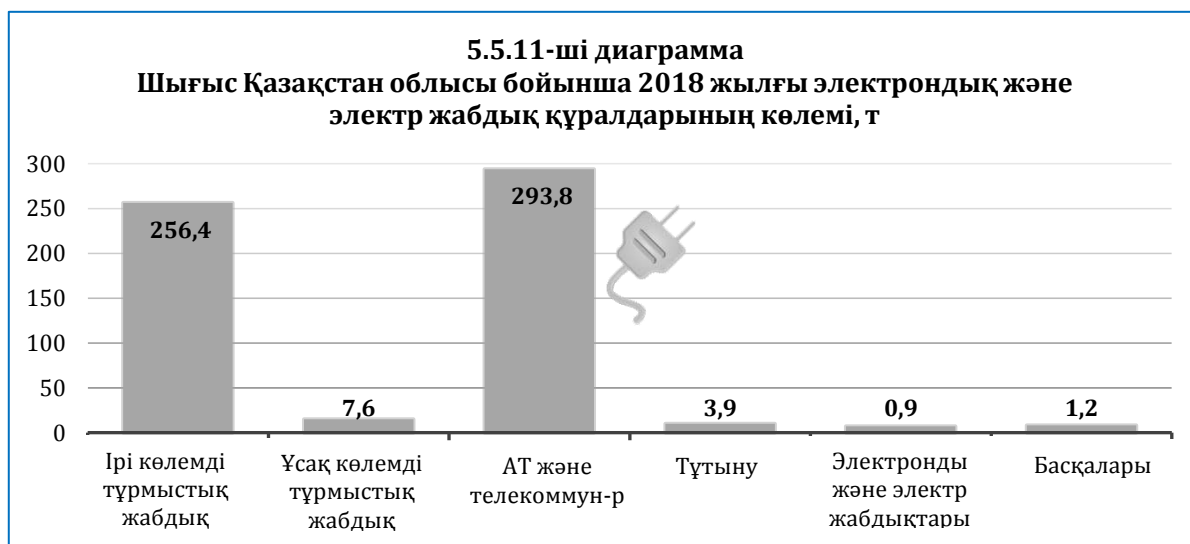
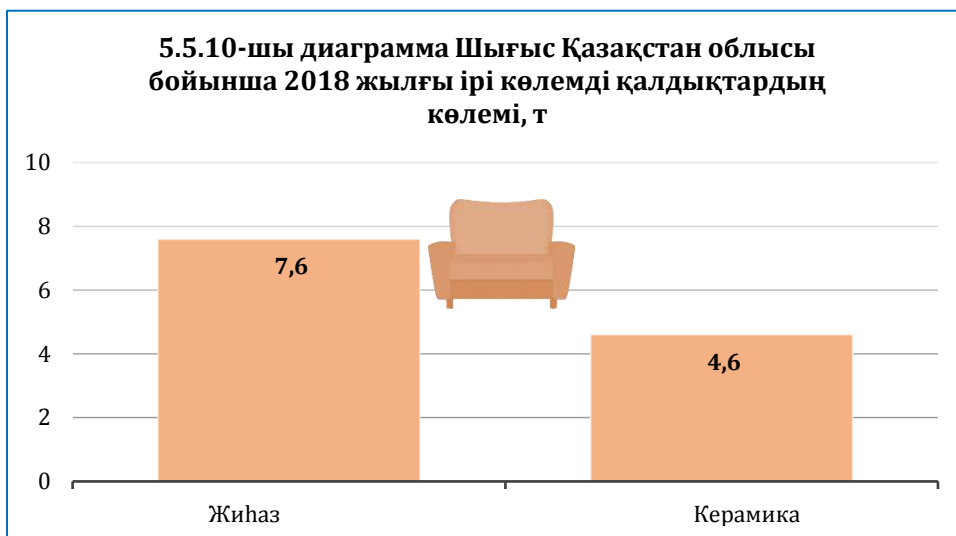
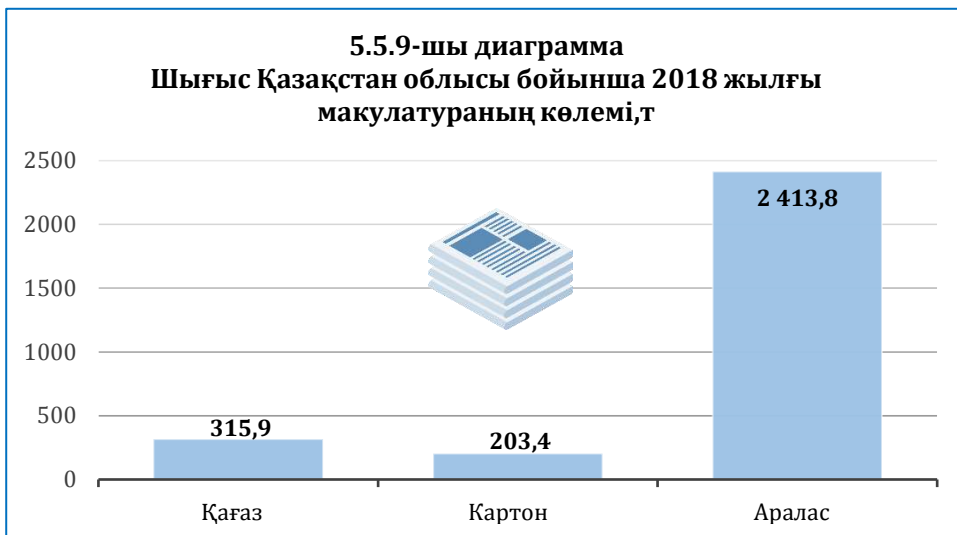
5.5.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Шығыс Қазақстан облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	648,3	486,0	627,5
 Макулатура	925,3	765,9	2 933,0
 Пластик қалдықтары	304,0	3,0	269,1
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	4,6	11,6	563,8
 Ірі көлемді қалдықтар	1,0	0,3	12,2
 Құрылыс қалдықтары	5 234,1	21 729,9	23 007,5
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	15	441	15
 Басқа қалдықтар	2 650 162,3	4 594,6	566 260,3

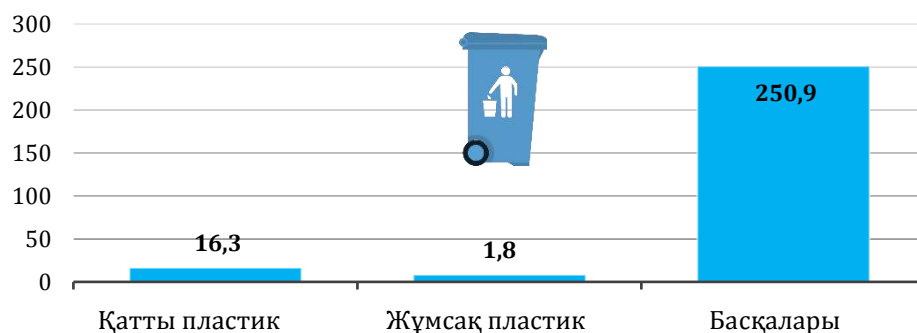
5.5.8-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы қаптауыш материалдардың көлемі, т

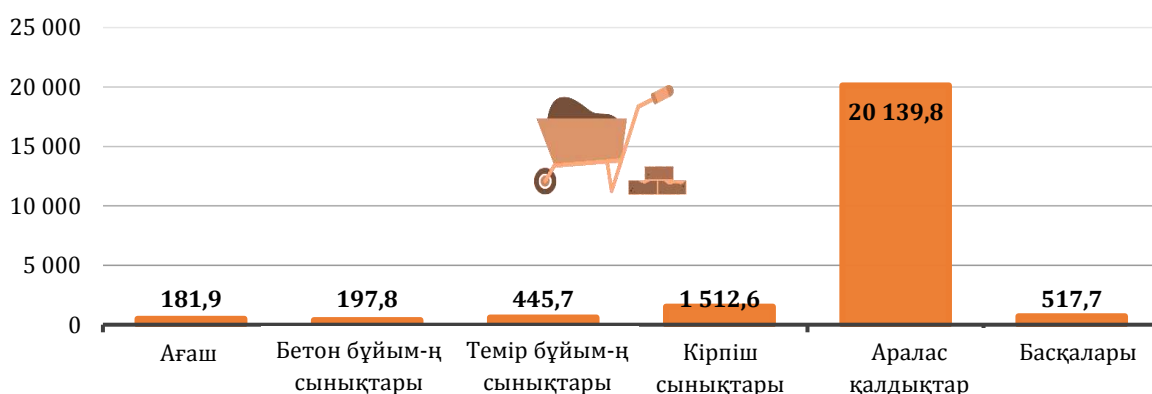
2016-2018 жылдары құрылыс қалдықтарының көлемі 4,4 есеге, электр жабдық қалдықтары – 123 есеге ұлғайды. Қаптауыш материалдардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,3 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылғы деңгеймен теңесті. Макулатураның көлемі 2017 жылы 1,2 есеге азайды. 2018 жылы 3,8 есеге ұлғайды. Ірі көлемді қалдықтардың көлемі 2016 жылдан бастап 2018 жыл аралығында 12 есеге ұлғайды.

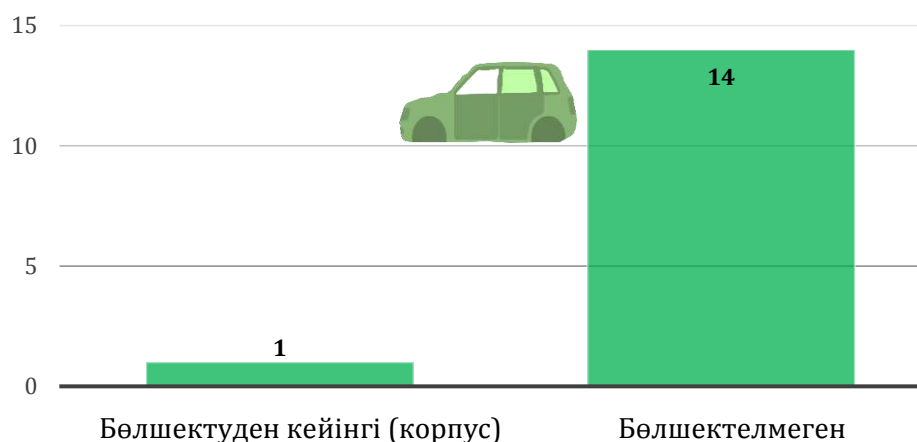
5.5.12-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы
пластик қалдықтарының көлемі, т

5.5.13-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы құрылыс
қалдықтарының көлемі, т

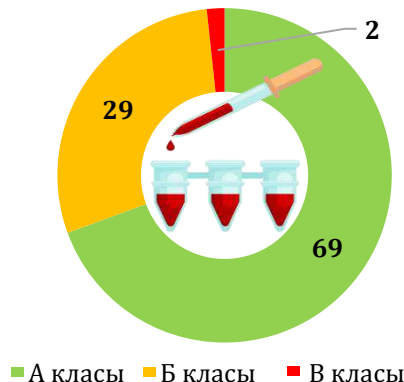
5.5.14-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша қолданыстан
шыққан автокөліктер, дана

5.5.4-ші картада Шығыс Қазақстан облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

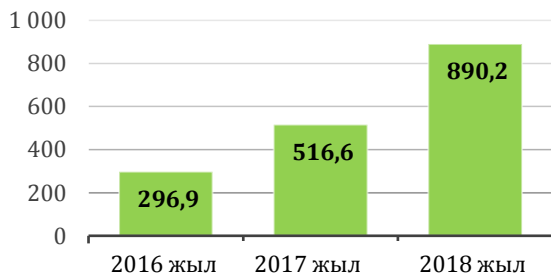
2018 жылы Шығыс Қазақстан облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 890,1 тонна, Б класы – 370,2 тонна, В класы – 21,9 тонна, Г класы – 2 340 дана (5.5.15-ші диаграмма)

5.5.15-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

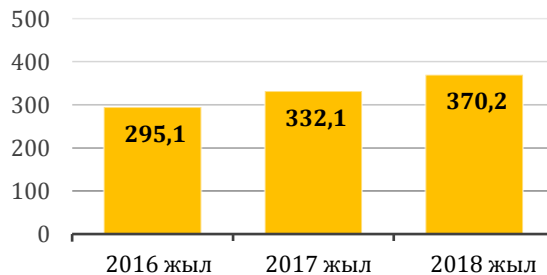

2016-2018 жылдары А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 3 есеге, В класы – 1,3 есеге ұлғайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 6%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 22% -ға ұлғайды (5.5.16-5.5.18-ші диаграммалары).

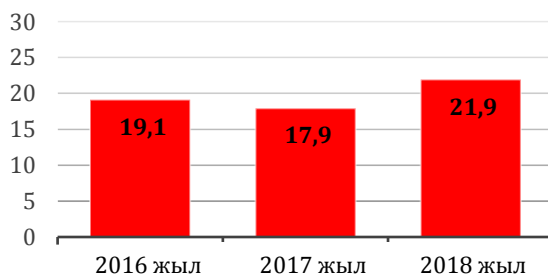
5.5.16-шы диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж. А класындағы түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.5.17-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж. Б класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.5.18-ші диаграмма
Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж. В класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

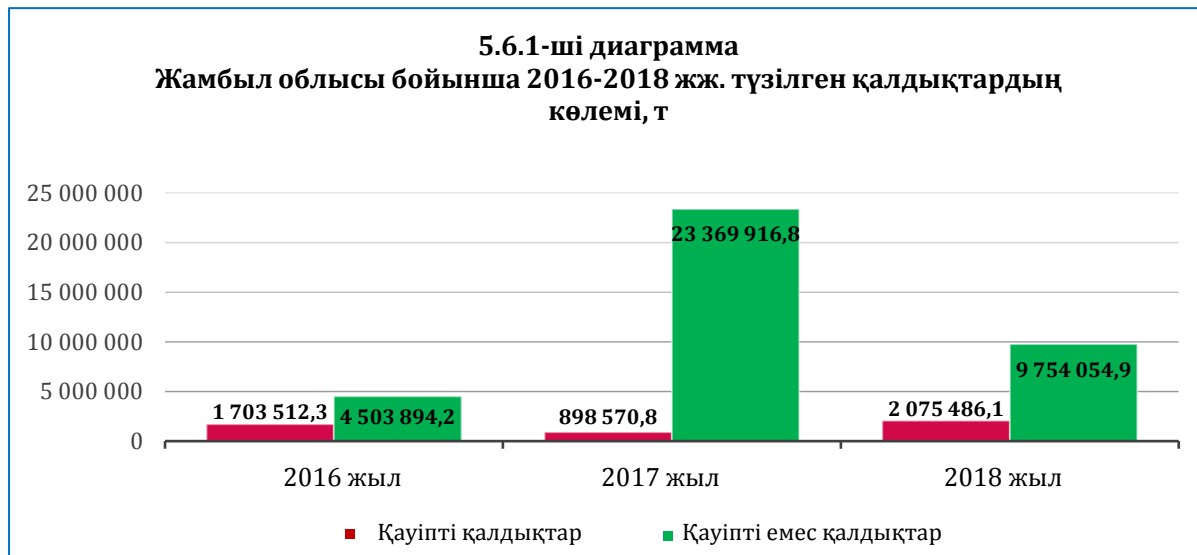

5.5.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.5.6-ші картада Шығыс Қазақстан облысы аумағындағы пестицидтерді сақтауға арналған қоймалар, көмілген пестицидтер, сонымен қатар пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

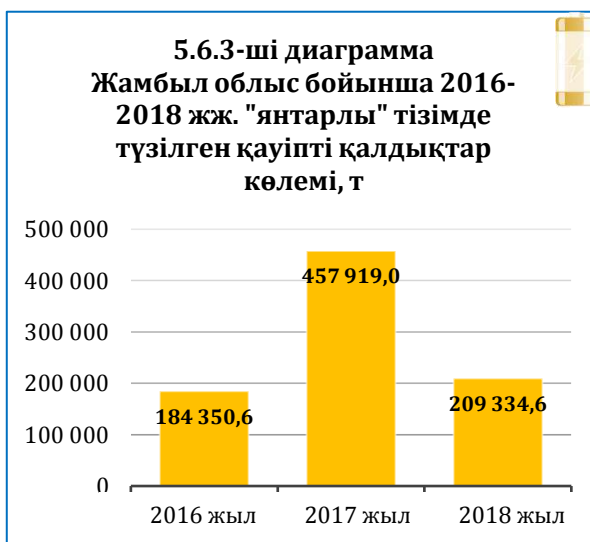
5.6 Жамбыл облысы

Есептілік кезеңде Жамбыл облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 559 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 264 бірлікке көп. 8 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 551 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

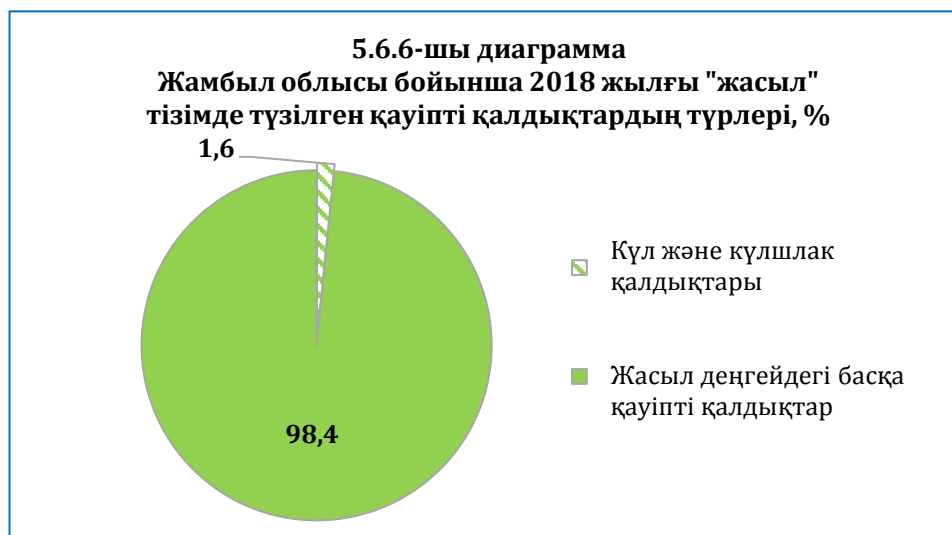
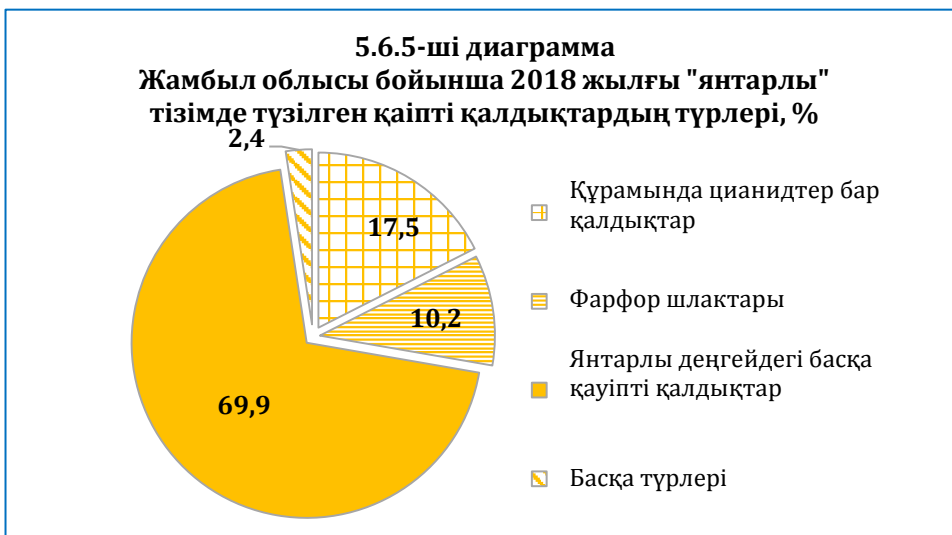

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 2 075 486,1 тоннаны құрады. «Қызыл» және «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Құрылысконсалтинг Ұлттық орталығы» АҚ-ның Жамбыл облыстық филиалында түзілді. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі орта есеппен 2 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 2,3 есеге азайды. Қауіпті емес қалдықтардың көлемі 2017 жылы 5 есе ұлғайды, 2018 жылы 2,4 есеге азайды (5.6.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 1,8 есеге ұлғайғаны байқалады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 2,5 есеге ұлғайды және 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 2,2 есеге азайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 3,4 есеге азайды, 2018 жылы 4,2 есеге ұлғайды (5.6.2-5.6.4-ші диаграммалар).

5.6.1-5.6.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Жамбыл облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

5.6.1-ші кестеде Жамбыл облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	6 863 034,5	11 465 946,2	12 042 069,1
 Түзілгені	1 703 512,3	898 570,8	2 075 486,1
 Басқа тұлғалардан түскені	11 769,6	62 147,1	102 555,6
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	200 793,0	194 440,0	164 107,0
 Залалсыздандырылғаны	737,6	377,2	700,0
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	68 621,7	381 298,2	352 651,0
 Тараптық кәсіпорындарға берілгені ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	52 188,7	207 132,3	1 626 147,4
 Жыл соңында болғаны	8 325 334,8	12 025 091,9	12 429 856,4

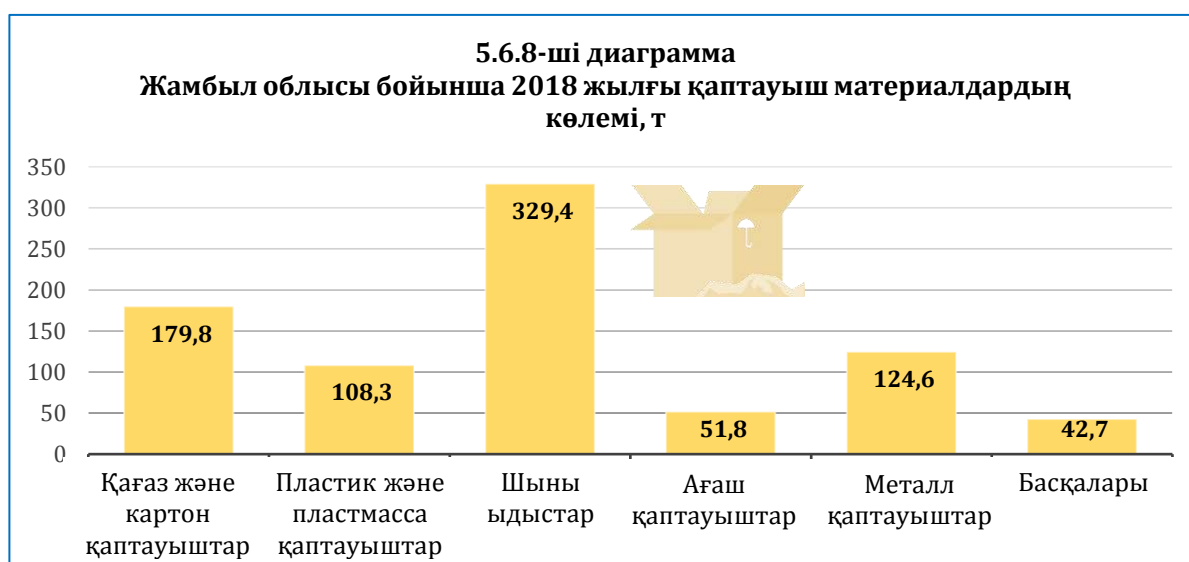
Жамбыл облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 4 есеге ұлғайды. 2018 жылы көлем 5 334,1 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 33%-ға артық (5.6.7-ші диаграмма).

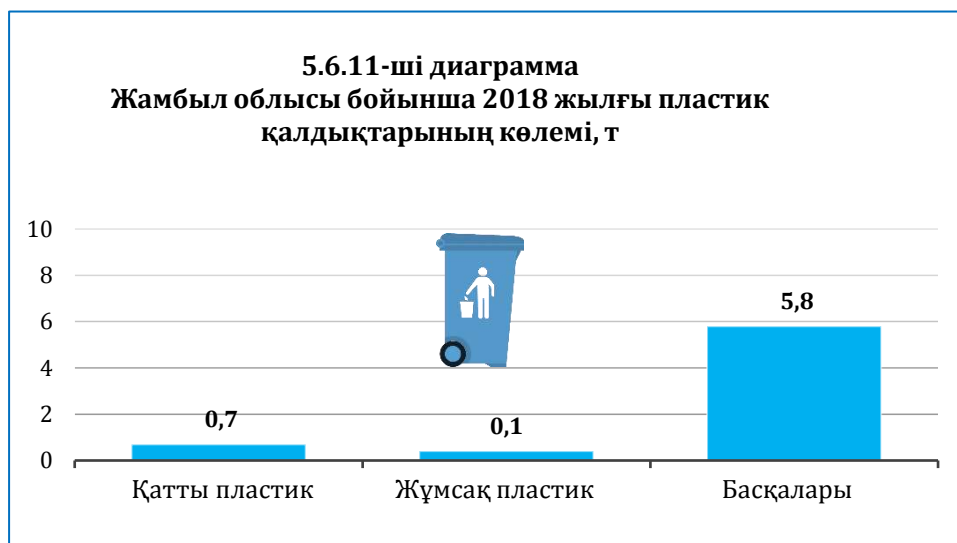
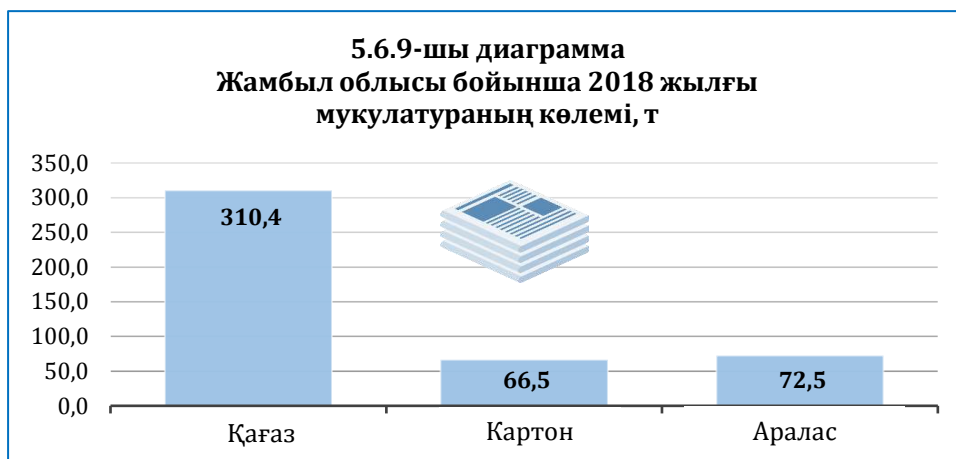
5.6.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Жамбыл облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

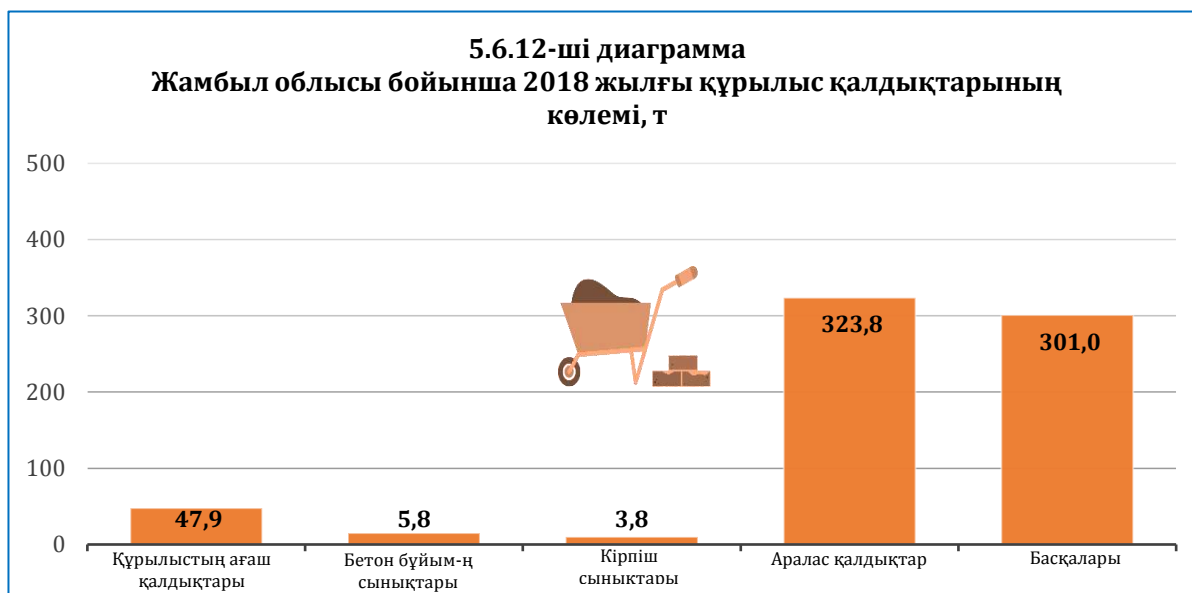
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	387,3	497,5	836,6
 Макулатура	454,0	2 416,6	449,5
 Пластик қалдықтары	18,2	1 819,5	6,6
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	82,8	5,6	1,6
 Ірі көлемді қалдықтар	0,2	1,6	1,5
 Құрылыс қалдықтары	707,3	338,3	682,3
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	0	0	0
 Басқа қалдықтар	4 502 244,4	23 364 837,7	9 752 076,8

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 9 754 054,8 тоннаны құрады. Қаптауыш материалдардың көлемі 2016-2018 жылдары 2 есеге, ірі көлемді қалдықтардың көлемі – 7,5 есеге ұлғайды.

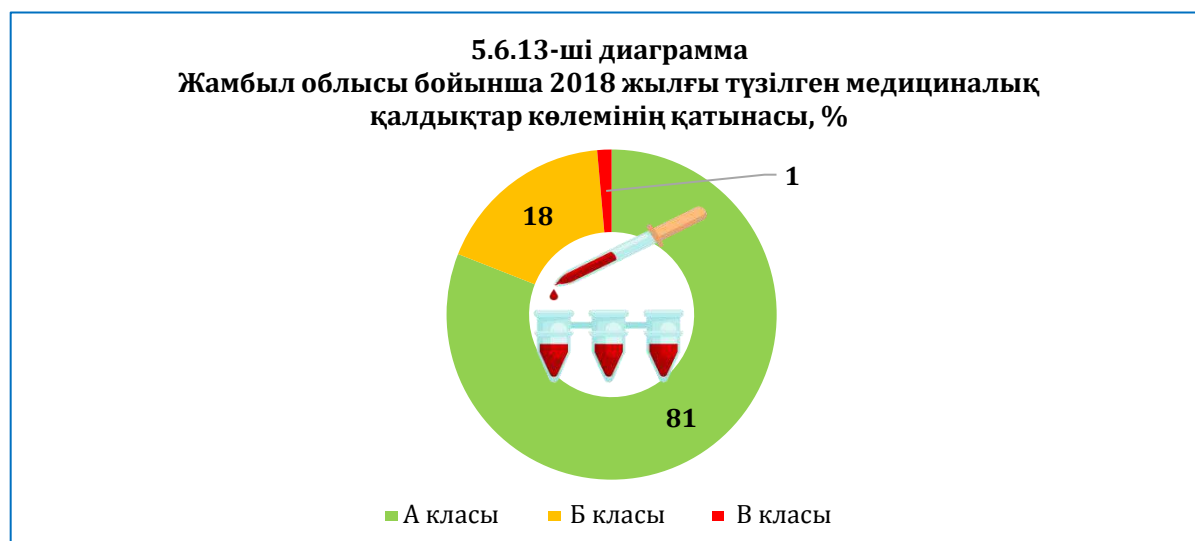
Макулатураның көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 5 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2016 жылғы деңгеймен теңесті. Электр жабдық қалдықтарының көлемі 2016-2018 жылдары 51 есеге азайды.

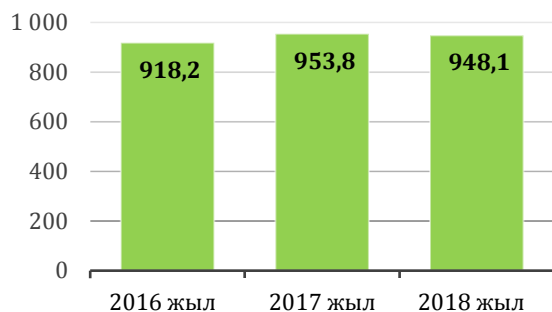
5.6.4-ші картада Жамбыл облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

2018 жылы Жамбыл облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы - 948,1 тонна, Б класы – 206,3 тонна, В класы – 16,4 тонна, Г класы – 3 077 кг (5.6.13-ші диаграмма).

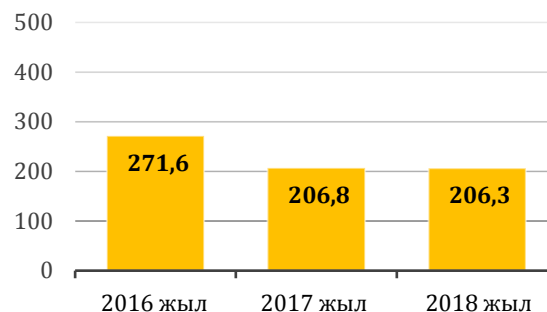

А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 4%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 1%-ға азайды. Б класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылғы деңгеймен салыстырғанда 24%-ға азайды, 2018 жылы көлем 2017 жылғы деңгеймен теңесті. В класындағы қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 2 есеге азайды (5.6.14-5.6.16-шы диаграммалар).

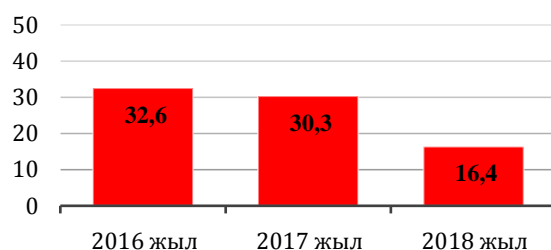
5.6.14-ші диаграмма
Жамбыл облысы бойынша 2016-
2018 жж. А класында түзілген
медициналық қалдықтардың
көлемі, т

5.6.15-ші диаграмма
Жамбыл облысы бойынша Б
класында түзілген медициналық
қалдықтар көлемін төмендету
динамикасы, т

5.6.16-шы диаграмма
Жамбыл облысы бойынша 2016-
2018 жж. В класында түзілген
медициналық қалдықтар
көлемін төмендету
динамикасы, т

5.6.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.6.6-ші картада Жамбыл облысы аумағындағы пестицидтерді сақтауға арналған қоймалар және пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.7 Батыс Қазақстан облысы

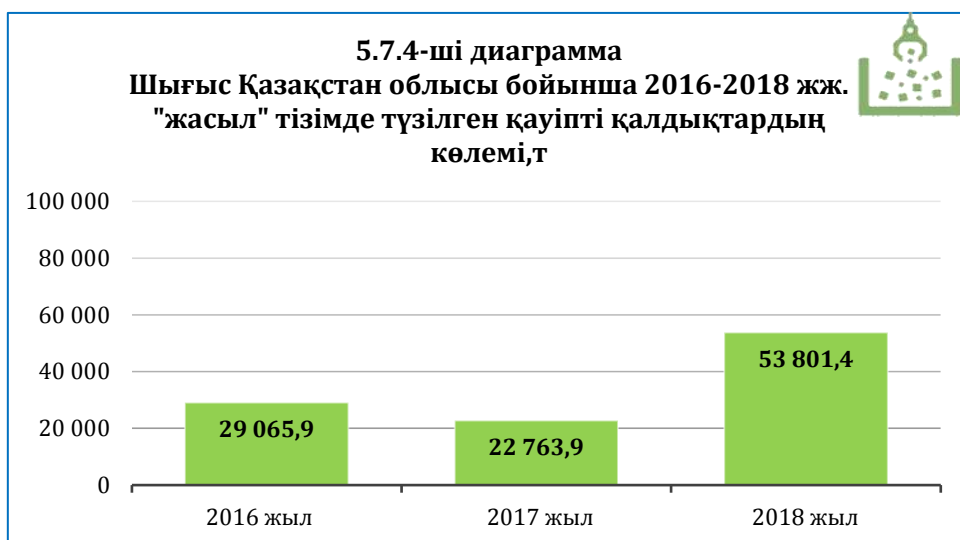
Есептілік кезеңде Батыс Қазақстан облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 743 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 230 бірлікке көп. 77 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 666 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 202 754,9 тоннаны құрады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Казтрансойл» АҚ-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Киос» ЖШС-да түзілді. 2016-2018 жылдары облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2,2 есеге ұлғайды, қауіпті емес қалдықтардың көлемі 1,8 есеге азайды (5.7.1-ші диаграмма).

2018 жылы «қызыл» тізімдегі түзілген қауіпті қалдықтардың көлемінің 0,7 тонна азаюы байқалады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 2,3 есеге ұлғайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі, 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 22%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 2,4 есеге ұлғайды (5.7.2-5.7.4-ші диаграммалар).

5.7.1-5.7.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

5.7.1-ші кесте. Батыс Қазақстан облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	280 178,1	307 451,7	339 906,4
 Түзілгені	94 158,7	92 919,5	202 754,9
 Басқа тұлғалардан түскені	73 889,1	61 014,1	38 221,1
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	67 841,5	51 391,3	89 442,3
 Залалсыздандырылғаны	120,8	3 330,8	169,0
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	57 728,0	25 631,6	31 579,7
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	70 783,9	71 836,1	133 411,1
 Жыл соңында болғаны	309 600,5	338 158,0	358 029,0

5.7.5-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы
"янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың
түрлері, %

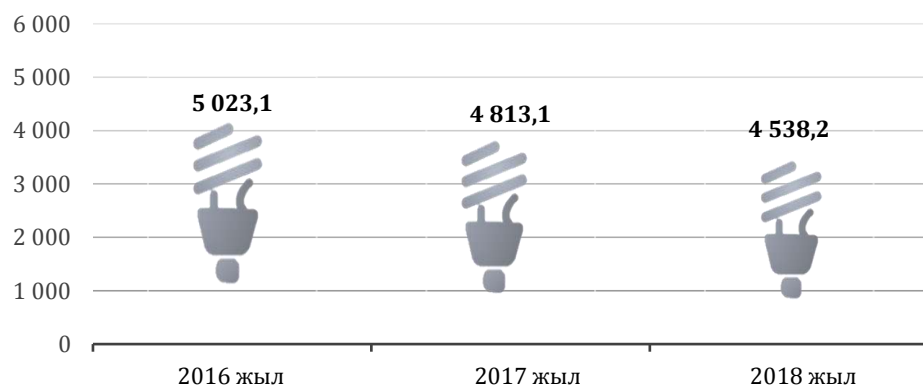

5.7.6-шы диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы
"жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың
түрлері, %

Батыс Қазақстан облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 4%-ға азайды. 2018 жылы көлем 4 813,1 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 6%-ға аз (5.7.7-ші диаграмма).

5.7.7-ші диаграмма
2016-2018 жж. құрамында сынабы бар шамдардағы
сынаптың көлемі, кг

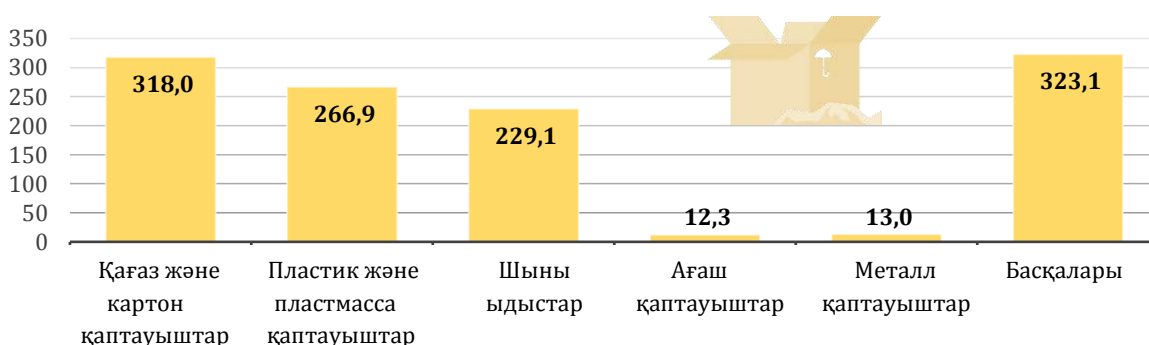

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 11 519,4 тоннаны құрады.

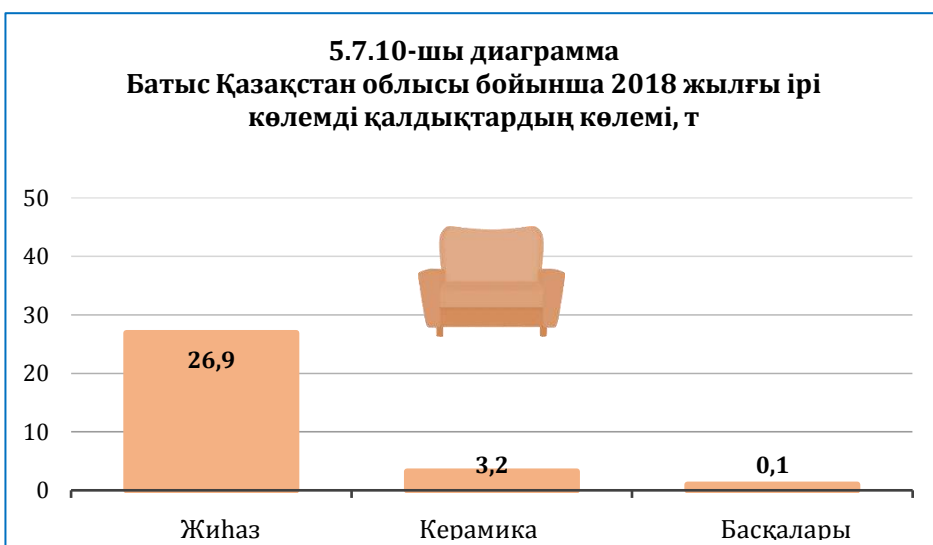
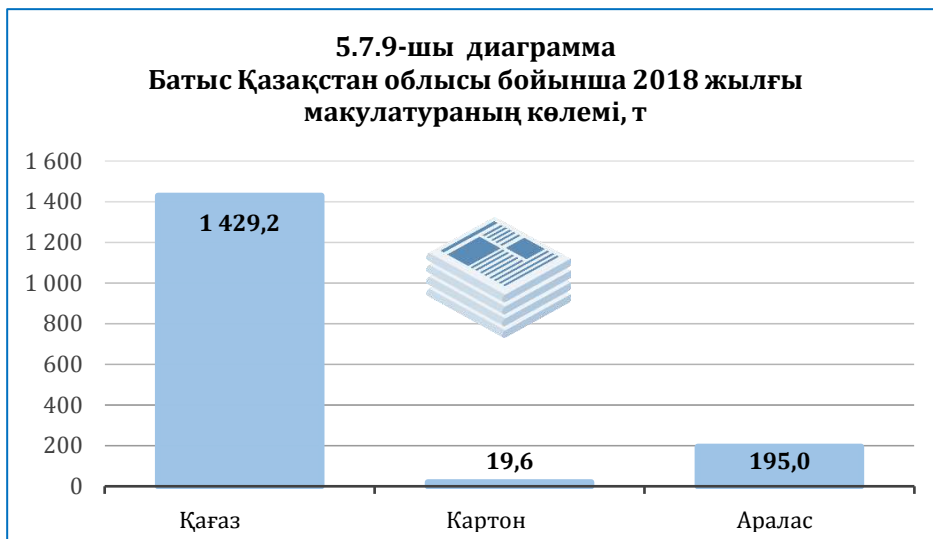
5.7.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Батыс Қазақстан облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	15 574,6	901,5	1 162,4
 Макулатура	986,9	632,3	1 643,8
 Пластик қалдықтары	53,9	51,3	287,1
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	335,0	86,7	106,2
 Ірі көлемді қалдықтар	23,0	1,7	30,3
 Құрылыс қалдықтары	1 637,4	3 529,0	5 455,7
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	32	2	21
 Басқа қалдықтар	2 374,7	3 915,4	2 833,8

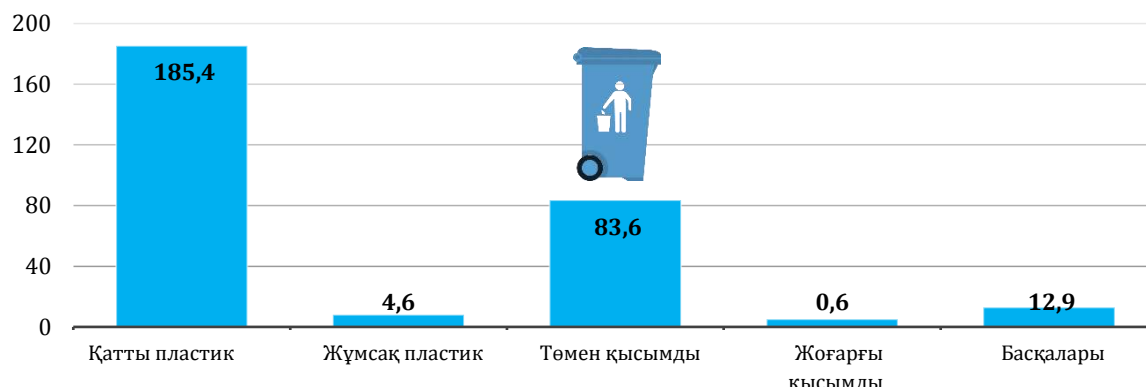
5.7.8-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы қаптауыш материалдардың көлемі, т

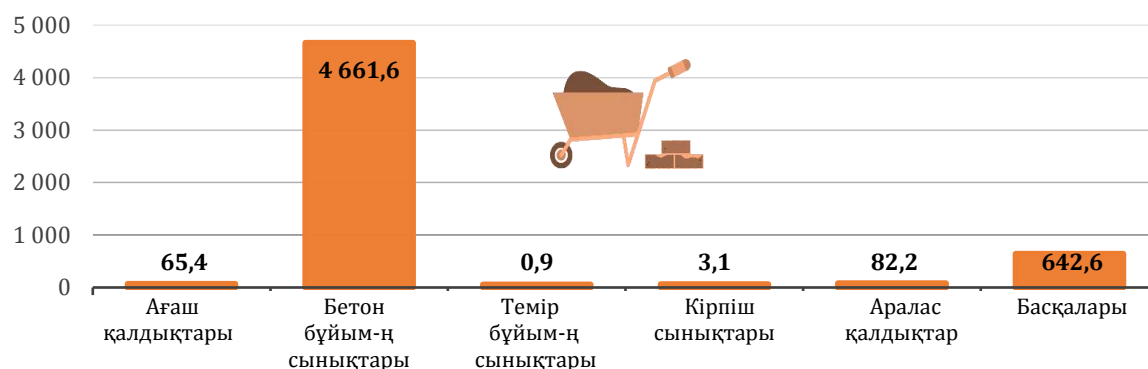
2016-2018 жылдардағы құрылыс қалдықтарының көлемі 3,3 есеге, пластик қалдықтары – 5,3 есеге ұлғайды. Қаптауыш материалдардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 17% есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 1,3 есеге ұлғайды. Макулатура көлемі 2017 жылы 1,6 есеге азайды, 2018 жылы 2,6 есеге ұлғайды. Пластик қалдықтары 2017 жылы 5%-ы азайды, 2018 жылы 5,5 есеге ұлғайды. 2018 жылы түзілген қауіпті емес қалдықтардың 88%-ын құрылыс қалдықтары құрады.

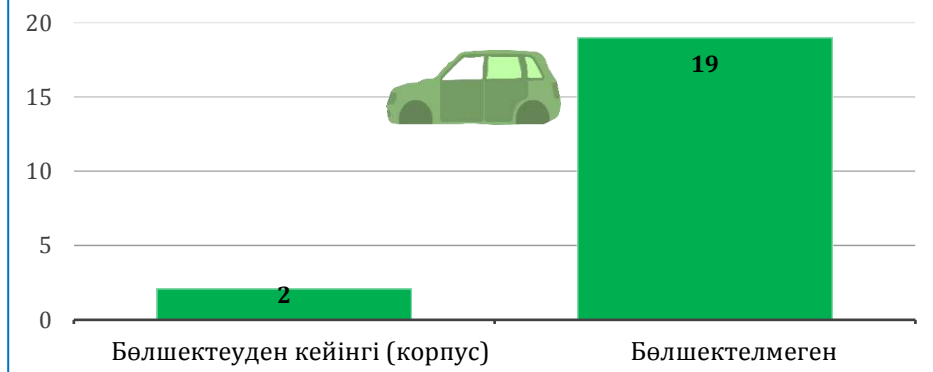
5.7.12-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша пластик қалдықтарының көлемі, т

5.7.13-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы құрылыс қалдықтарының көлемі, т

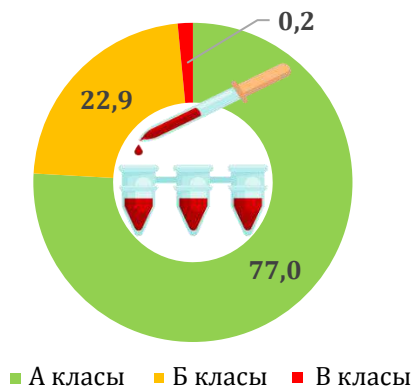
5.7.14-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы қолданыстан шыққан автокөліктер, дана

5.7.4-ші картада Батыс Қазақстан облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

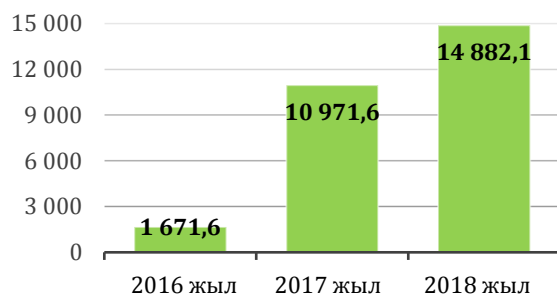
2018 жылы Батыс Қазақстан облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы - 14 882,1 тонна, Б класы – 4 427,8 тонна, В класы – 30,0 тонна, Г класы – 1 981 дана (5.7.15-ші диаграмма).

5.7.15-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

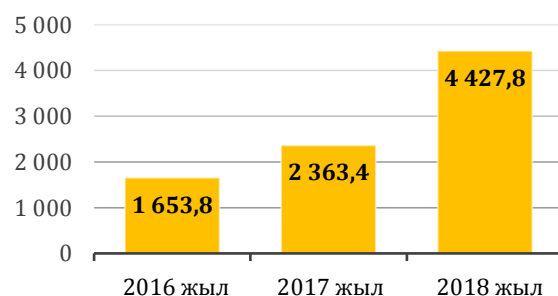

А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 9 есеге, Б класындағы 2,7 есеге ұлғайды. В класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2018 жылмен салыстырғанда 9,5%-ға азайды, 2018 жылы 17%-ға ұлғайды (5.7.16-5.7.18-шы диаграммалар).

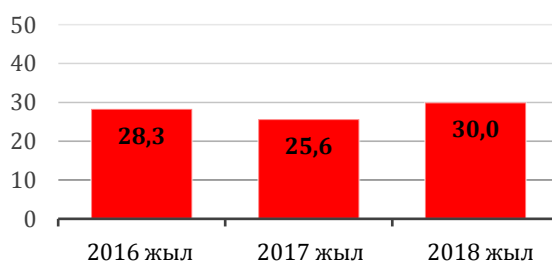
5.7.16-шы диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж. А класында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің өсім динамикасы, т

5.7.17-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж. Б класында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің өсім динамикасы, т

5.7.18-ші диаграмма
Батыс Қазақстан облысы бойынша 2016-2018 жж. В класында түзілген медициналық қалдықтардың динамикасы, т

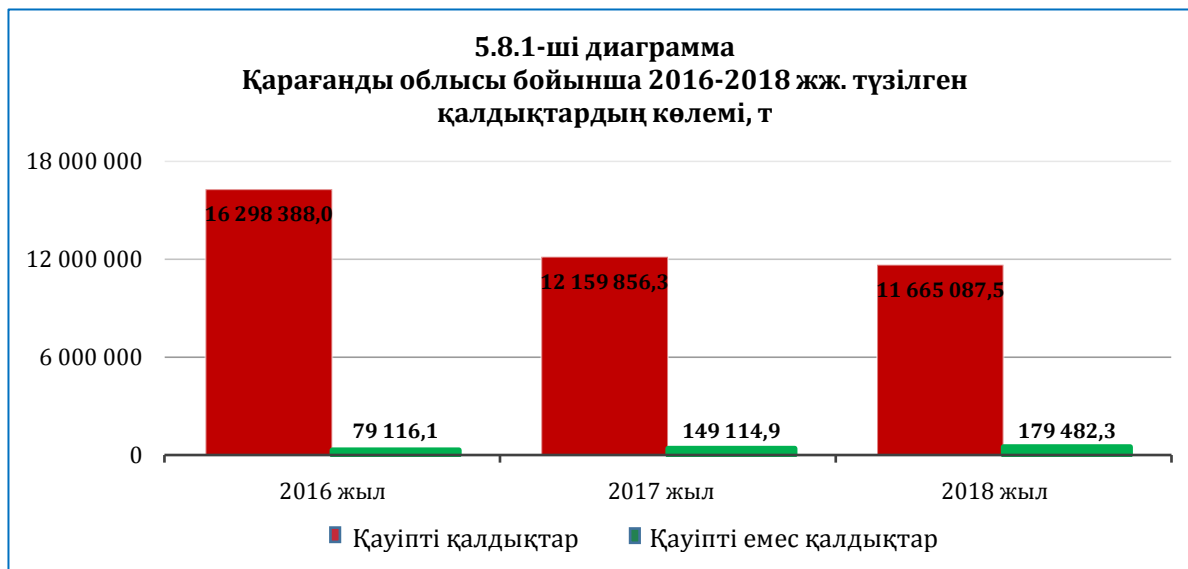

5.7.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.7.6-ші картада Батыс Қазақстан облысы аумағындағы пестицидтерді сақтауға арналған қоймалар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.8 Қарағанды облысы

Есептілік кезеңде Қарағанды облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 919 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 300 бірлікке көп. 29 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 890 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

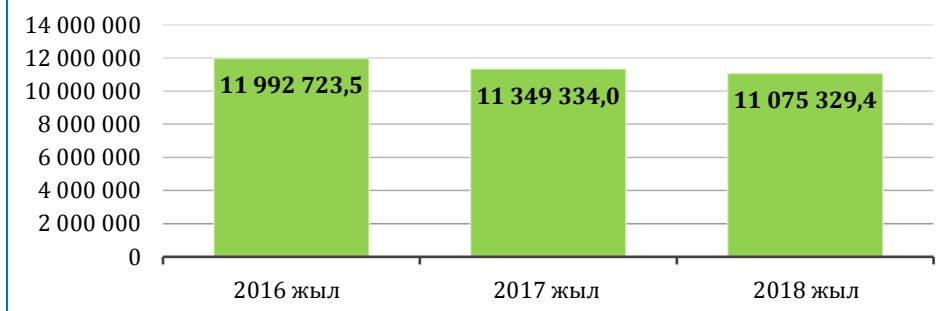

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 11 665 087,5 тоннаны құрады. «Қызыл», «янтарлы» және «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Арселормиттал Теміртау» ЖШС-да түзілді. 2016-2018 жылдарда облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 1,4 есеге, қауіпті емес қалдықтар 2,7 есеге ұлғайды (5.8.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 8%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 38%-ға ұлғайды. 2016-2018 жылдарға арналған «янтарлы» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 7 есеге азайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары жылына орта есеппен 4%-ға төмендеді (5.8.2-5.8.4-ші диаграммалар).

5.8.4-ші диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2016-2018 жж. "жасыл"
тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемін
төмендету динамикасы, т

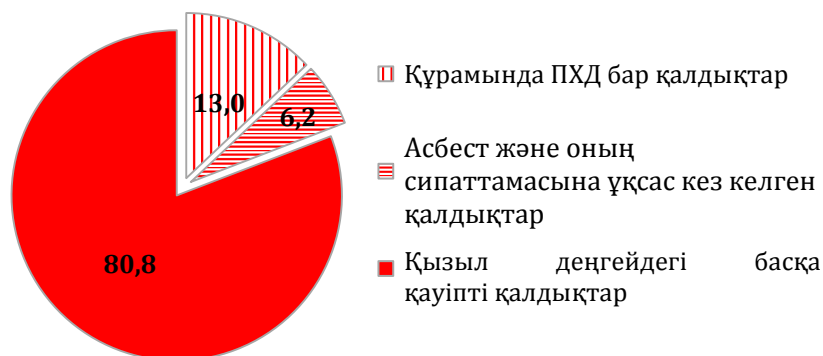

5.8.1-5.8.3-ші карталарда ҚОҚ БАЖ-да Қарағанды облысы бойынша 2018 жылға арналған қауіпті қалдықтардың біршама көп көлеміндегі объектілер ұсынылды.

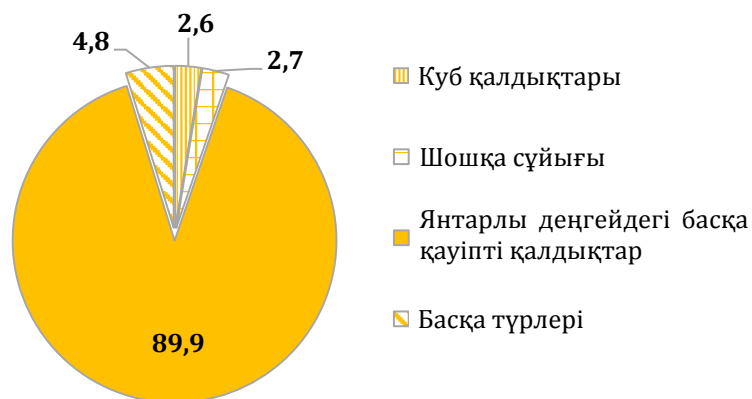
5.8.1-ші кесте. Қарағанды облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
Жылдың басында болғаны	706 749 550,5	718 784 048,8	725 378 553,5
Түзілгені	16 298 388,0	12 159 856,3	11 665 087,5
Басқа тұлғалардан түскені	1 061 747,9	2 963 397,5	2 569 162,9
Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	3 063 276,6	6 767 672,4	5 734 557,7
Залалсыздандырылғаны	1 446,8	953,1	457,9
Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	11 934 848,4	9 702 093,1	7 492 006,3
Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	2 264 055,3	207 132,3	2 263 010,2
Жыл соңында болғаны	718 782 354,5	725 276 559,4	731 615 236,0

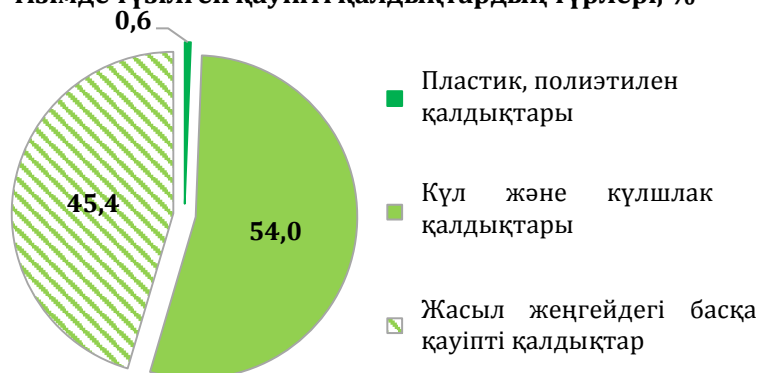
5.8.5-ші диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2018 жылғы "қызыл"
тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.8.6-шы диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2018 жылғы "яңтарлы"
тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.8.7-ші диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл"
тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

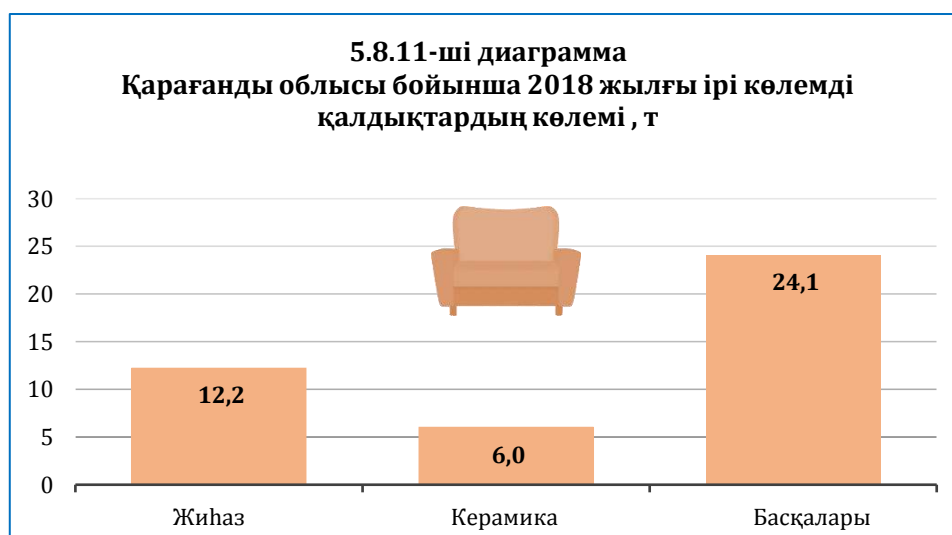
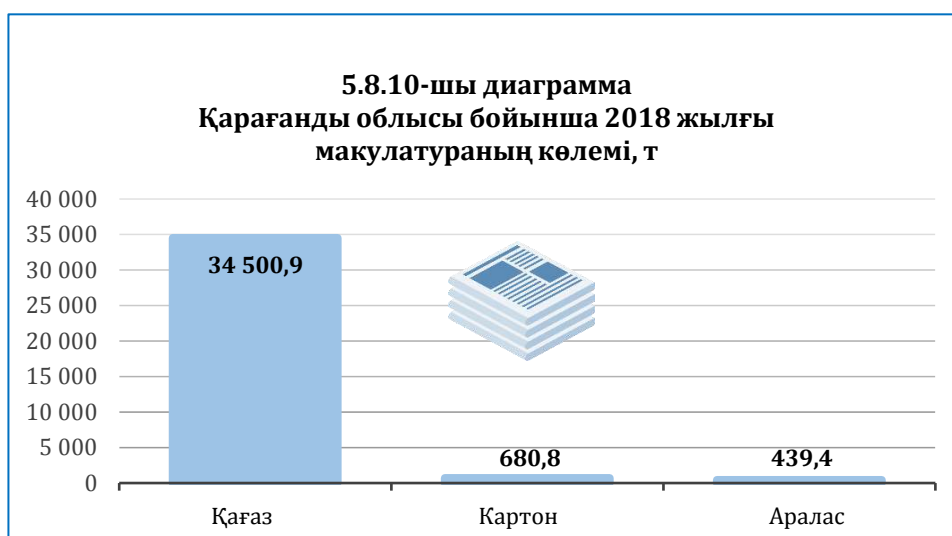
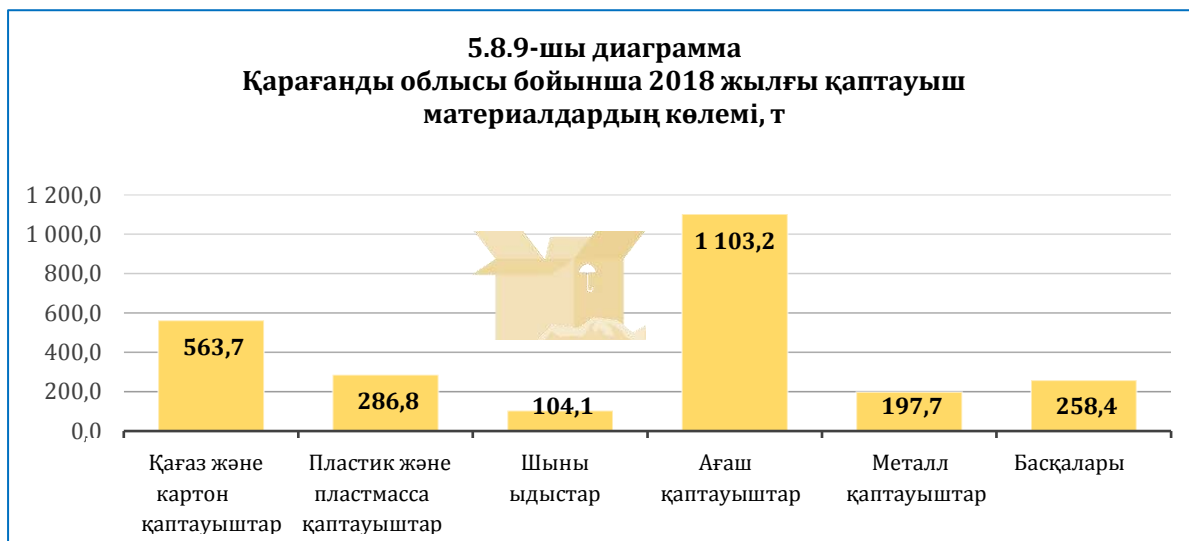
Қарағанды облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,7 есеге ұлғайды. 2018 жылы көлем 5 689,3 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 22 есеге артық (5.8.8-ші диаграмма).

5.8.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Қарағанды облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	4 524,9	2 882,8	2 513,9
 Макулатура	313,9	1 385,8	35 621,1
 Пластик қалдықтары	173,2	196,7	134,0
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	104,1	14,7	1 218,9
 Ірі көлемді қалдықтар	18,1	53,4	42,3
 Құрылыс қалдықтары	56 960,3	51 191,5	56 813,4
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	30	365	8
 Басқа қалдықтар	17 021,6	93 390,0	83 138,7

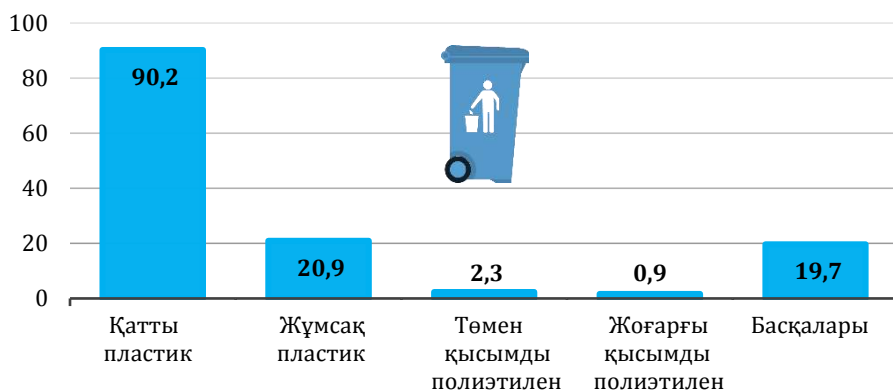
Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 179 482,2 тоннаны құрады. 2016-2018 жылдары қаптауыш материалдардың көлемі 1,8 есеге азайды. Пластик қалдықтарының көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 14%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 32%-ға азайды. Электрондық және электр жабдық қалдықтары 2017 жылы 7 есеге азайды ал, 2018 жылы 83 есеге ұлғайды. Ірі көлемді қалдықтардың көлемі 2017 жылы 3 есеге ұлғайды, 2018 жылы 21% -ға азайды.

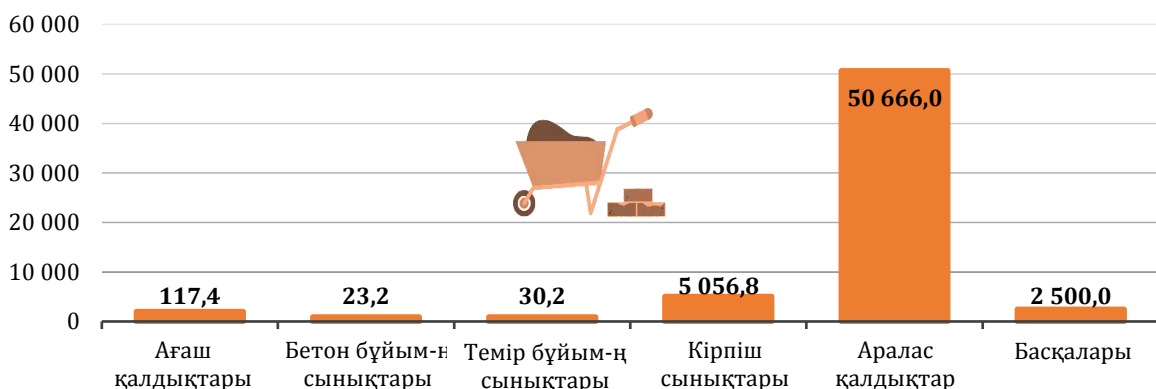
5.8.12-ші диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2018 жылғы электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі, т

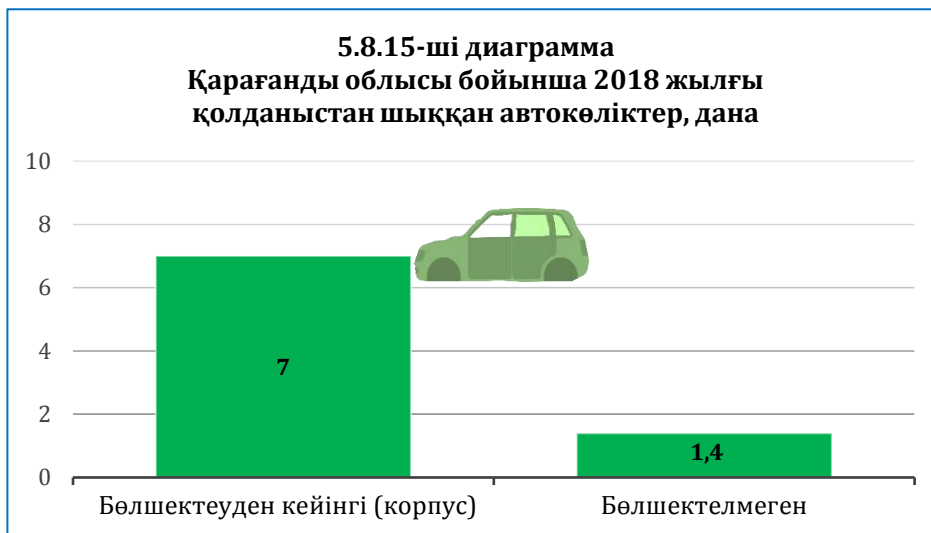
5.8.13-ші диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2018 жылғы пластик қалдықтарының көлемі, т

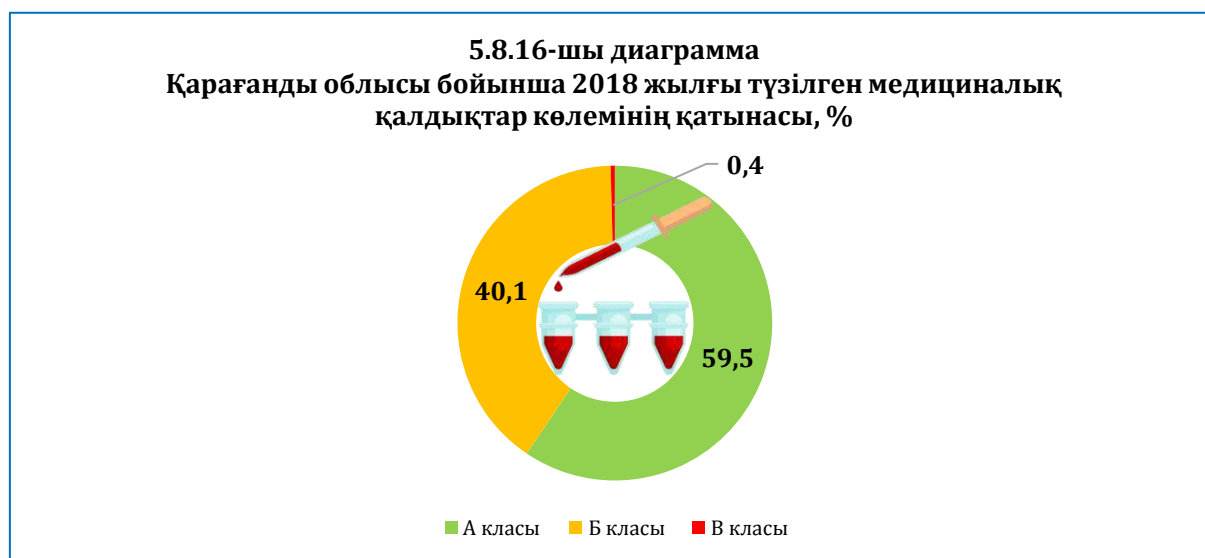
5.8.14-ші диаграмма
Қарағанды облысы бойынша 2018 жылғы құрылыс қалдықтарының көлемі, т

5.8.4-ші картада Қарағанды облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

2018 жылы Батыс Қазақстан облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 1 712,5 тонна, Б класы – 1 155,6 тонна, В класы – 12,2 тонна, Г класы – 1 956 кг; 40 л (5.7.15-ші диаграмма).

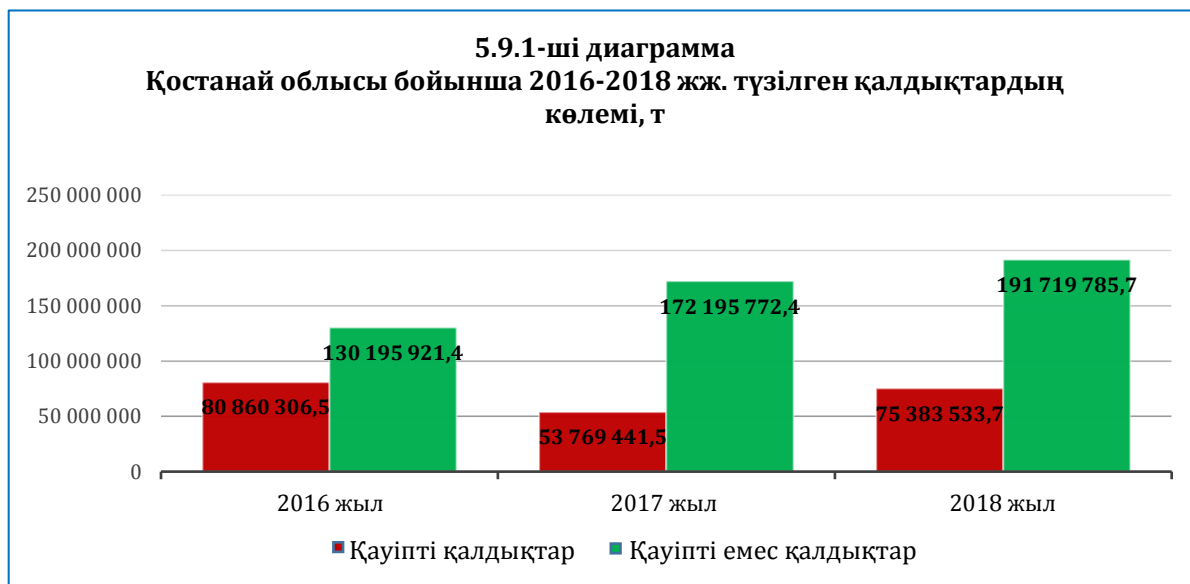
2016-2018 жылдары түзілген А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі жылына орта есеппен 12%-ға ұлғайды. Б класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 42%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 21%-ға азайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 25%-ға азайды (5.8.17-5.8.19-шы диаграммалар).

5.8.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.8.6-ші картада Қарағанды облысы аумағындағы пестицидтерді сақтауға арналған қоймалар, қорымдар мен көмілген пестицидтер, сонымен қатар пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.9 Қостанай облысы

Есептілік кезеңде Қостанай облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 1 799 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 267 бірлікке көп. 78 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 1 721 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 75 383 533,7 тоннаны құрады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Аманжол-Акро» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Краснооктябрьское боксит кен басқармасының «Қазақстан алюминийі» АҚ филиалында түзілді. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 34%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 40%-ға ұлғайды. 2016-2018 жылдары қауіпті емес қалдықтардың көлемі 1,5 есеге ұлғайды (5.9.1-ші диаграмма).

2017-2018 жылдары «қызыл» тізімдегі қалдықтардың болмағаны байқалады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 272 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 27%-ға ұлғайды. «Жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 2017 жылы 22%-ға азайды, 2018 жылы 40%-ға ұлғайды (5.9.2-5.9.4-ші диаграммалар).

5.9.1-ші кестеде Қостанай облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	1 520 236 222,8	1 580 480 738,4	998 633 730,9
 Түзілгені	80 860 306,5	53 769 441,5	75 383 533,7
 Басқа тұлғалардан түскені	23 241,3	36 306,9	95 950,9
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	15 933 475,5	7 540 188,5	10 236 607,9
 Залалсыздандырылғаны	928,4	0	45,1
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	53 007 289,5	46 034 846,6	64 877 140,7
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	4 503 441,3	21 000 174,5	345 459,2
 Жыл соңында болған	1 580 682 853,8	1 605 746 123,8	1 063 531 148,4

Қостанай облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге ұлғайды. 2018 жылы көлем 5 894,0 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 14%-ға аз (5.9.7-ші диаграмма).

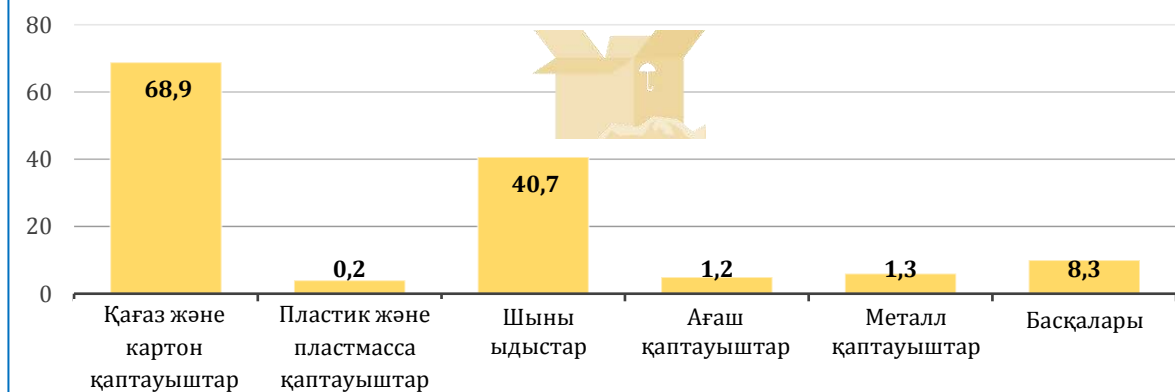
Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 191 719 785,7 тоннаны құрады. 2016-2018 жылдары пластик қалдықтарының көлемі 11 есеге ұлғайды. Электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі 1,6 есеге азайды. Қаптауыш материалдардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 12%-ға ұлғайды ал, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 5 есеге азайды. Ірі көлемді қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 11 есеге азайды, 2018 жылы 2 есеге ұлғайды. Түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы санының 99%-ын басқа қалдықтар құрайды.

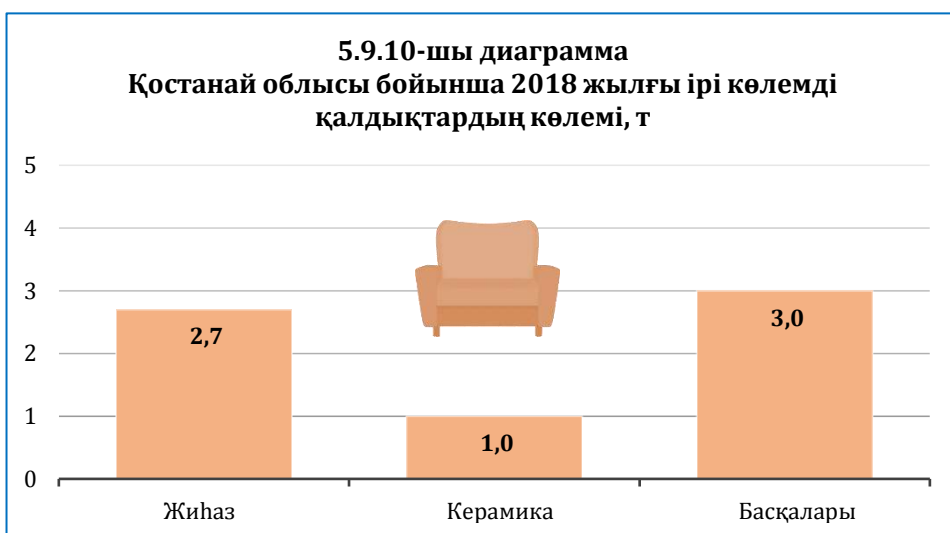
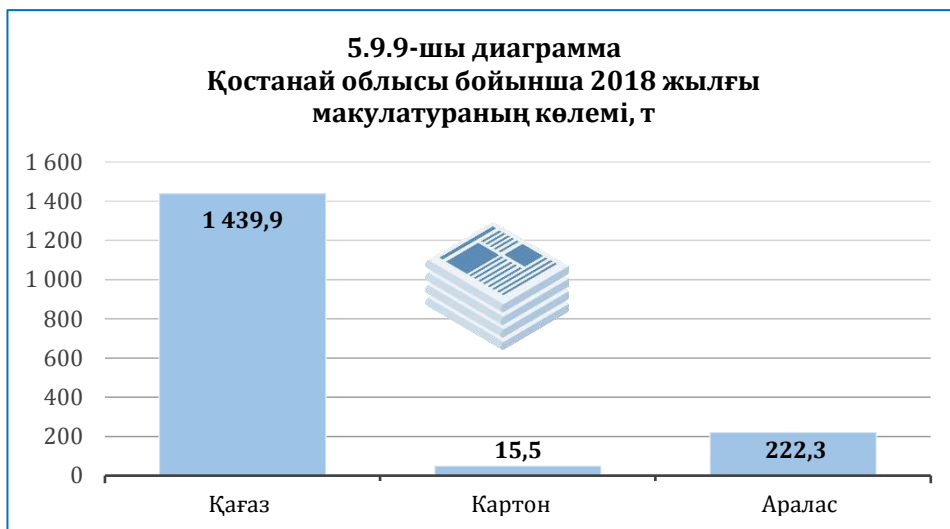

5.9.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Қостанай облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

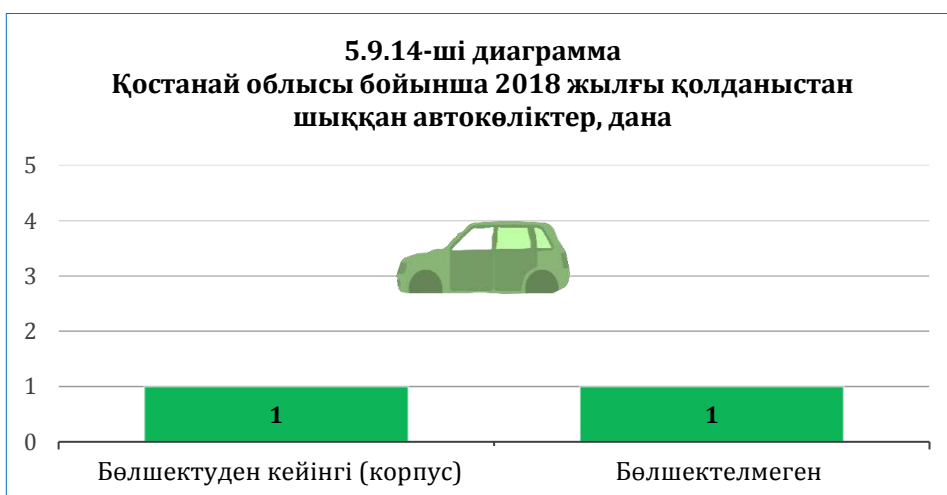
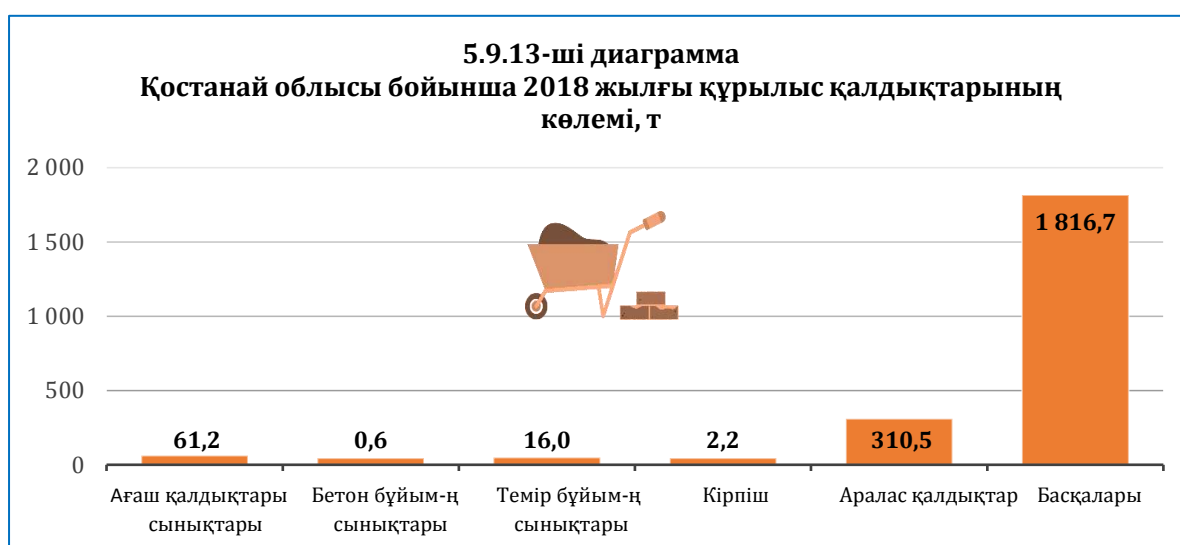
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	496,8	556,8	120,6
 Макулатура	499,3	376,4	1 677,8
 Пластик қалдықтары	10,1	19,9	115,0
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	10,0	6,4	6,3
 Ірі көлемді қалдықтар	33,0	3,0	6,7
 Құрылыс қалдықтары	3 340,9	11 636,6	2 207,2
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	3	328	2
 Басқа қалдықтар	130 191 531,3	172 183 173,3	191 715 652,1

5.9.8-ші диаграмма
Қостанай облысы бойынша 2018 жылғы қаптауыш материалдардың көлемі, т

5.9.4-ші картада Қостанай облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

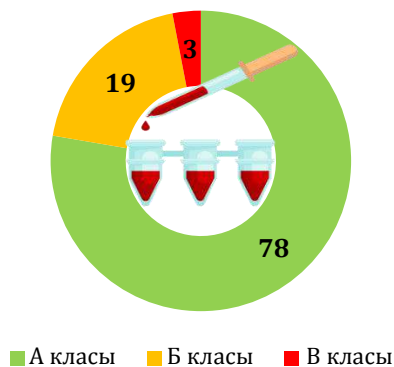

2018 жылы Батыс Қазақстан облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 2 410,2 тонна, Б класы – 597,9 тонна, В класы – 94,1 тонна, Г класы – 10 731 дана (5.9.15-ші диаграмма).

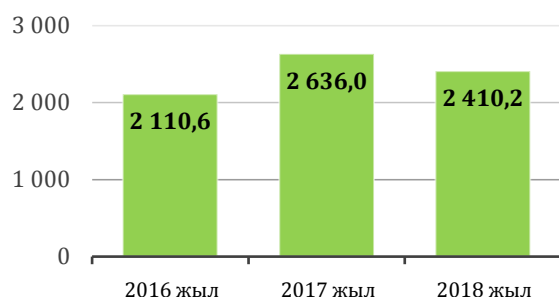
А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 25%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 9%-ға азайды. Б класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 39%-ға азайды, 2018 жылы 3%-ға ұлғайды. В класындағы

медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 26%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 81%-ға ұлғайды (5.9.16-5.9.18 – ші диаграммалар).

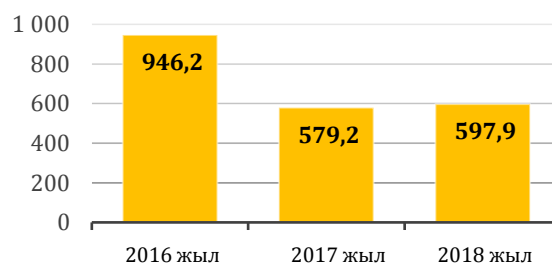
5.9.15-ші диаграмма
Қостанай облысы бойынша 2018 жылғы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

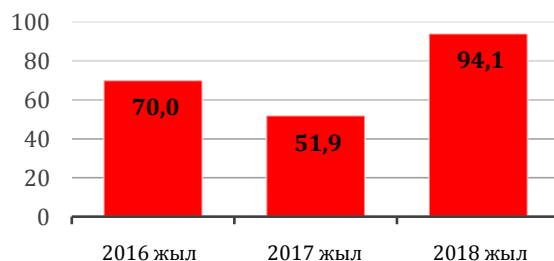
5.9.16-шы диаграмма
Қостанай облысы бойынша 2016-2018 жж. А классында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.9.17-ші диаграмма
Қостанай облысы бойынша 2016-2018 жж. Б классында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.9.18-ші диаграмма
Қостанай облысы бойынша 2016-2018 жж. В классында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

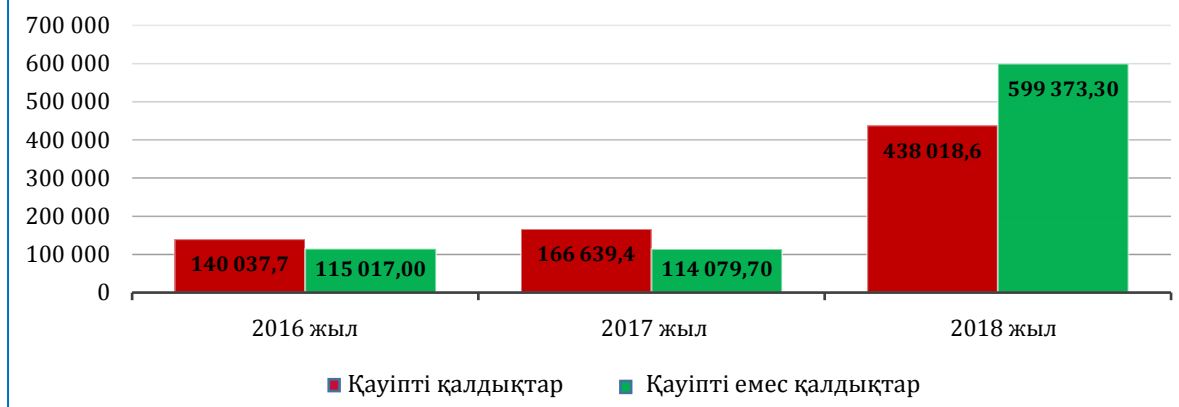
5.9.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.9.6-ші картада Қостанай облысы аумағындағы пестицидтерді сақтауға арналған қоймалар, қорымдар мен көмілген пестицидтер, сонымен қатар пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.10 Қызылорда облысы

Есептілік кезеңде Қызылорда облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 855 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 718 бірлікке көп. 18 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 837 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

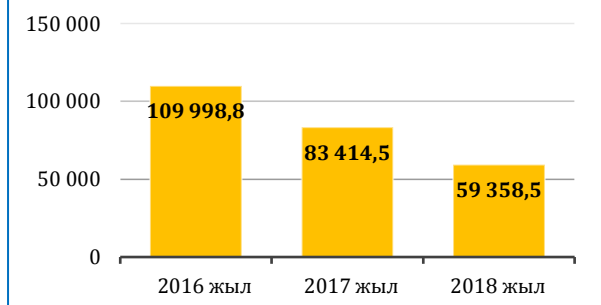
5.10.1-диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2016-2018 жж. түзілген қалдықтардың көлемі, т

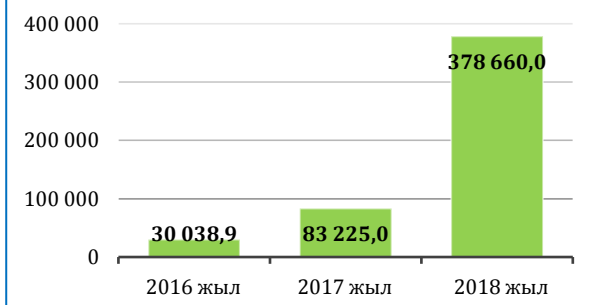
ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 438 018,6 тоннаны құрады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Көлжан» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Байқоңырбайланысақпарат» мемлекеттік унитарлы кәсіпорында түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 3 есеге, қауіпті емес қалдықтар 5 есеге ұлғайды (5.10.1-ші диаграмма).

2016-2018 жылдары «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемінің 2 есеге азайғаны және «жасыл» тізімдегі қалдықтар көлемінің 13 есеге ұлғайғаны байқалады (5.10.2, 5.10.3-ші диаграммалар). 2016-2018 жылдары Қызылорда облысы бойынша «қызыл» тізімдегі қалдықтар түзілген жоқ.

5.10.2-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2016-2018 жж. "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемін төмендету динамикасы, т

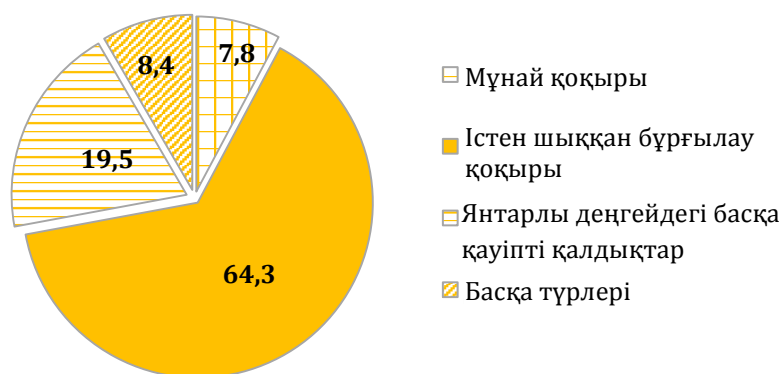
5.10.3-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2016-2018 жж. "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемінің өсім динамикасы, т

5.10.1-ші кесте. Қызылорда облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	7 987,4	13 565,0	64 395,3
 Түзілгені	140 037,7	166 639,4	438 018,6
 Басқа тұлғалардан түскені	23 241,3	154 443,8	37 535,9
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	86 445,7	134 889,2	23 421,6
 Залалсыздандырылғаны	69 460,4	19 799,0	12 786,8
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	8 330,2	34 683,5	30 223,9
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	51 890,6	137 864,7	310 762,6
 Жыл соңында болғаны	19 315,7	61 894,4	205 765,6

5.10.4-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

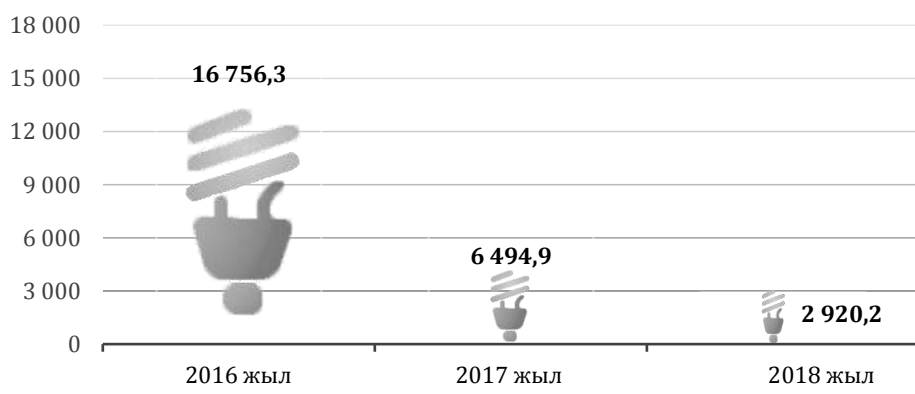

5.10.5-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

Қызылорда облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 2,5 есеге азайды. 2018 жылы көлем 2 920,2 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 55%-ға аз (5.10.6-шы диаграмма).

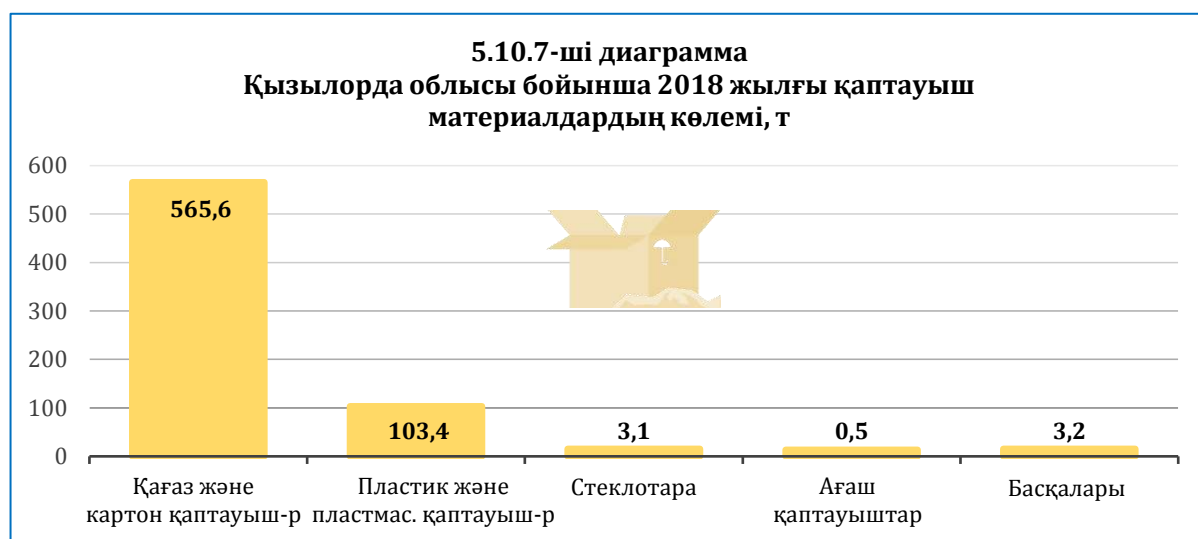
5.10.6-шы диаграмма
2016-2018 жж. құрамында сынабы бар шамдардағы сынаптың көлемі, кг

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 599 373,3 тоннаны құрады.

5.10.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Қызылорда облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

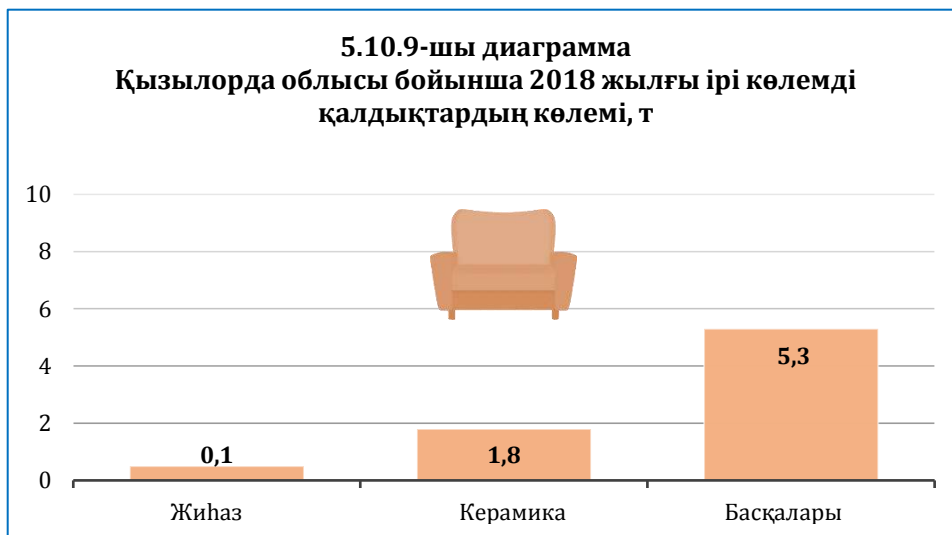
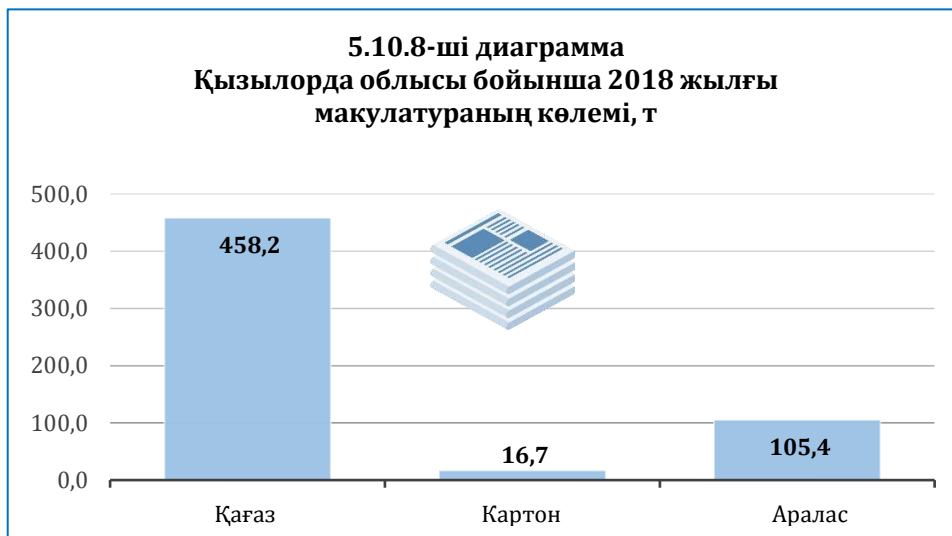
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	566,7	646,5	675,8
 Макулатура	21,5	330,8	580,3
 Пластик қалдықтары	0,7	44,1	28,7
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	0,9	13,3	11,5
 Ірі көлемді қалдықтар	0	2,1	7,2
 Құрылыс қалдықтары	2 004,7	104 120,8	120 607,6
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	0	0	10
 Басқа қалдықтар	112 422,5	8 922,1	477 462,2

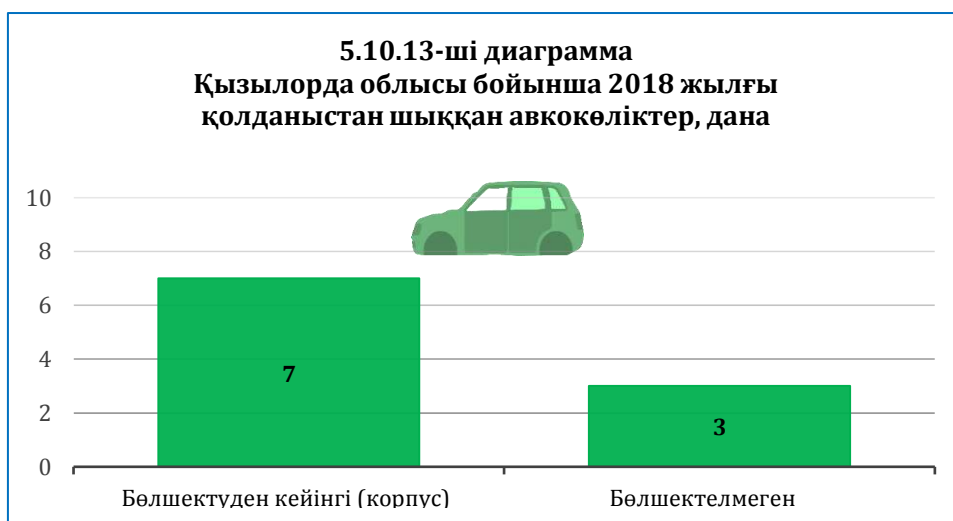
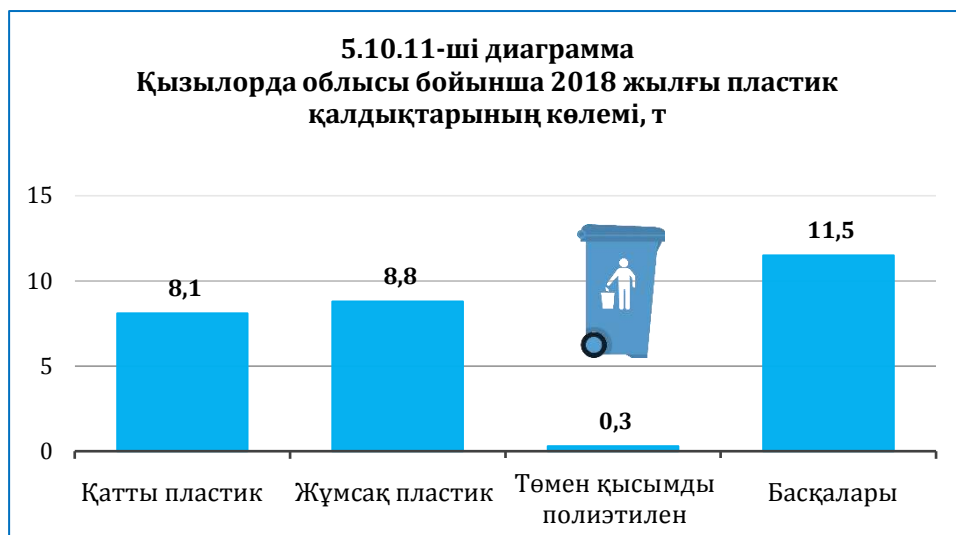

2016-2018 жылдары қаптауыш материалдардың көлемі жылына орта есеппен 9%-ға ұлғайды. 2016-2018 жылдары ірі көлемді қалдықтардың көлемі 3

есеге, макулатура 27 есеге, құрылыс қалдықтары – 60 есеге ұлғайды. Пластик қалдықтарының көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 63 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге азайды.

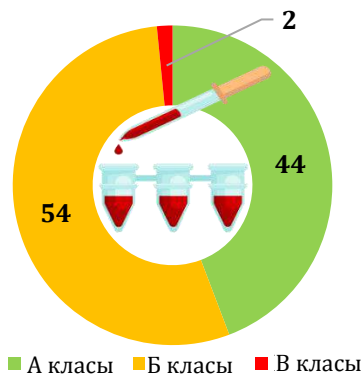

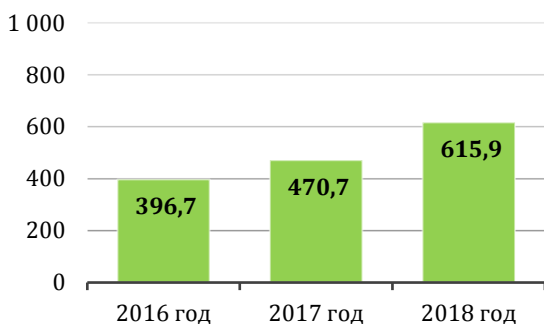
5.10.4-ші картада Қызылорда облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді.

2018 жылы Қызылорда облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 615,9 тонна, Б класы – 754,9 тонна, В класы – 21,9 тонна, Г класы – 1 898,4 кг (5.10.14-ші диаграмма).

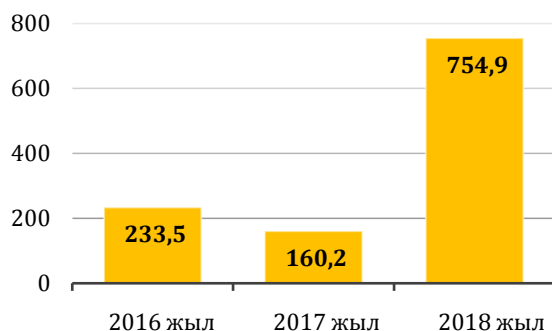
5.10.14-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2018 жылғы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы (%)

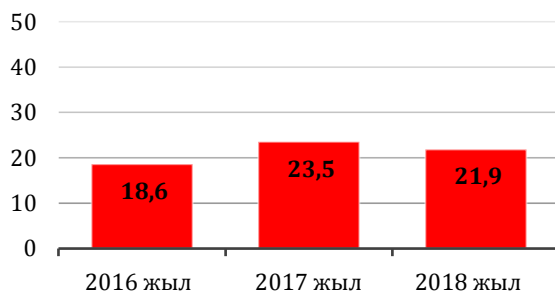
5.10.15-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2016-2018 жж. А класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.10.16-шы диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2016-2018 жж. Б класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.10.17-ші диаграмма
Қызылорда облысы бойынша 2016-2018 жж. В класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

2016-2018 жылдары түзілген А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 1,5 есеге ұлғайды. Б класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен

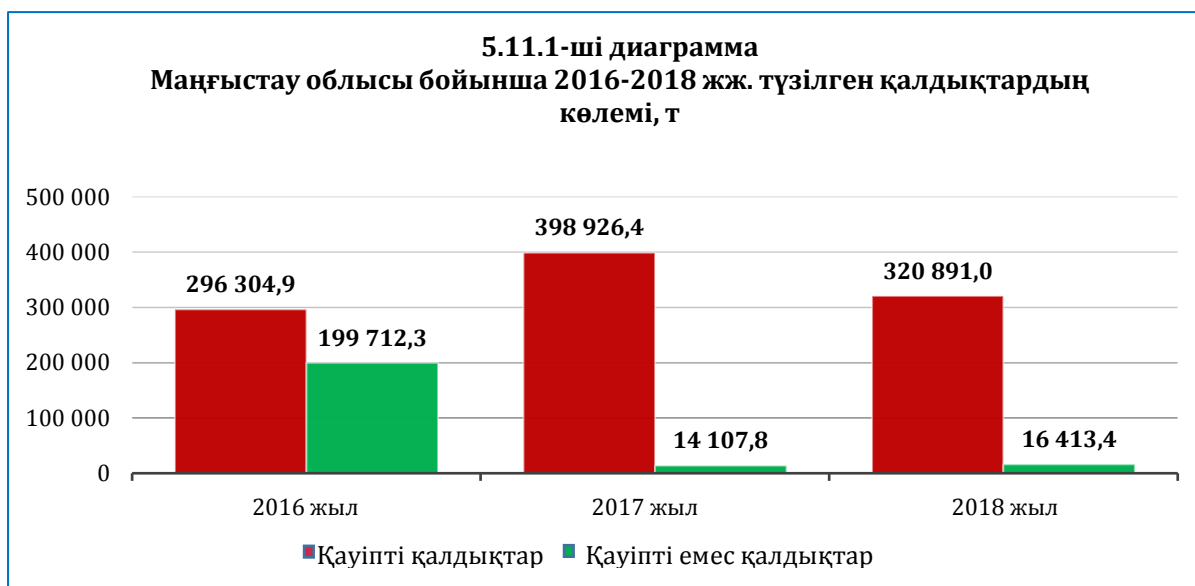
салыстырғанда орта есеппен 5 есеге ұлғайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 26%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 7%-ға азайды (5.10.15-5.10.17-ші диаграммалар).

5.10.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.10.6-ші картада Қызылорда облысы аумағындағы пестицидтерді сақтауға арналған қоймалар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.11 Маңғыстау облысы

Есептілік кезеңде Маңғыстау облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 336 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 88 бірлікке көп. 8 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 358 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

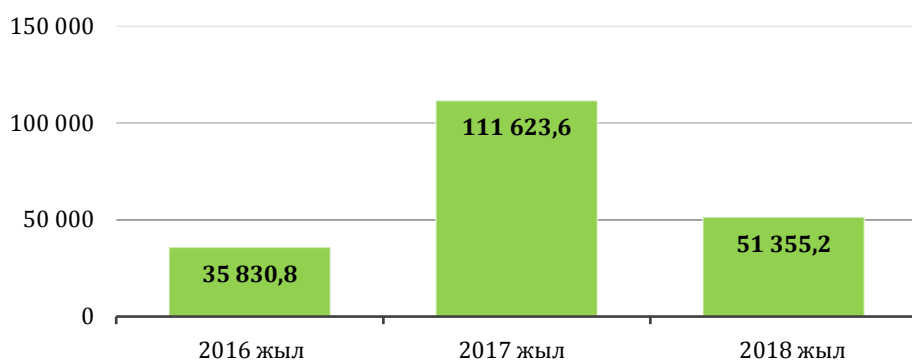

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 320 891,1 тоннаны құрады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Бұрғылау» ЖШС-да, «қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «ҚазАзот» АҚ-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Маңғыстаумұнайгаз» АҚ-да түзілді. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда қауіпті қалдықтардың көлемі 35%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 20%-ға азайды. Қауіпті емес қалдықтар 2017 жылы 14 есеге азайды, 2018 жылы 16%-ға ұлғайды (5.11.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 1,3 есеге азайды. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда «янтарлы» қалдықтардың көлемі 10%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 6%-ға азайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 3 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2 есеге азайды (5.11.2-5.11.4-ші диаграммалар).

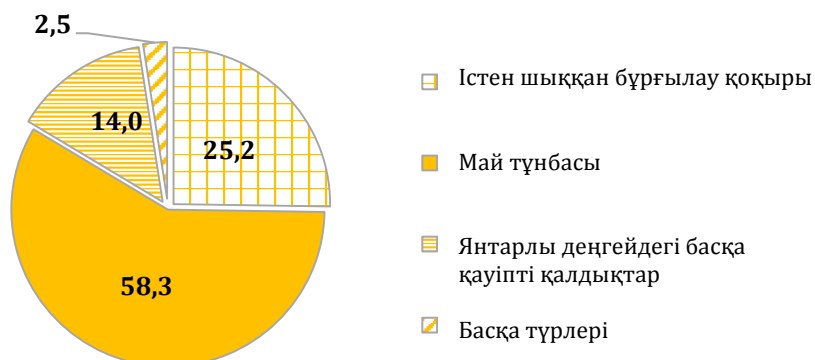
5.11.4-ші диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша 2016-2018 жж. "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемі, т

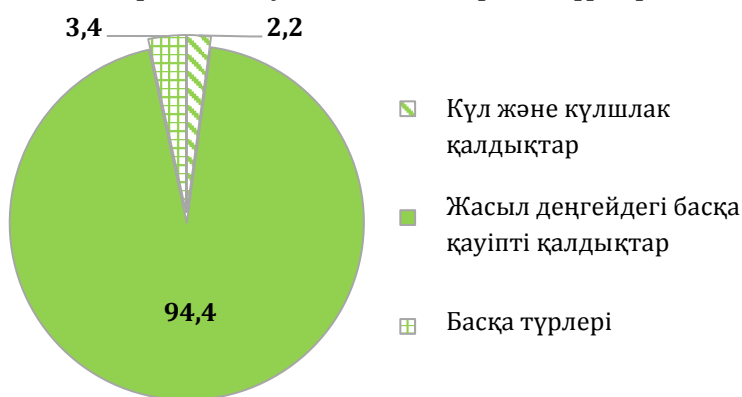
5.11.5-диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша 2018 жылғы "қызыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.11.6-шы диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.11.7-ші диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл"
тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.11.1-ші кесте. Маңғыстау облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	527 261,2	227 501,2	225 007,0
 Түзілгені	296 304,9	398 926,4	320 891,0
 Басқа тұлғалардан түскені	300 689,9	398 799,1	666 448,7
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	451 492,7	496 893,1	569 008,9
 Залалсыздандырылғаны	31 648,0	63 273,3	110 936,2
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	32 236,2	18 400,4	50 355,1
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	403 914,9	341 023,8	427 397,5
 Жыл соңында болғаны	268 848,4	187 309,8	215 940,3

Маңғыстау облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016

жылмен салыстырғанда 7 есеге азайды. 2018 жылы көлем 8,7 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 99%-ға аз (5.11.8-ші диаграмма).

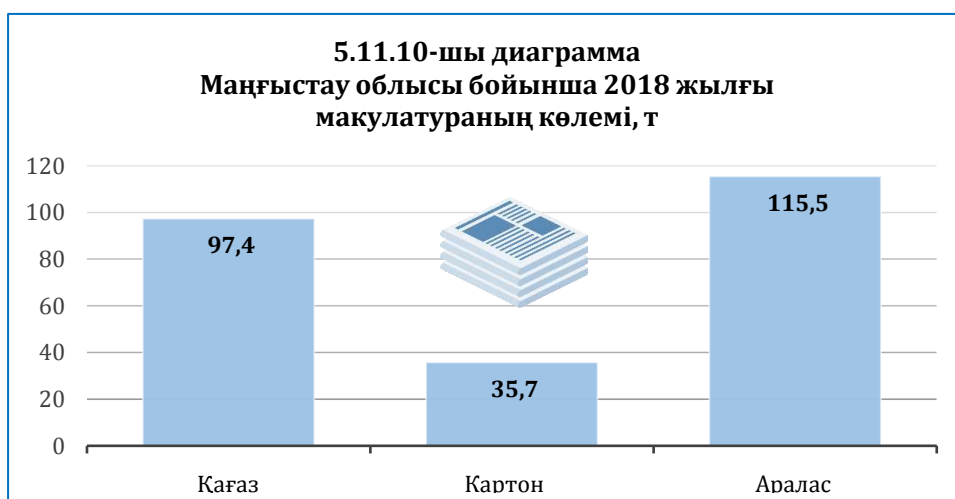
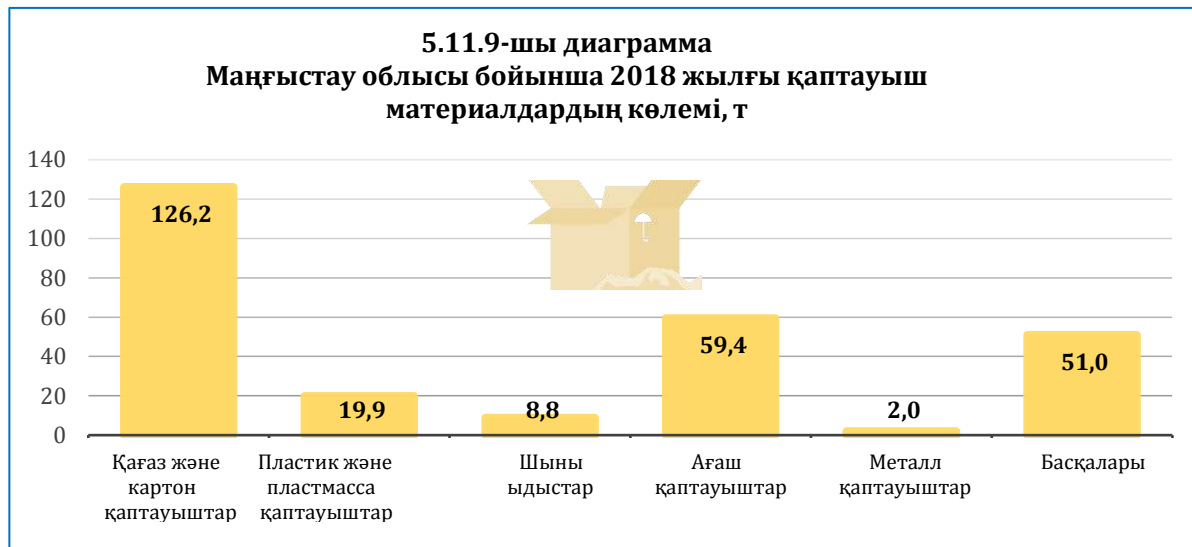
5.11.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Маңғыстау облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	357,3	238,7	267,4
 Макулатура	566,0	478,4	248,6
 Пластик қалдықтары	95,8	98,0	139,5
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	10,9	19,1	12,4
 Ірі көлемді қалдықтар	0	2,8	2,8
 Құрылыс қалдықтары	5 317,0	4 990,5	7 025,3
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	0	213	8
 Басқа қалдықтар	193 365,3	8 280,3	8 717,4

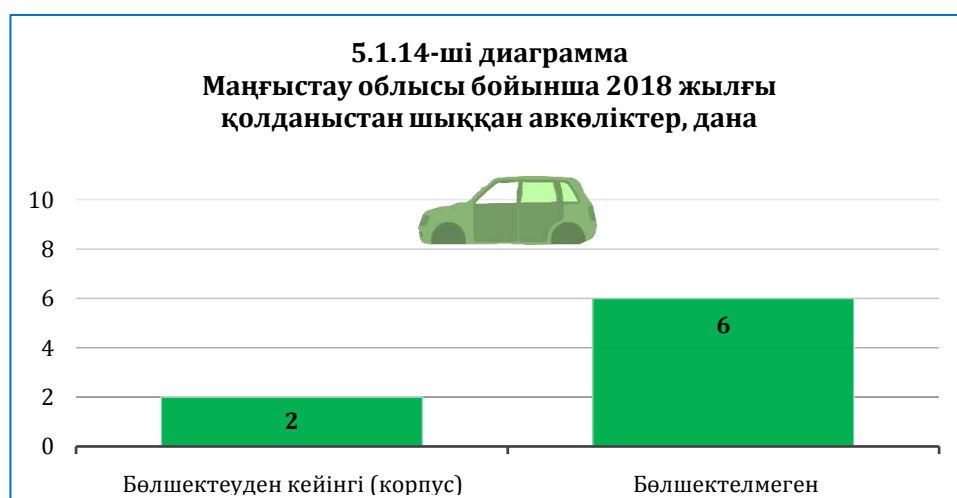
Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 16 413,3 тоннаны құрады. Жалпы түзілген қауіпті емес қалдықтар көлемінің 53%-ын басқа қалдықтар көлемі, 43%-ын құрылыс қалдықтарының көлемі құрады.

2016-2018 жылдары макулатураның көлемі 2,3 есеге азайды. 2016-2018 жылдары пластик қалдықтарының көлемі 1,5 есеге ұлғайды. Қаптауыш материалдарының көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 33%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 12%-ға ұлғайды.

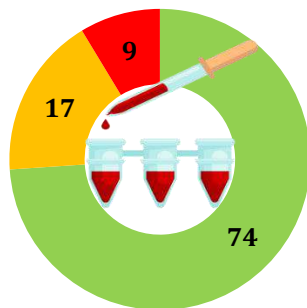
Құрылыс қалдықтарының көлемі 2017 жылы 6%-ға азайды, 2018 жылы 1,4 есеге ұлғайды.

5.11.4-ші картада Маңғыстау облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілді. 2018 жылы Маңғыстау облысы бойынша

медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 407,0 тонна, Б класы – 95,8 тонна, В класы – 47,7 тонна, Г класы – 6 104 дана (5.11.15-ші диаграмма).

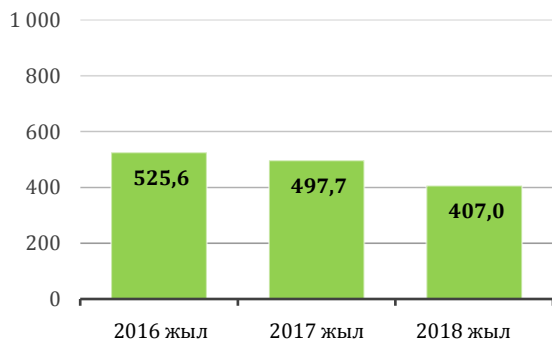
5.11.15-ші диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша 2018 жылғы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

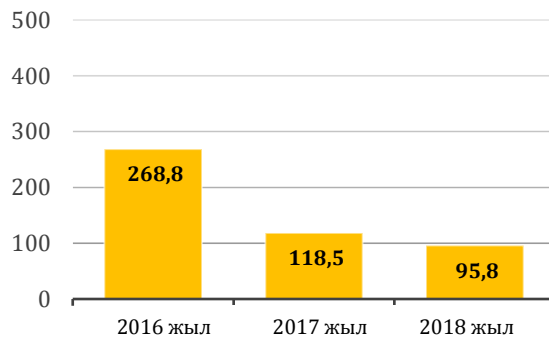
■ А класы ■ Б класы ■ В класы

2016-2018 жылдары А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 1,3 есеге, Б класындағы 2,8 есеге азайды. 2016-2018 жылдары В класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 13 есеге ұлғайды (5.11.16-5.11.18-ші диаграммалар).

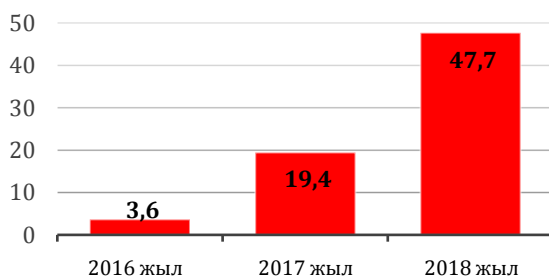
5.11.16-шы диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша А класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.11.17-ші диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша Б класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

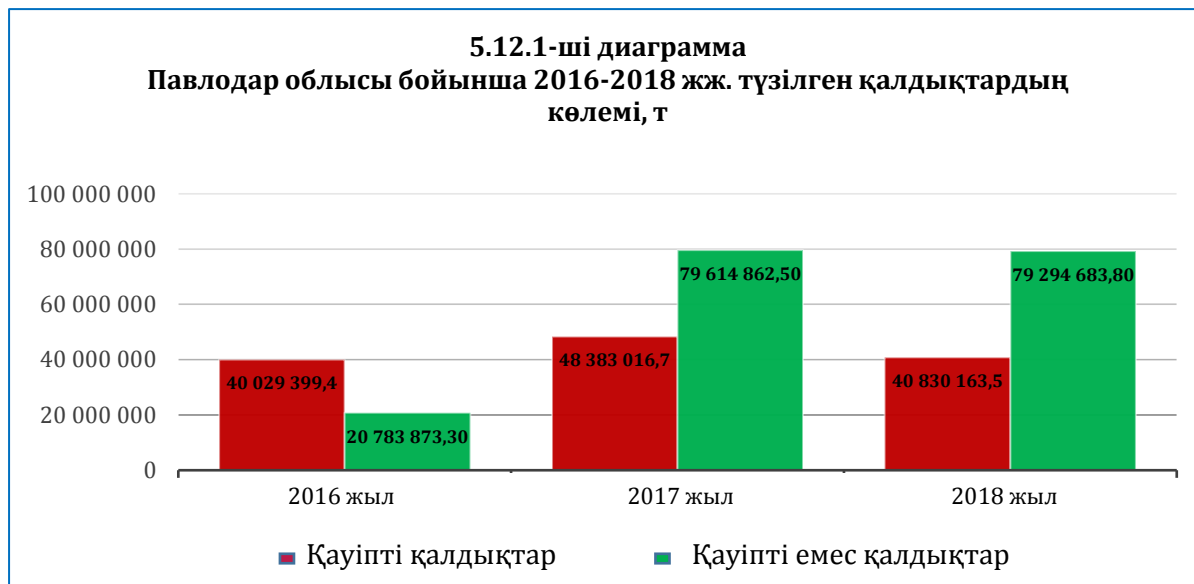
5.11.18-ші диаграмма
Маңғыстау облысы бойынша 2016-2018 жж. В класында түзілген медициналық қалдықтар көлемінің өсім динамикасы, т

5.11.4-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

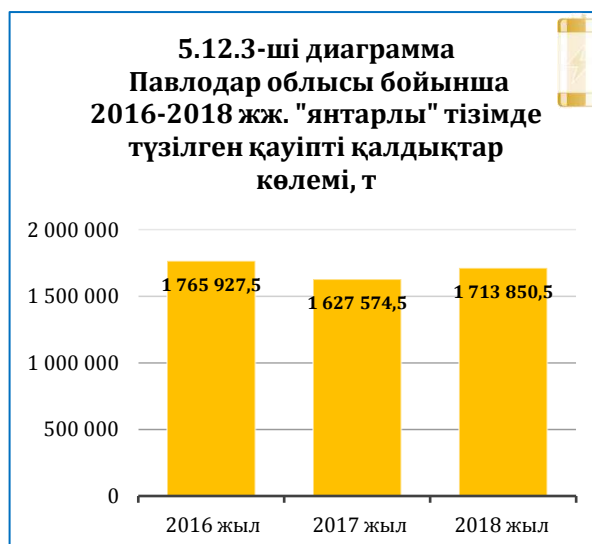
5.12 Павлодар облысы

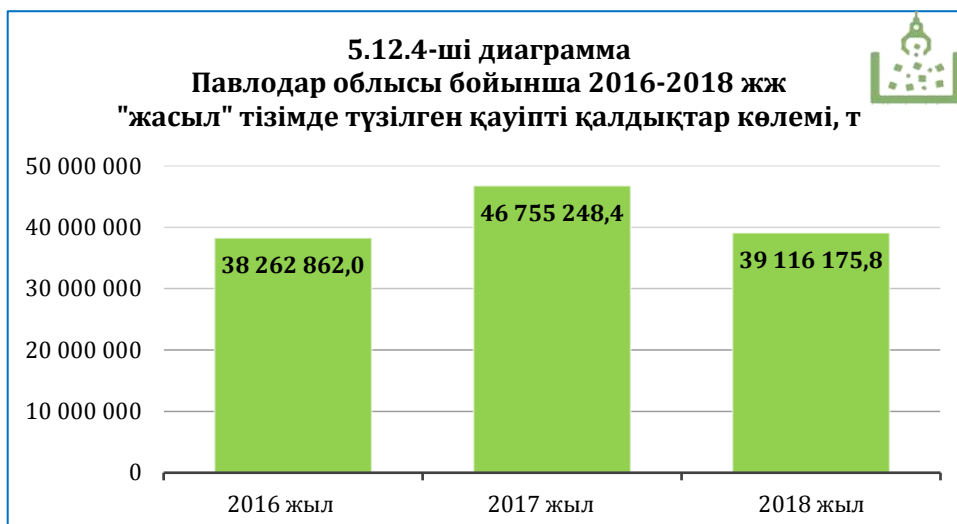
Есептілік кезеңде Павлодар облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 915 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 464 бірлікке көп. 262 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 653 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 40 830 163,5 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Евроазиатская энергетическая корпорация» АҚ-да, «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Қазақстан алюминийі» АҚ-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Ангренсор Энерго» ЖШС-да түзілді. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 21%-ға азайды, 2018 жылы 16%-ға ұлғайды. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі орта есеппен 3,8 есеге ұлғайды (5.12.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 4 есеге азайды. «Янтарлы» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 7,8%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 5,3%-ға азайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 22%-ға ұлғайды, 2018 жылы 16%-ға азайды (5.12.2-5.12.4-ші диаграммалар).

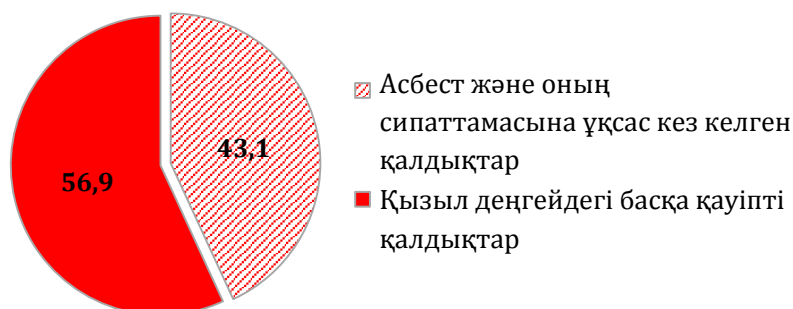

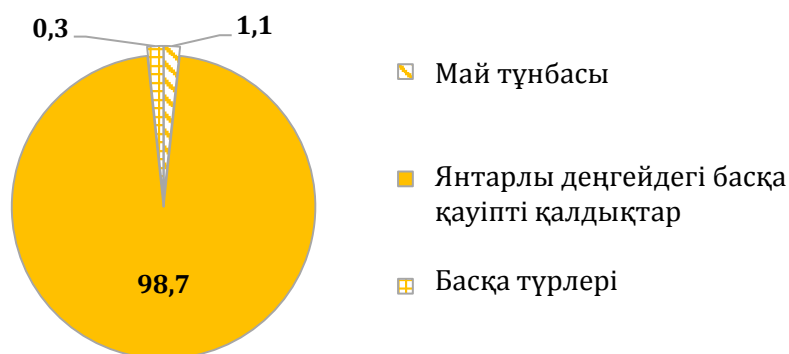
5.12.1-ші кесте. Павлодар облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	209 542 501,5	425 658 936,0	548 982 209,6
 Түзілгені	40 029 399,4	48 383 016,7	40 830 163,5
 Басқа тұлғалардан түскені	175 509,2	25 162,8	2 146 707,0
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	11 364 808,1	6 419 991,2	5 444 415,6
 Залалсыздандырылғаны	114 033,8	41 931,1	83 701,0
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	13 093 058,0	18 369 063,9	31 090 105,1
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	12 288 033,7	16 385 330,9	884 251,2
 Жыл соңында болғаны	226 094 568,2	451 261 793,5	585 630 413,2

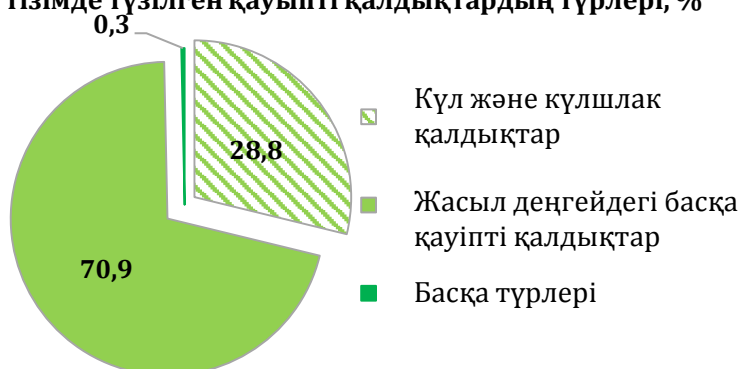
5.12.5-ші диаграмма
 Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы "қызыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.12.6-шы диаграмма
 Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы "яңтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.12.7-ші диаграмма
 Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қауыпті қалдықтардың түрлері, %

Павлодар облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 5,4 есеге азайды. 2018 жылы көлем 5 586,7 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 2,3 есеге артық (5.12.8-ші диаграмма).

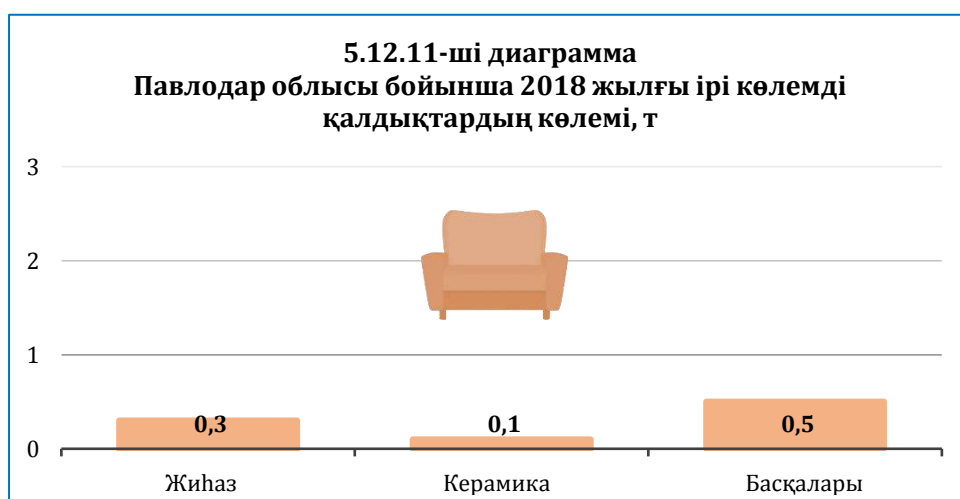
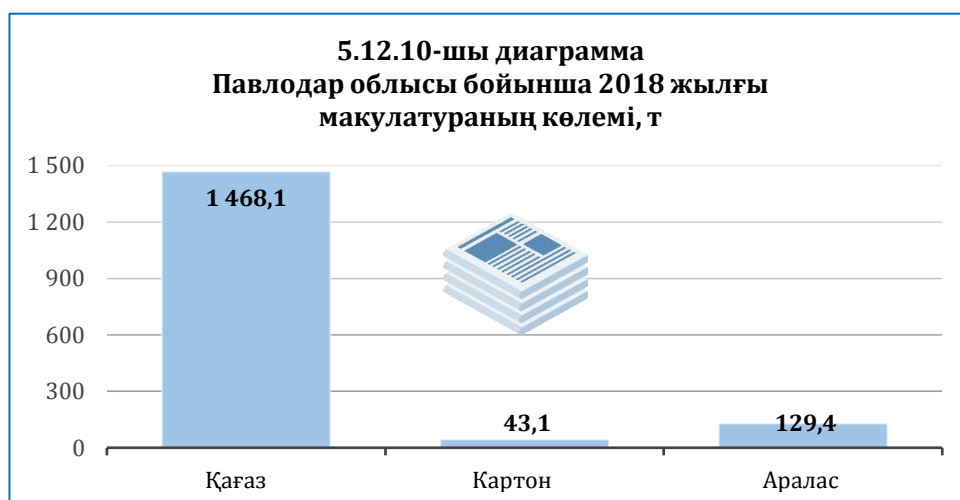
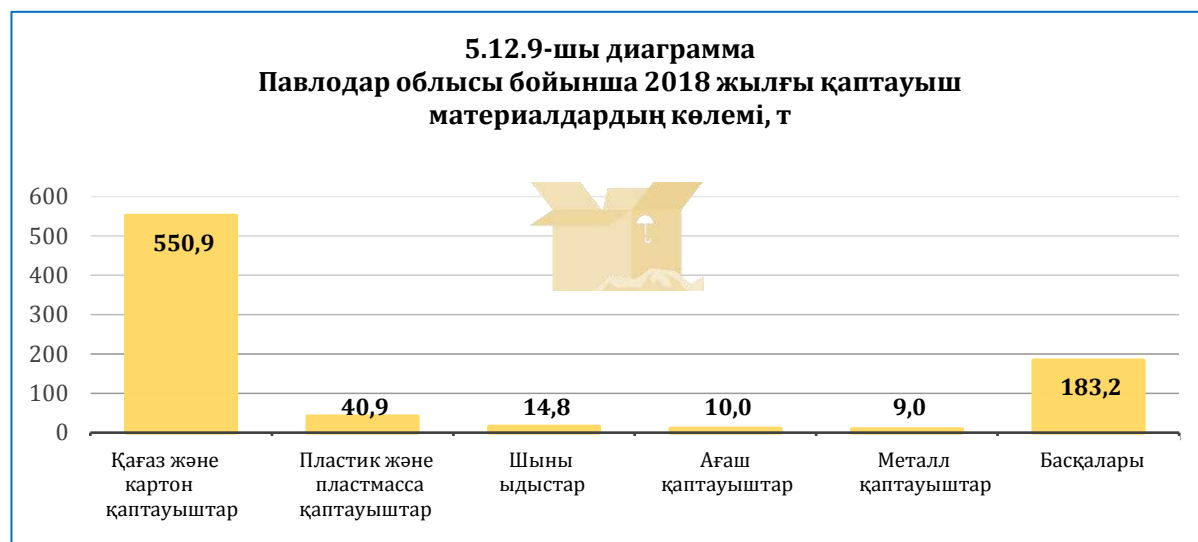
5.12.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Павлодар облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	629,3	23 174,6	790,7
 Макулатура	638,8	10 116,1	1 640,6
 Пластик қалдықтары	45,6	127,8	40,1
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	39,6	9,0	6,5
 Ірі көлемді қалдықтар	25,7	3,1	0,9
 Құрылыс қалдықтары	13 217,4	37 413,0	7 128,3
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	6	379	6
 Басқа қалдықтар	20 769 276,9	79 544 018,9	79 285 076,7

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 79 294 683,7 тоннаны құрады. «Басқа қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтардың көлемі түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің

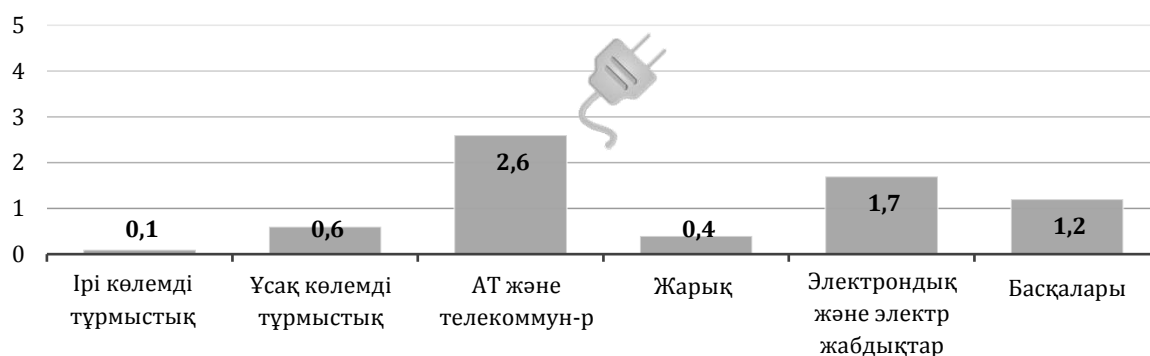
99%-ын құрады. 2016-2018 жылдары электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі – 6 есеге, ірі көлемді қалдықтар көлемі – 29 есеге азайды. Қаптауыш материалдарының көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 37 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 30 есеге азайды. 2017 жылы пластик қалдықтарының көлемі 2,8 есеге ұлғайды. 2018 жылы 3,2 есеге азайды (5.12.2-ші кесте).

5.12.4-ші картада Павлодар облысы бойынша қайталама шикізат қабылдау бекеттері көрсетілді.

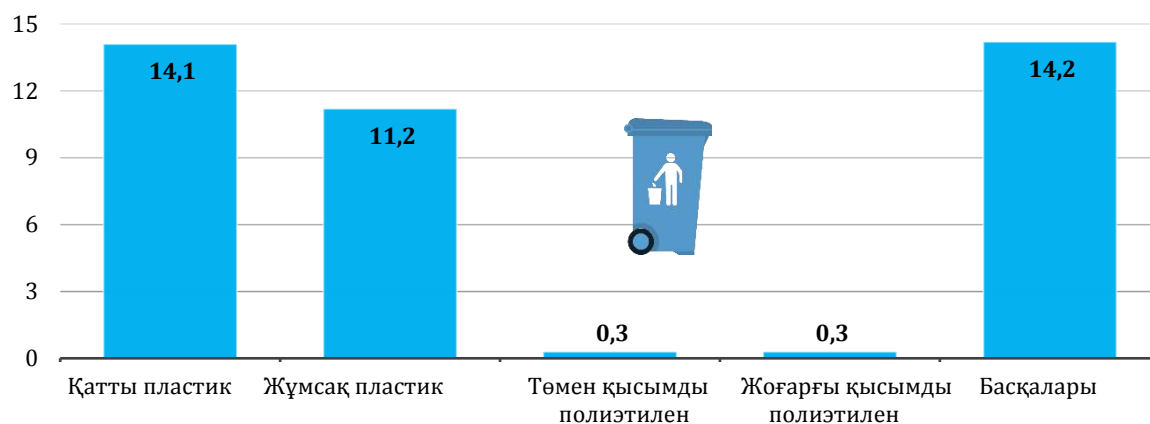

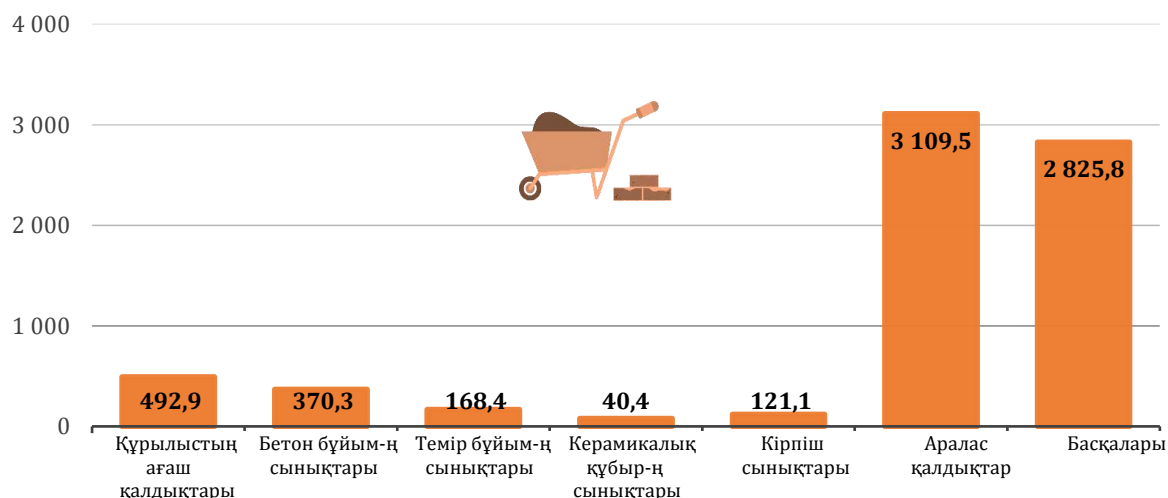
5.12.12-ші диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі, т

5.12.13-ші диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы пластик қалдықтары, т

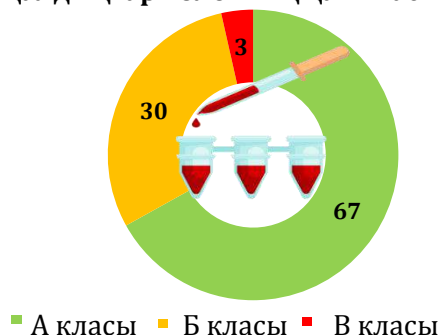
5.12.14-ші диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы құрылыс қалдықтарының көлемі, т

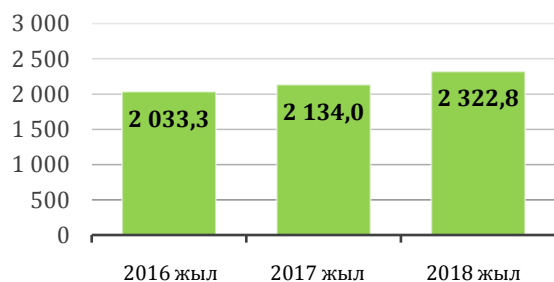
2018 жылы медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 2 322,8 тонна, Б класы – 1 025,4 тонна, В класы – 122,4 тонна, Г класы – 10 370 дана (5.12.15-ші диаграмма).

2016-2018 жылдары түзілген А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары жылына орта есеппен 7%-ға ұлғайды. Б класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 29%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 2%-ға ұлғайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 42%-ға ұлғайды, 2018 жылы 15% азайды (5.12.16-5.12.18-ші диаграммалар).

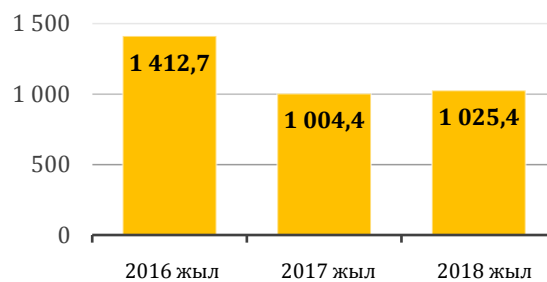
5.12.15-ші диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2018 жылғы түзілген мемдициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

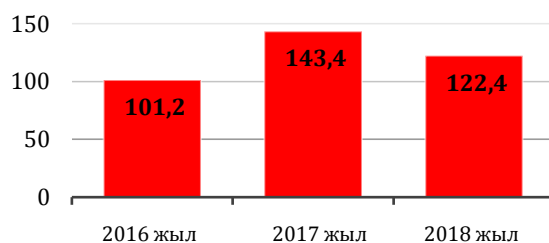
5.12.16-шы диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2016-2018 жж. А класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

5.12.17-ші диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2016-2018 жж. Б класында түзілген медициналық қалдықтардың көлемі, т

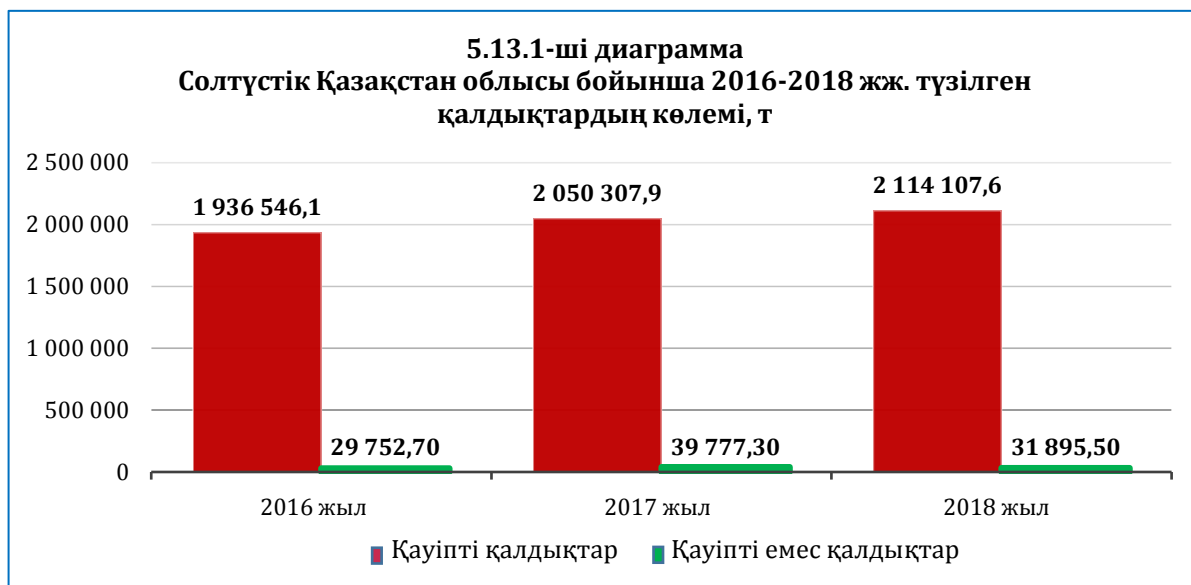
5.12.18-ші диаграмма
Павлодар облысы бойынша 2016-2018 жж. В класында түзілген медициналық қалдықтардың түрлері, т

5.12.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды. 5.12.6-ші картада Павлодар облысы аумағындағы көмілген пестицидтер мен пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.13 Солтүстік Қазақстан облысы

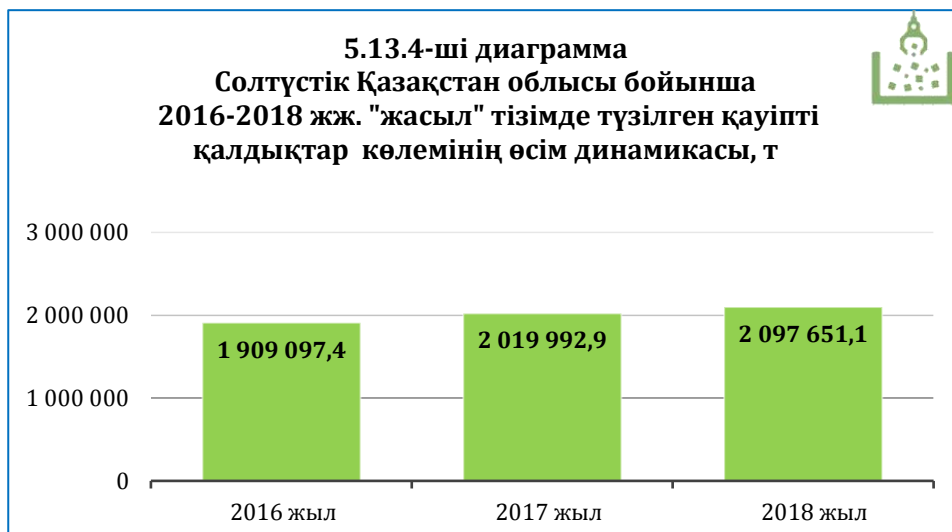
Есептілік кезеңде Солтүстік Қазақстан облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 1 931 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 583 бірлікке көп. 365 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 1 566 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

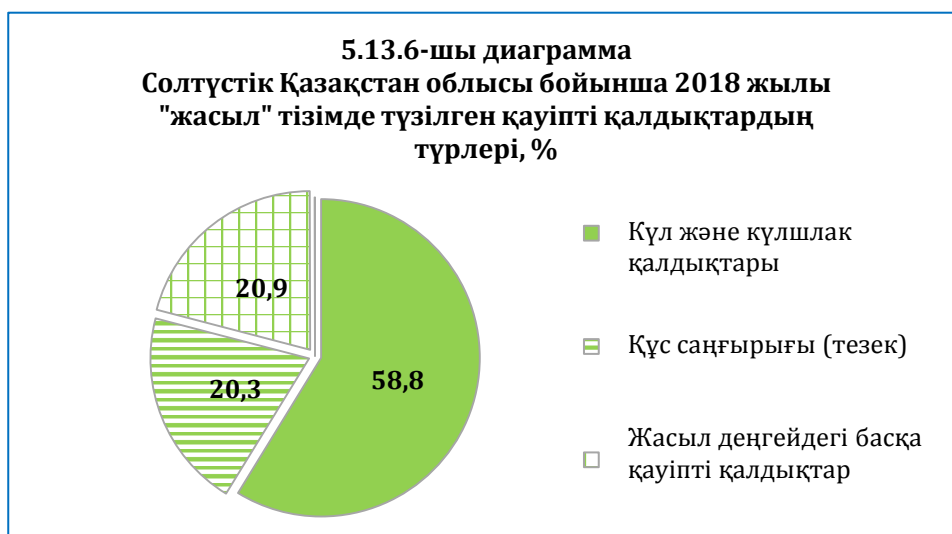
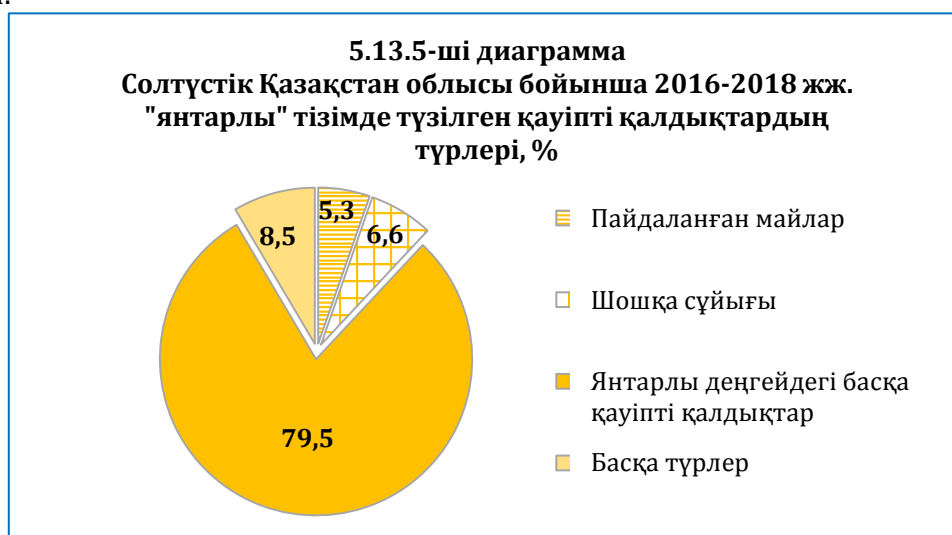
ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 2 114 107,6 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «ҚР АШМ Су ресурстары комитетінің «Қазсушар» ШЖҚ РМК-ның «Есіл су» филиалында, «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Агрохимснаб» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Севказэнерго» АҚ-да түзілді. 2016-2018 жылдарға түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі жылына орта есеппен 4%-ға ұлғайды. Қауіпті емес қалдықтардың көлемі 2017 жылы 34%-ға ұлғайды ал, 2018 жылы 20%-ға азайды (5.13.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қауіпті қалдықтардың көлемі 2016-2017 жылдары түзілген жоқ. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда «янтарлы» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 10%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда «жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 46%-ға ұлғайды. «жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары жылына орта есеппен 5%-ға ұлғайды (5.13.2-5.13.4-ші диаграммалар).

5.13.1-5.13.3-ші карталарда 2018 жылға қауіпті қалдықтардың ең көп мөлшері бар Солтүстік Қазақстан облысы бойынша ҚОҚ БАЗ объектілері ұсынылды.

5.13.1-ші кесте. Солтүстік Қазақстан облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	34 889 449,6	34 794 325,6	35 799 916,4
 Түзілгені	1 936 546,1	2 050 308,0	2 114 107,6
 Басқа тұлғалардан түскені	32 623,7	20 495,9	20 848,1
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	437 733,2	581 610,2	541 196,0
 Залалсыздандырылғаны	1 028,8	9,0	6,9
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	1 157 413,8	1 140 050,3	46 748,4
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	1 703 173,3	471 643,7	405 497,1
 Жыл соңында болғаны	34 717 712,9	35 811 875,4	36 988 179,0

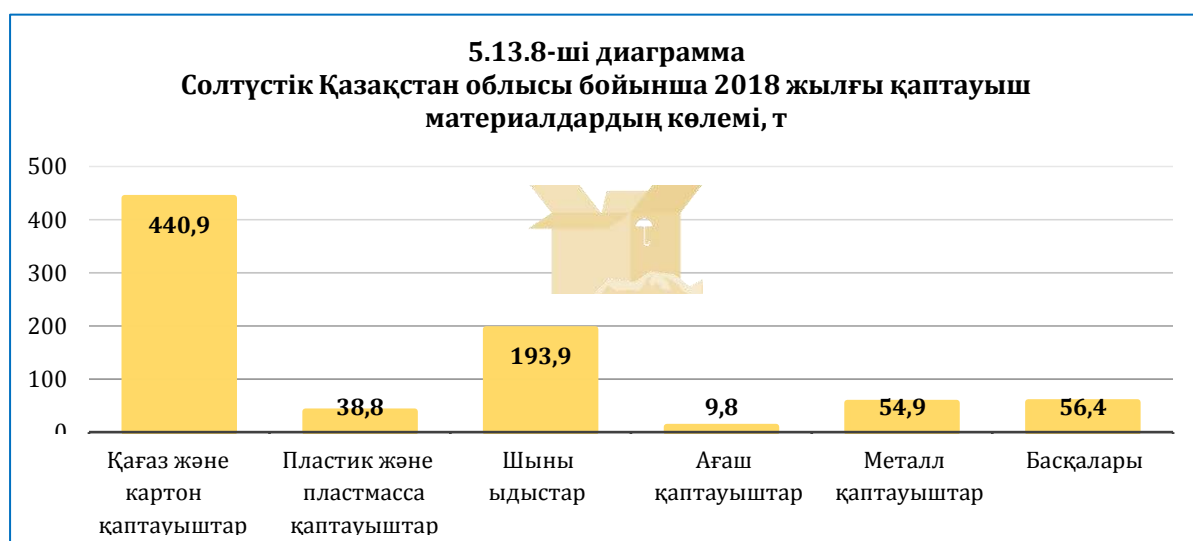
Солтүстік Қазақстан облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 4 есеге азайды. 2018 жылы көлем 432,3 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 50%-ға аз (5.13.7-ші диаграмма).

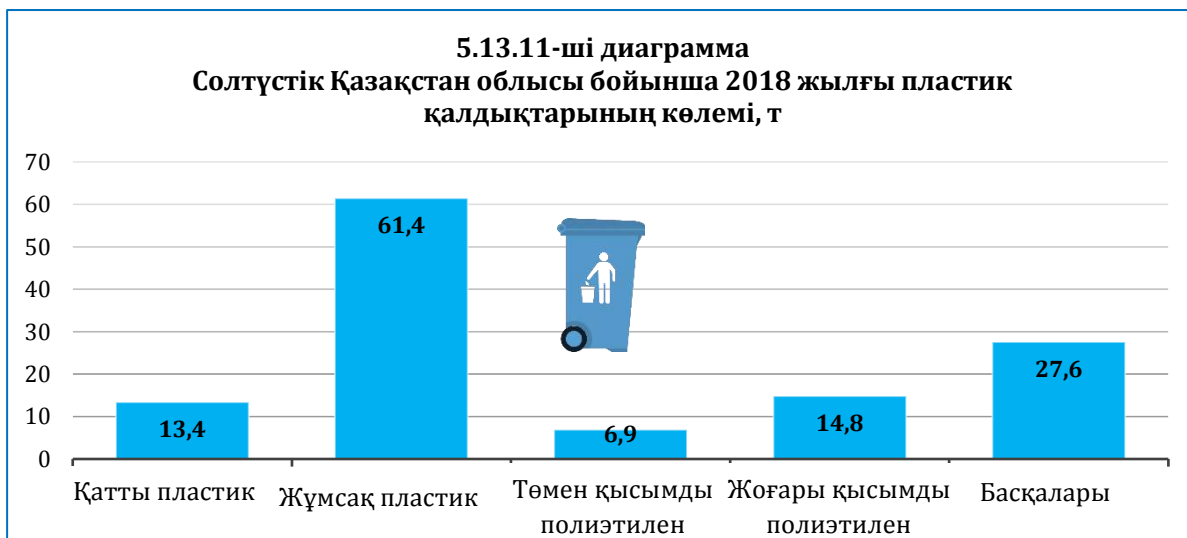
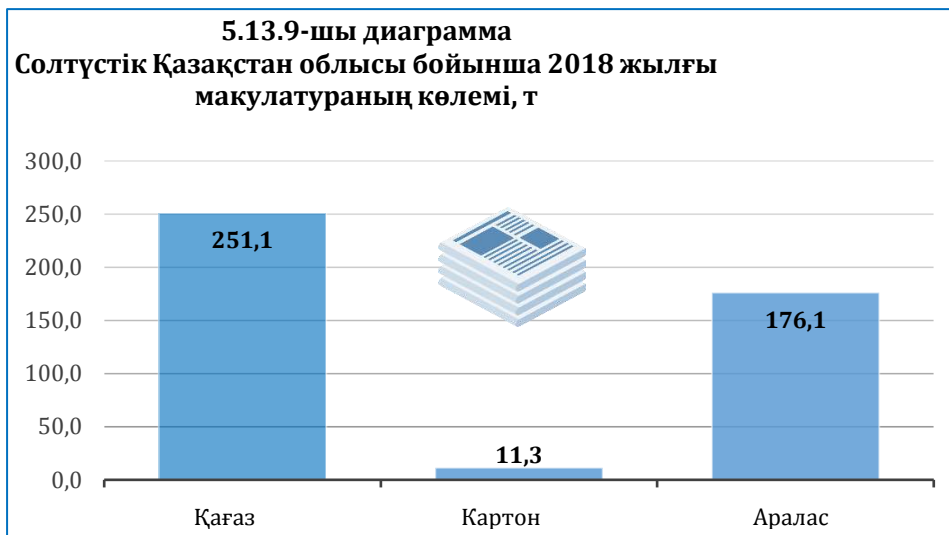
Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 31 895,4 тоннаны құрады.

5.13.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Батыс Қазақстан облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

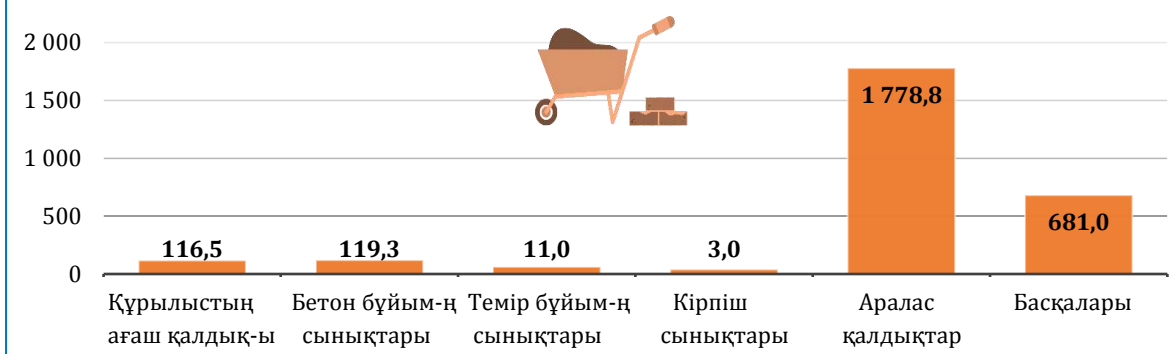
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	589,1	332,8	794,7
 Макулатура	155,1	612,8	438,5
 Пластик қалдықтары	121,6	125,6	123,9
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	5,6	14,0	5,9
 Ірі көлемді қалдықтар	0,1	5,5	4,3
 Құрылыс қалдықтары	1 255,2	3 202,6	2 709,6
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	5	330	9
 Басқа қалдықтар	27 626,0	35 484,0	27 818,6

Басқа қалдықтар ретінде белгіленген қалдықтардың көлемі түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің 87%-ын құрады. Қаптауыш материалдарының көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,7 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 2,4 есеге ұлғайды. Макулатураның көлемі 2017 жылы 4 есеге ұлғайды, 2018 жылы 1,4 есеге азайды. 2017 жылы электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі 2,5 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2,3 есеге азайды.

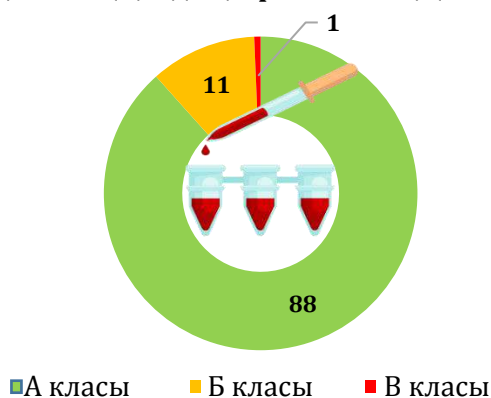
5.13.12-ші диаграмма
Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018 жылғы құрылыс қалдықтарының көлемі, т

5.13.4-ші картада Солтүстік Қазақстан облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілген.

2018 жылы Солтүстік Қазақстан облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 1 511,2 тонна, Б класы – 187,4, В класы – 11,2 тонна, Г класы – 3 585 дана; 1,442 кг (5.13.13-ші диаграмма).

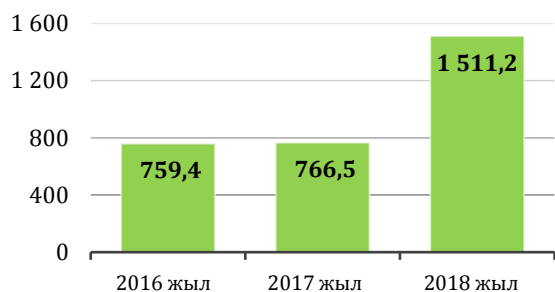
5.13.13-ші диаграмма
Солтүстік Қазақстан облысы бойынша 2018 жылы түзілген медициналық қалдықтар көлемінің қатынасы, %

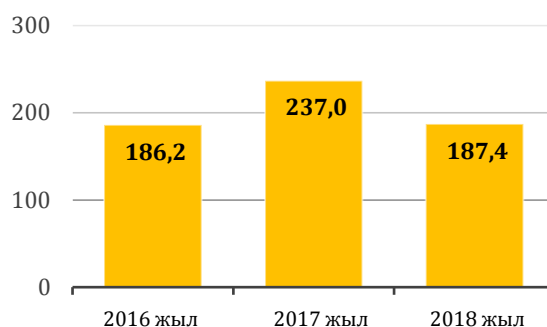
2016-2018 жылдары түзілген А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2 есеге ұлғайды. Б класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 27%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2016 жылғы деңгеймен теңесті. В класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 32%-ға азайды, ал 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 58%-ға ұлғайды (5.13.14-5.13.16-шы диаграммалар).

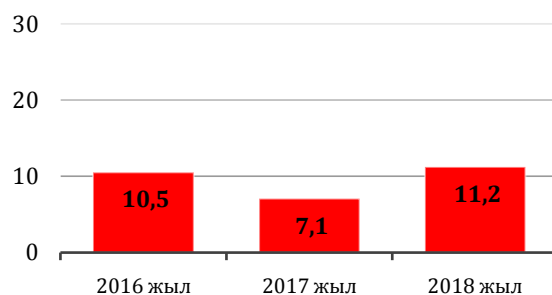
5.13.14-ші диаграмма
Солтүстік Қазақстан облысы
бойынша 2016-2018 жж. А
класында түзілген медициналық
қалдықтар көлемінің өсім
динамикасы, т

5.13.15-ші диаграмма
Солтүстік Қазақстан облысы
бойынша 2016-2018 жж. Б
класында түзілген
қалдықтардың көлемі, т

5.13.16-шы диаграмма
Солтүстік Қазақстан облысы
бойынша 2016-2018 жж. В
класында түзілген
қалдықтардың көлемі, т

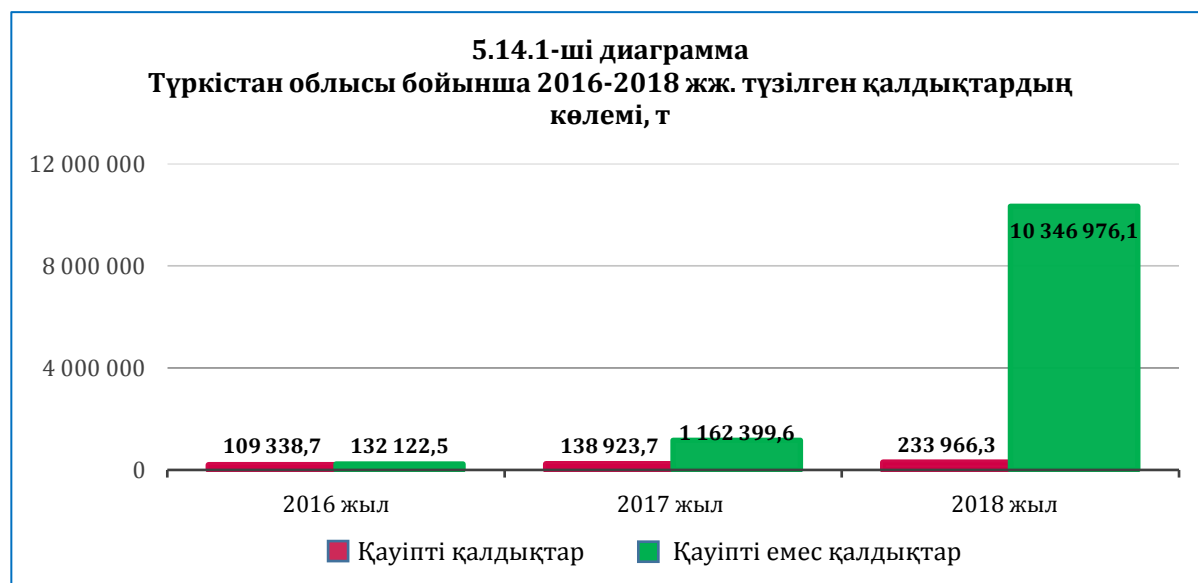

5.13.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.14 Түркістан облысы

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 19 маусымдағы «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылымының кейбір мәселелері туралы» №702 жарлығына сәйкес Шымкент қаласы республикалық маңызы бар мәртебесіне ие болды. Оңтүстік Қазақстан облысы Түркістан облысы болып қайта құрылды. Оңтүстік Қазақстан облысының табиға пайдаланушылары аймақтық белгілеріне орай Шымкент қ. және Түркістан облысы болып бөлінген. Осыған байланысты 2018 жылы Оңтүстік Қазақстан облысы бойынша өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрында қалдықтардың көлемі 2 аймаққа – Шымкент қ. және Түркістан облысына бөлінген.

Есептілік кезеңде Түркістан облысы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 734 есеп қабылданды, 8 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 726 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 233 966,3 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Түркістан облысының қоғамдық денсаулық басқармасының «Қазығұрт аудандық орталық ауруханасы» ШЖҚ РМК-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Түркістан облысының қоғамдық денсаулық басқармасының «Кентау аудандық орталық ауруханасы» ШЖҚ РМК-да түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2 есеге, қауіпті емес қалдықтар 78 есеге ұлғайды (5.14.1-ші диаграмма).

«Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 118 есеге ұлғайды. «Жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 1,7 есеге ұлғайды. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары түзілген жоқ (5.14.2-5.14.35.4.1-ші диаграммалар).

5.14.1-5.14.3-ші карталарда 2018 жылға қауіпті қалдықтардың ең көп мөлшері бар Түркістан облысы бойынша ҚОҚ БАЖ объектілері ұсынылды.

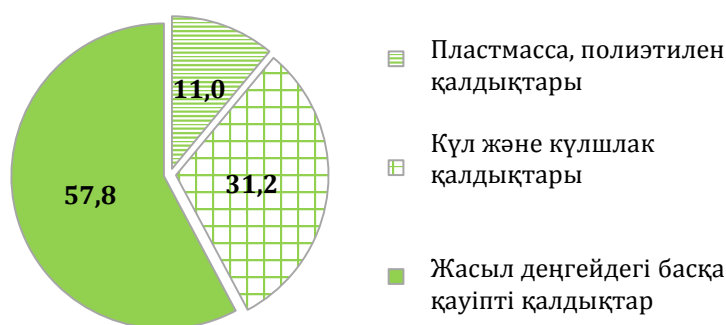
5.14.1-ші кесте. Түркістан облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	14 465,9	707 573,2	704 904,9
 Түзілгені	109 338,7	138 923,7	233 966,3
 Басқа тұлғалардан түскені	695 094,9	73 085,7	84 448,6
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	54 951,2	64 728,5	75 494,3
 Залалсыздандырылғаны	45 310,0	9,0	6 965,4
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	69 707,7	17 010,6	266,6
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	61 547,5	122 052,1	162 158,8
 Жыл соңында болғаны	702 400,9	732 802,0	783 955,9

5.14.4-ші диаграмма
Түркістан облысы бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

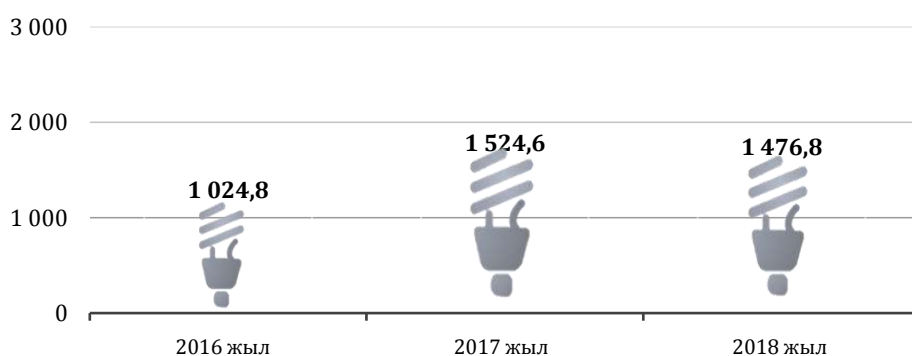

5.14.5-ші диаграмма
Түркістан облысы бойынша 2018 жылы "жасыл"
тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

Түркістан облысы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 1,5 есеге ұлғайды. 2018 жылы көлем 1 476,8 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 3%-ға аз (5.14.6-шы диаграмма).

5.14.6-шы диаграмма
2016-2018 жж. құрамында сынабы бар шамдардағы
сынаптың көлемі, кг

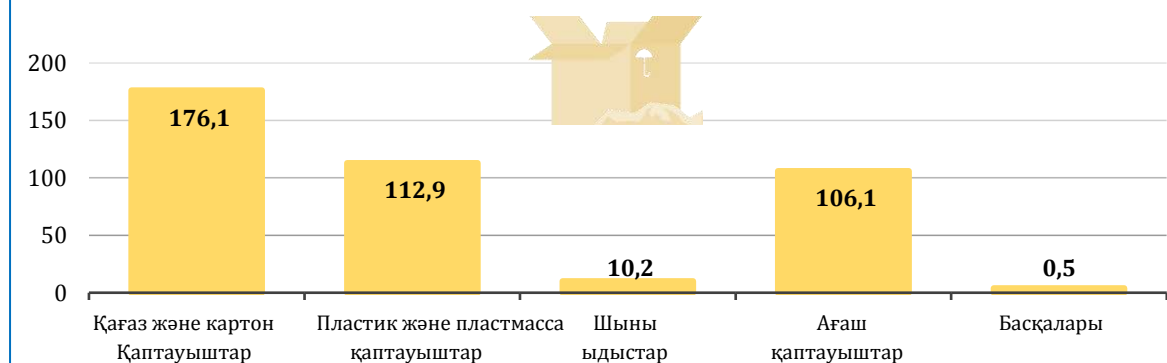

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 10 346 976,124 тоннаны құрады. «Басқа қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтардың көлемі түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің 99%-ын құрады. 2016-2018 жылдары қаптауыш материалдарының көлемі 4,5 есеге, ірі көлемді қалдықтар көлемі 10 есеге ұлғайды. Мақулатураның көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 3,3 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 9,5 есеге ұлғайды. 2017 жылы электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі 1,5 есеге азайды, 2018 жылы 9,5 есеге ұлғайды (5.14.1-ші кесте).

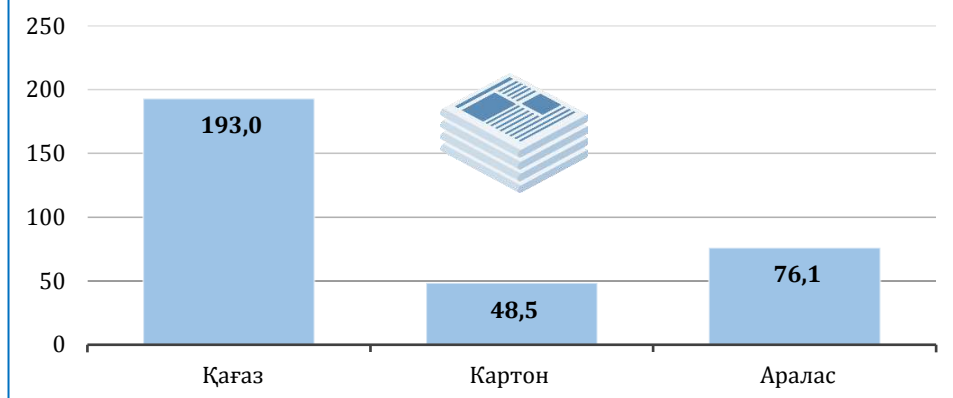
5.14.1-ші кесте. Түркістан облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	89,2	95,5	405,9
 Макулатура	108,7	33,1	317,6
 Пластик қалдықтары	0	0	56,4
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	3,0	2,0	18,9
 Ірі көлемді қалдықтар	0,2	0	2,0
 Құрылыс қалдықтары	73,8	20,9	105,5
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	0	0	0
 Басқа қалдықтар	131 847,6	1 162 248,1	10 346 069,8

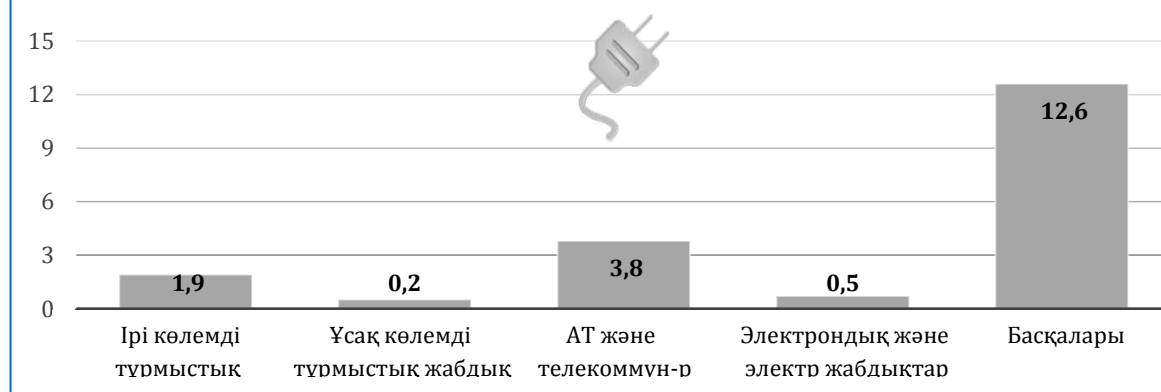
5.14.7-ші диаграмма
Түркістан облысы бойынша 2018 жылғы қаптауыш материалдардың көлемі, т

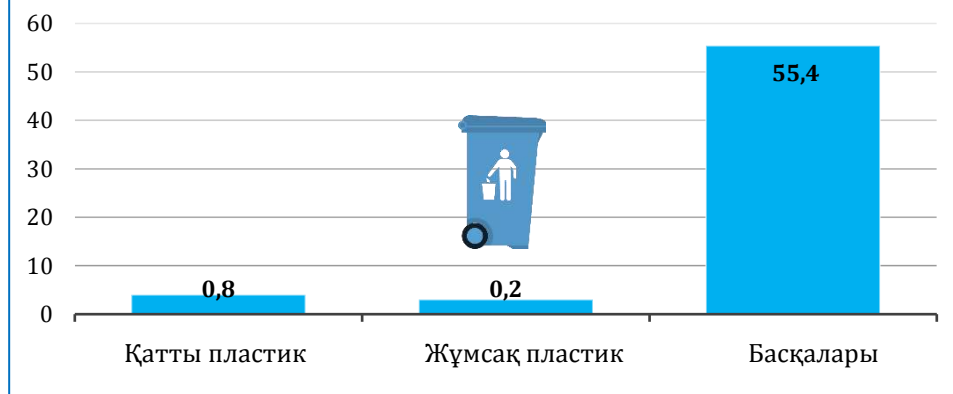
5.14.8-ші диаграмма
Түркістан облысы бойынша 2018 жылғы
макулатураның көлемі, т

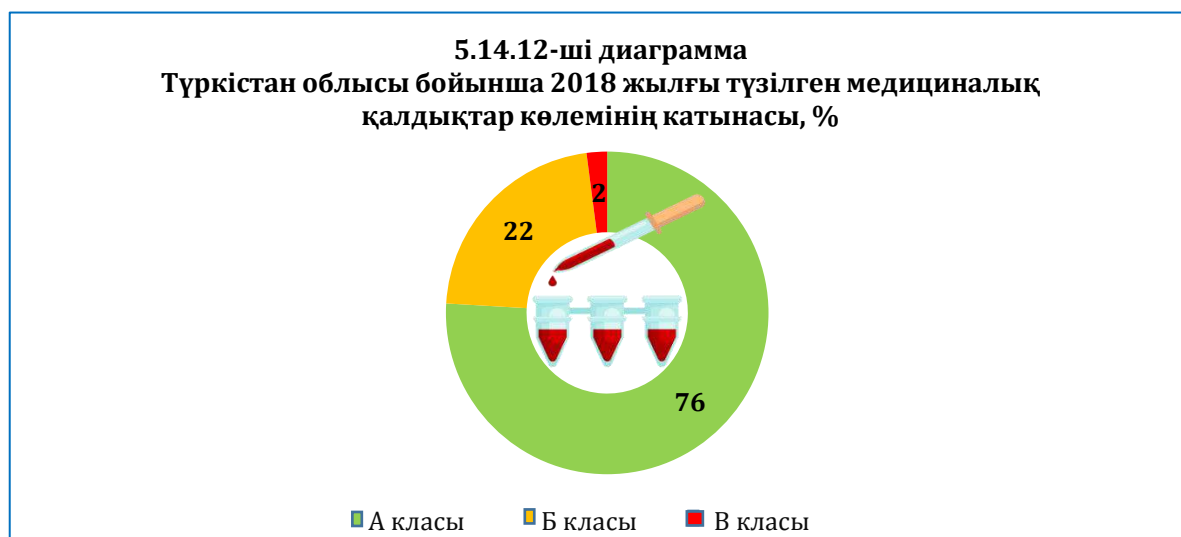
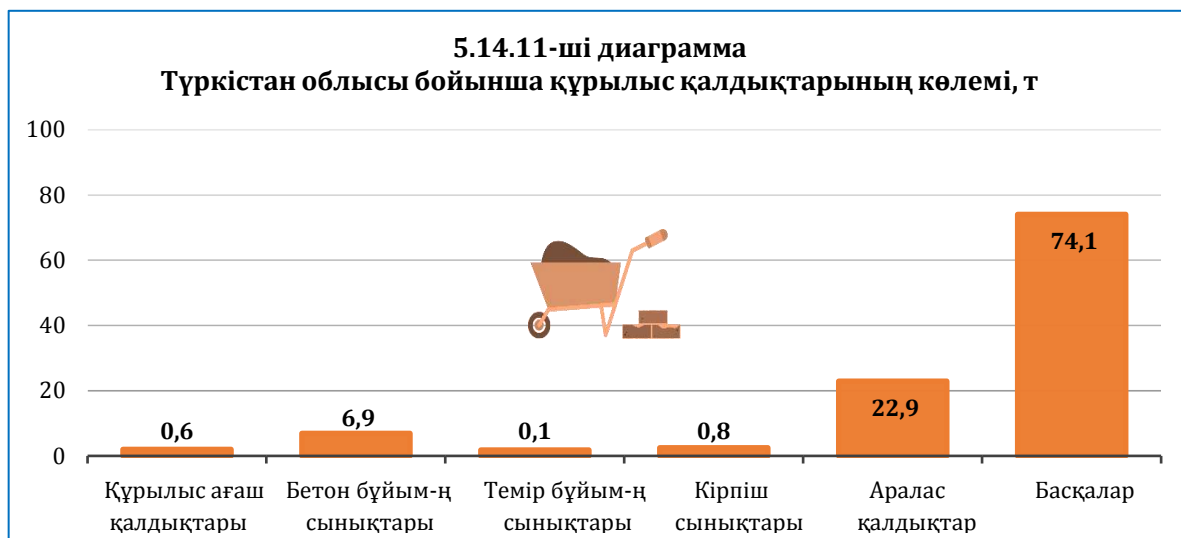
5.14.9-шы диаграмма
Түркістан облысы бойынша 2018 жылғы электрондық және электр
жабдық қалдықтарының көлемі, т

5.14.10-шы диаграмма
Түркістан облысы бойынша 2018 жылғы пластик
қалдықтарының көлемі, т

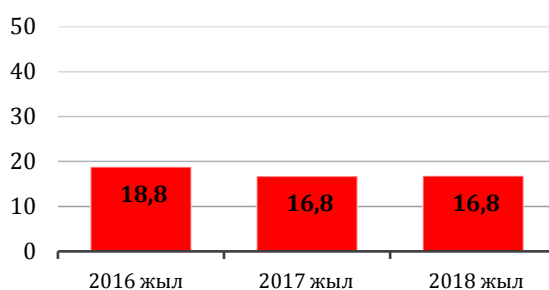
5.14.4-ші картада Түркістан облысы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттер көрсетілді.

2018 жылы Түркістан облысы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А классы – 622,1 тонна, Б классы – 180,326 тонна, В классы – 16,811 тонна, Г классы – 180 дана (5.14.12-ші диаграмма).

**5.14.15-ші диаграмма
Түркістан облысы бойынша
2016-2018 жж. В класында
түзілген медициналық
қалдықтардың көлемі, т**

2017 жылы А класындағы медициналық қалдықтар көлемінің айтарлықтай төмендеуі байқалады, 2018 жылы олардың көлемі 5 есеге ұлғайды. 2016-2018 жылдары Б класындағы қалдықтардың көлемі 1,7 есеге азайды. В класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 11%-ға азайды, 2018 жылы 2017 жылға қарағанда өзгерген жоқ (5.14.13–5.14.15-ші диаграммалар).

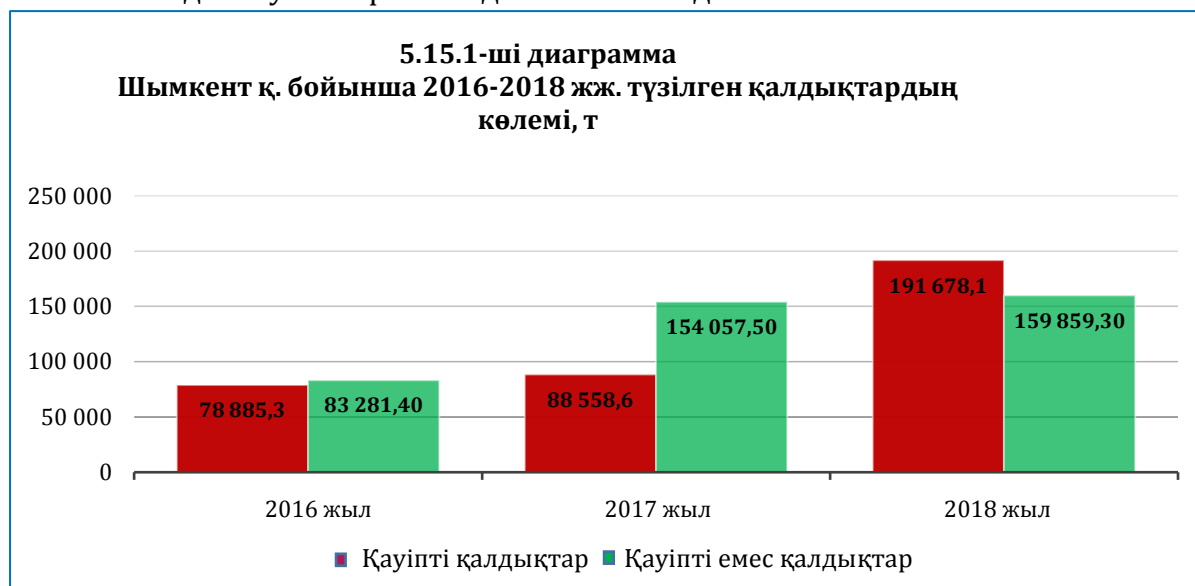
5.14.5-ші картада облыс бойынша тұрмыстық қатты, қауіпті және қауіпті емес қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар бойынша ақпарат ұсынылды.

5.14.6-ші картада Түркістан облысы аумағындағы көмілген пестицидтер мен пестицидтерден босаған ыдыстар бойынша ақпарат ұсынылды (ҚР АШМ деректері бойынша).

5.15 Шымкент қаласы

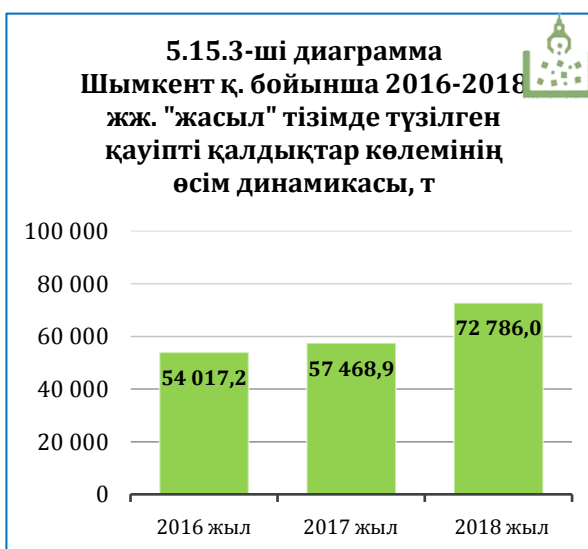
Есептілік кезеңде Шымкент қаласы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 209 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 102 бірлікке көп. 7 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 202 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы қалада түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 2 114 107,6 тоннаны құрады. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері Шымкент құс» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Алтын дән» ЖШС-да түзілді. 2016-2018 жылдарға қалада түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2,4 есеге, қауіпті емес қалдықтар 2 есеге ұлғайды (5.15.1-ші диаграмма).

«Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары 4,7 есеге, «жасыл» тізімдегі қалдықтар 1,3 есеге ұлғайғаны байқалады. 2016-2018 жылдары «қызыл» тізімдегі қалдықтар түзілген жоқ (5.15.2, 5.15.3-ші диаграммалар). Қозғалыстың барлық кезеңдерінде қауіпті қалдықтар көлемінің өсуі байқалады (5.15.1-ші кесте).

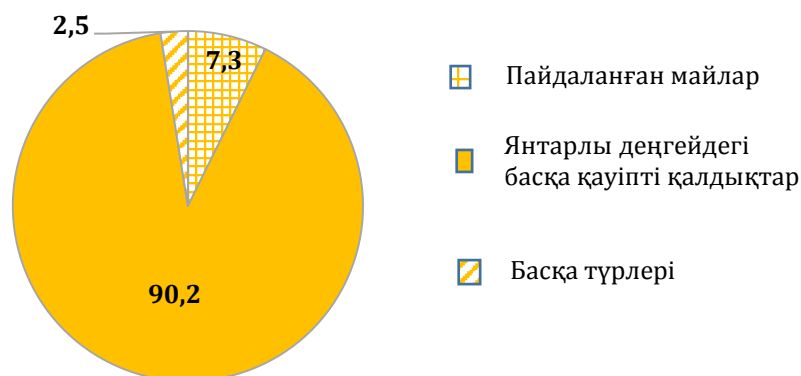
5.15.1-5.15.3-ші карталарда 2018 жылға қауіпті қалдықтардың ең көп мөлшері бар Шымкент қаласы бойынша ҚОҚ БАЖ объектілері ұсынылды.

5.15.1-ші кесте. Шымкент қаласы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 ЖЫЛ	2017 ЖЫЛ	2018 ЖЫЛ
 Жылдың басында болғаны	415 888,5	424 108,4	450 819,6
 Түзілгені	78 885,3	88 558,6	191 678,1
 Басқа тұлғалардан түскені	148 641,7	190 174,8	192 418,9
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	161 215,8	190 627,4	191 129,9
 Залалсыздандырылғаны	519,0	1,5	75,0
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	744,5	9 960,6	16 129,0
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	58 178,3	85 971,5	194 962,1
 Жыл соңында болғаны	424 021,4	426 243,0	448 824,6

5.15.4-ші диаграмма
Шымкент қ. бойынша 2018 жылғы "янтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

Шымкент қаласы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 43%-ға ұлғайды. 2018 жылы көлем 2 733,9 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 5 есеге артық (5.15.6-шы диаграмма).

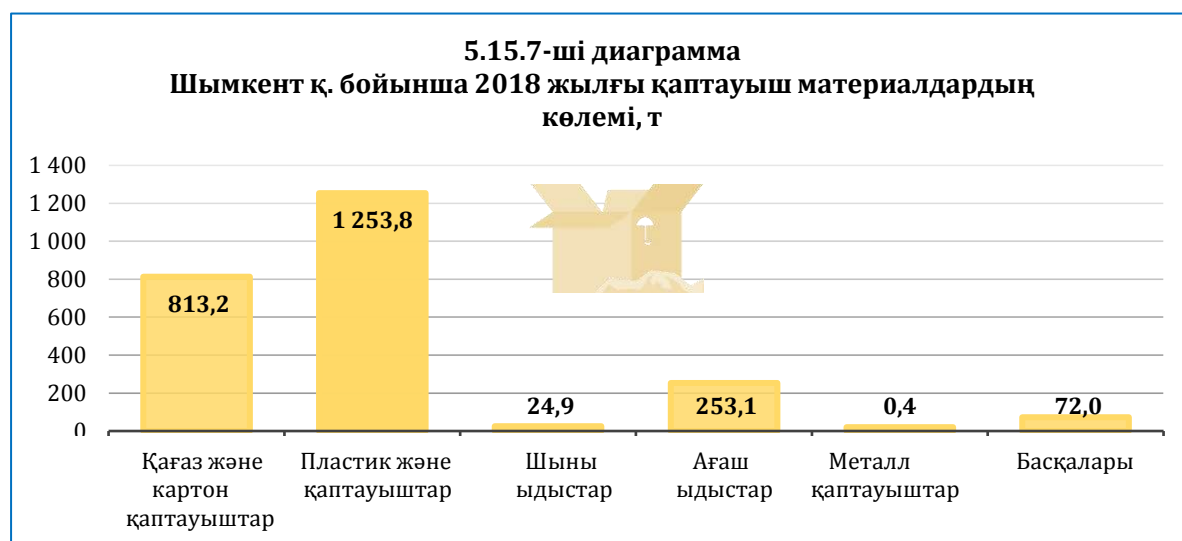

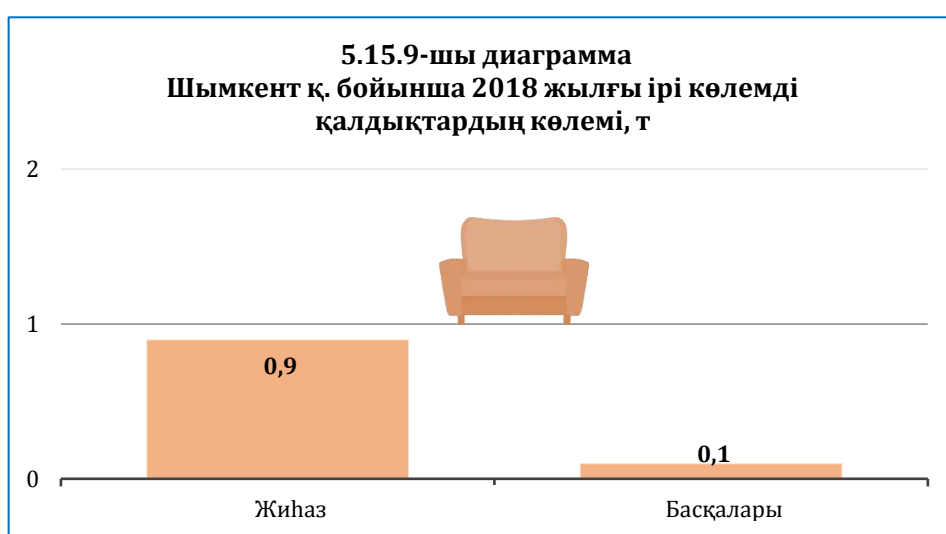
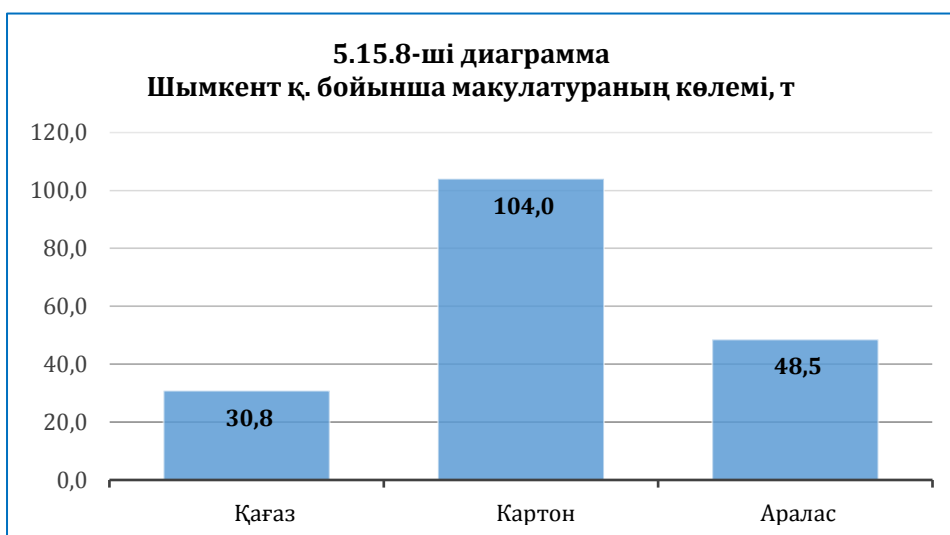
Қала бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 267 551,763 тоннаны құрады. Қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің 4%-ын пластик қалдықтары, 93%-ын «басқа қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтар құрады.

2016-2018 жылдары қаптауыш материалдар көлемі 12 есеге, электрондық және электр жабдық қалдықтары 27 есеге, құрылыс материалдары – 41 есеге ұлғайды. Макулатураның көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 6 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 1,8 есеге азайды.

5.15.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Шымкент қ. бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі.

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	198,8	599,4	2 417,3
 Макулатура	51,6	330,0	183,3
 Пластик қалдықтары	7,8	46,3	9 415,8
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	6,7	62,6	183,7
 Ірі көлемді қалдықтар	97,7	0,4	1,0
 Құрылыс қалдықтары	97,9	1 763,2	4 007,9
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	0	0	76
 Басқа қалдықтар	215 027,6	236 070,0	251 342,6

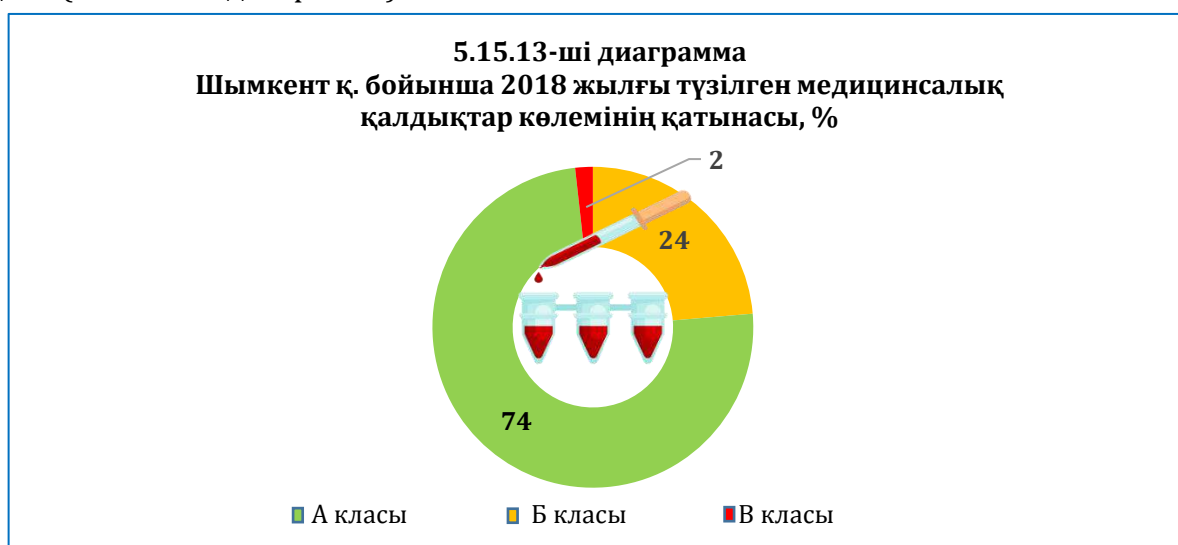

5.15.2-ші картада Шымкент қаласы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілген.

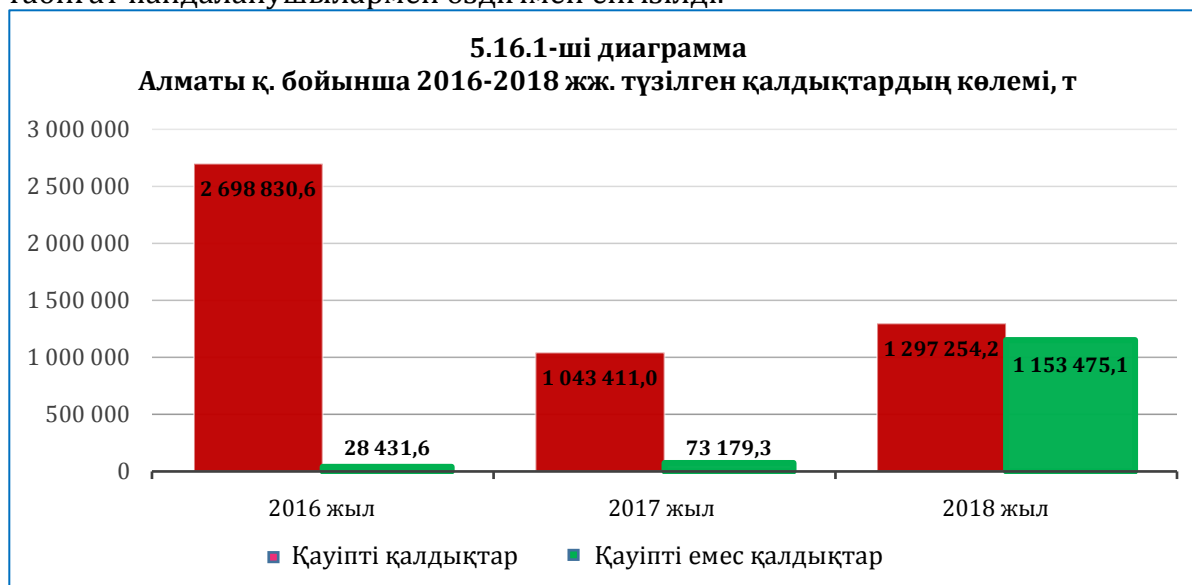

2018 жылы Шымкент қаласы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 33,1 т, Б класы – 104,2 т, В класы – 2,5 т, Г класы – 1 942 дана (5.15.13-ші диаграмма).

5.16 Алматы қаласы

Есептілік кезеңде Алматы қаласы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 773 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 412 бірлікке көп. 6 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 767 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

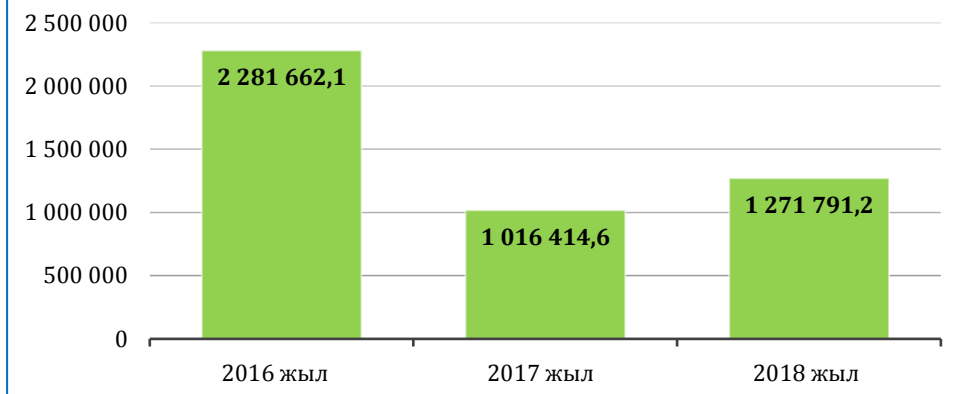
ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы қалада түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 1 297 254,2 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «А-Алма» ЖШС-да, «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Алматы қаласының денсаулық сақтау басқармасы» «№1 Қалалық перзентхана» ШЖҚ МКК, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Алматы электр станциялары» АҚ-да түзілді. 2016-2018 жылдарға облыста түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі 2,6 есеге азайды, қауіпті емес қалдықтар 24%-ға ұлғайды (5.16.1-ші диаграмма).

«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда бірдей көлемде болды. 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 16 есеге азайды. 2016-2018 жылдарға арналған «янтарлы» және «жасыл» тізімдегі түзілген қалдықтардың көлемі 2 есеге азайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 25%-ға ұлғайды (5.16.2-5.16.4-ші диаграммалар).

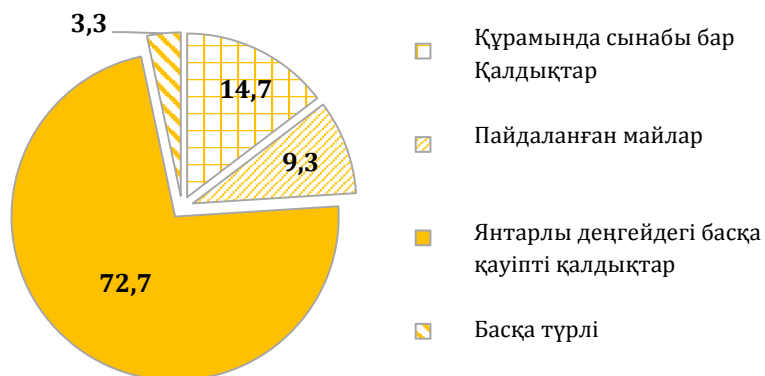
5.16.1-ші карталарда 2018 жылға қауіпті қалдықтардың ең көп мөлшері бар Алматы қ. бойынша ҚОҚ БАЖ объектілері ұсынылды.

5.16.4-ші диаграмма
 Алматы қ. бойынша 2016-2018 жж. "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтар көлемі, т

5.16.5-ші диаграмма
 Алматы қ. бойынша 2018 жылғы "яңтарлы" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.16.6-шы диаграмма
 Алматы қ. бойынша 2018 жылғы "жасыл" тізімде түзілген қауіпті қалдықтардың түрлері, %

5.16.1-ші кесте. Алматы қаласы облысы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Жылдың басында болғаны	3 160 900,3	5 790 399,8	6 729 227,9
 Түзілгені	2 698 830,6	1 043 411,0	1 297 254,2
 Басқа тұлғалардан түскені	84 326,7	177 885,1	239 472,9
 Қайта өңделгені, қайта пайдаланылғаны, өртелгені	42 375,8	197 612,9	259 965,1
 Залалсыздандырылғаны	5,2	1,5	77,4
 Қалдықтарды орналастырудың меншік объектілерінде орналасқаны	943 811,2	958 251,0	991 773,1
 Тараптық ұйымдарға, кәсіпорындарға берілгені	111 305,3	84 884,1	1 923 408,1
 Жыл соңында болғаны	5 790 376,5	6 729 199,0	6 082 581,8

Алматы қаласы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 96 есеге ұлғайды. 2018 жылы көлем 4 990,1 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 19%-ға аз (5.16.7-ші диаграмма).

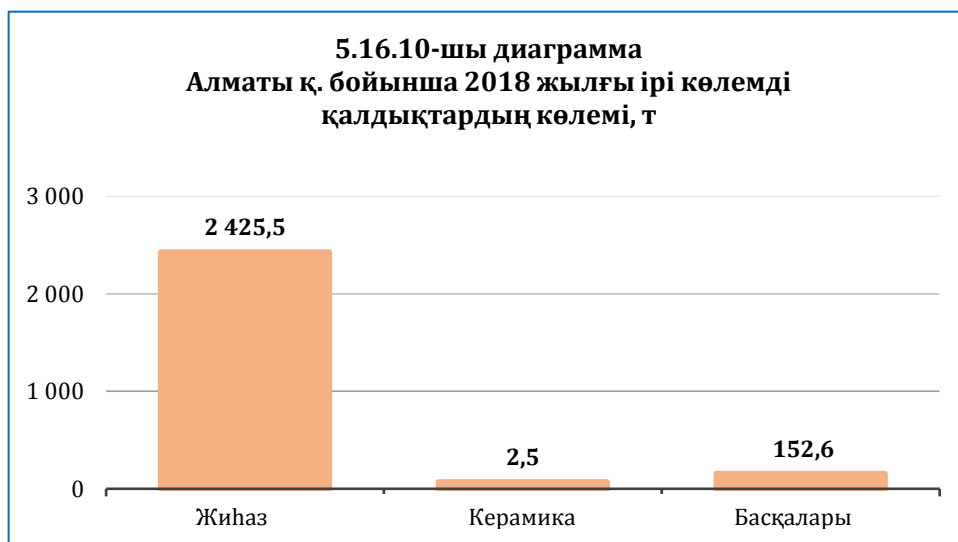
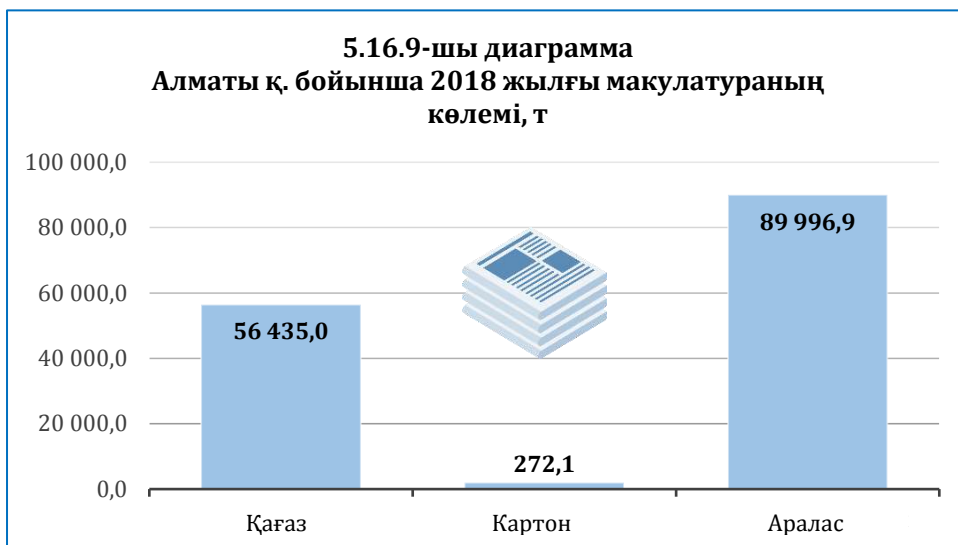
5.16.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Алматы облысы бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	2 992,4	14 450,2	2 980,1
 Макулатура	19 599,9	25 207,2	146 694,0
 Пластик қалдықтары	205,1	877,5	277,7
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	63,6	32,6	1 327,1
 Ірі көлемді қалдықтар	12,0	9,6	2 580,6
 Құрылыс қалдықтары	5 058,1	20 484,3	13 938,5
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	5	14	5
 Басқа қалдықтар	500,5	12 117,9	985 677,1

Қала бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 1 153 475,1 тоннаны құрады. Қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемінің 85%-ын «басқа қалдықтар» ретінде белгіленген қалдықтар, 13%-ын макулатура қалдықтары құрады.

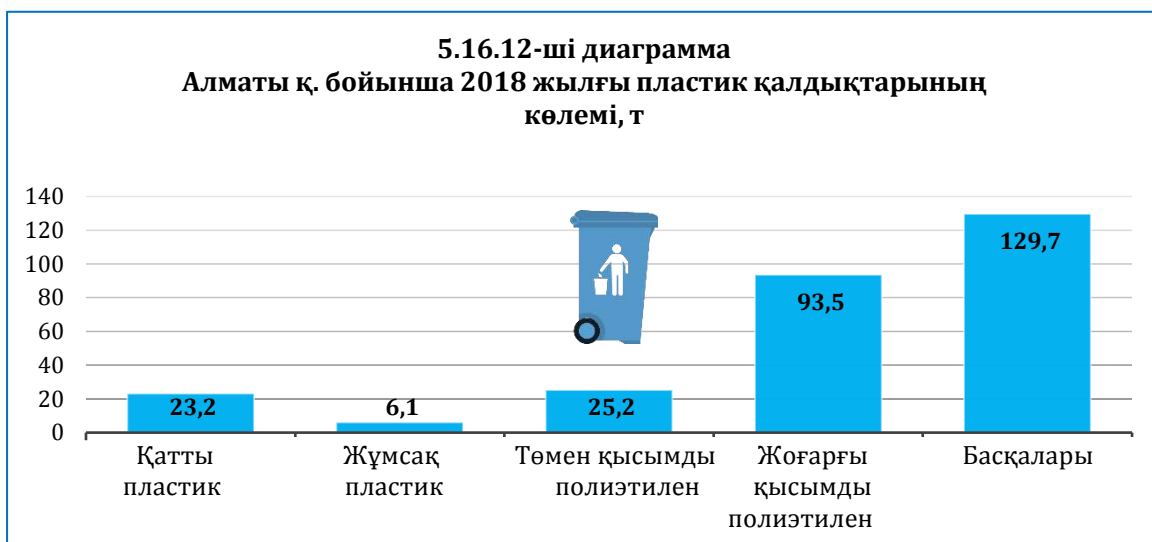

2016-2018 жылдары макулатураның көлемі 7,5 есеге ұлғайды. Қаптауыш материалдардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 4,8 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2016 жылғы деңгеймен теңесті.

Пластик қалдықтарының көлемі 2017 жылы 4 есеге ұлғайды, 2018 жылы 3 есеге азайды. 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда құрылыс қалдықтарының көлемі 4 есеге ұлғайды, 2018 жылы көлем 1,5 есеге азайды.

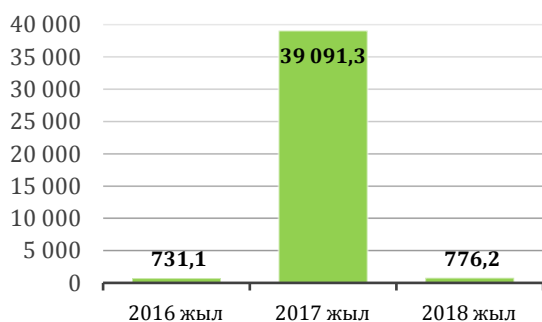
5.16.4-ші картада Алматы қаласы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілген.

2018 жылы Алматы қаласы бойынша медициналық қалдықтардың көлемі келесідей: А класы – 776,2 т, Б класы – 616,5 т, В класы – 52,7 т, Г класы – 31 645 дана; 5 728,46 кг; 2 301,3 л (5.16.14-ші диаграмма).

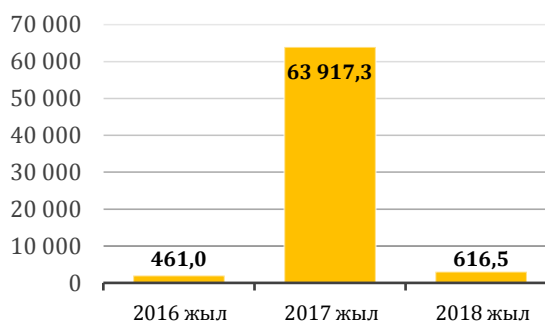

А класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 53 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2016 жылдың белгісімен теңесті. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы ұлғайды және 2018 жылы 100 еседен астамға азайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 11%-ға азайды және 2018 жылы 2,4 есеге ұлғайды (5.16.15-5.16.17-ші диаграммалар).

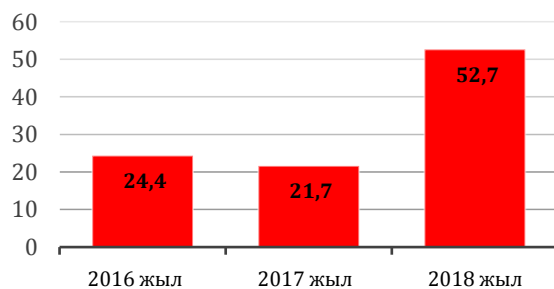
5.16.15-ші диаграмма
Алматы қ. бойынша 2016-2018
жж. А класында түзілген
медициналық қалдықтардың
көлемі, т

5.16.16-ші диаграмма
Алматы қ. бойынша 2016-2018
жж. Б класында түзілген
медициналық қалдықтардың
көлемі, т

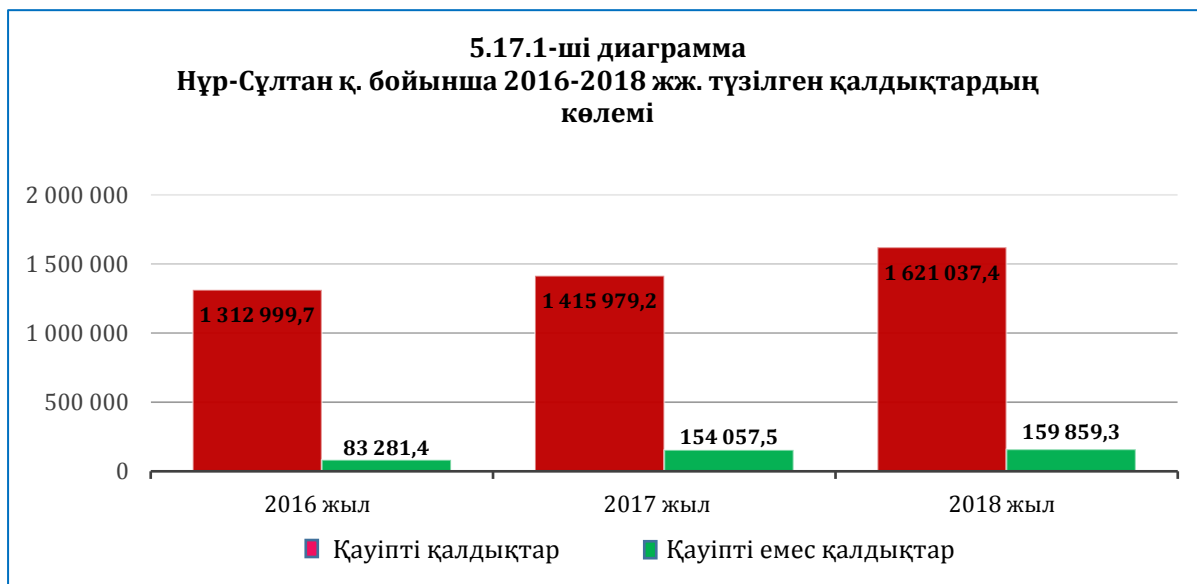

5.16.17-ші диаграмма 5
Алматы қ. бойынша 2016-2018
жж. В класында түзілген
медициналық қалдықтардың
көлемі, т

5.17 Нұр-Сұлтан қаласы

Есептілік кезеңде Нұр-Сұлтан қаласы бойынша ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды түгендеу туралы 560 есеп қабылданды, бұл 2017 жылғы есептер санынан 142 бірлікке көп. 38 есеп ҚР ЭГТРМ «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМК модераторларымен, 522 есеп табиғат пайдаланушылармен өздігімен енгізілді.

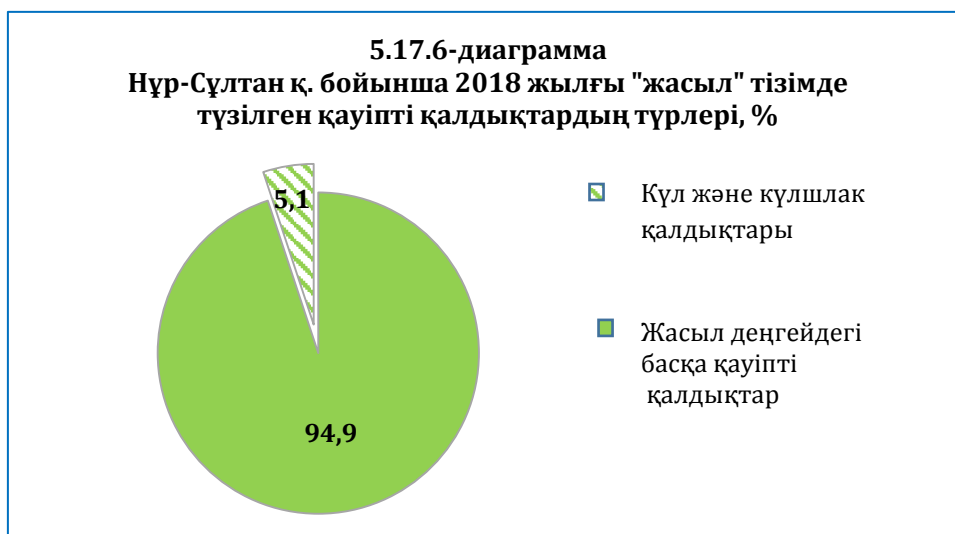
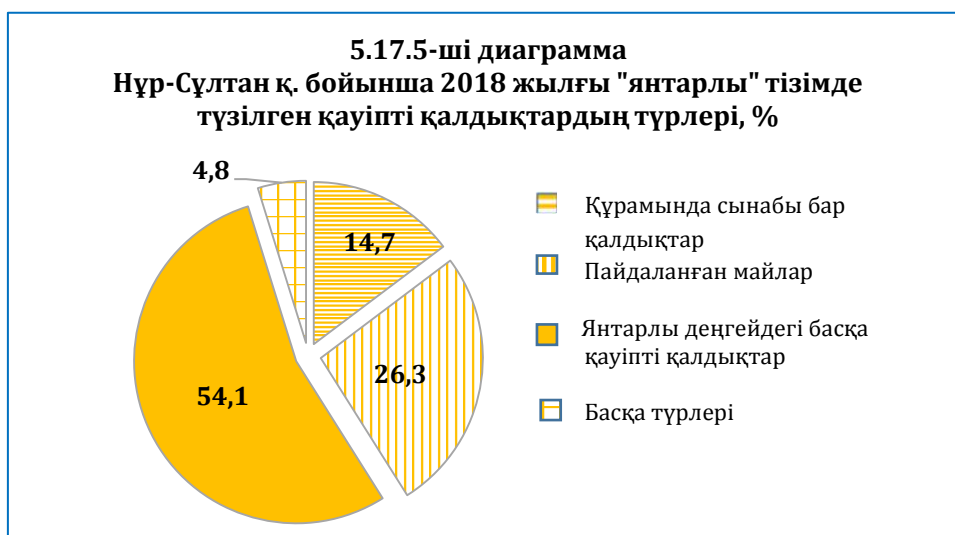
ҚОҚ БАЖ деректері бойынша, 2018 жылы облыста түзілген қауіпті қалдықтардың жалпы көлемі 1 621 037,4 тоннаны құрады. «Қызыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Центрказэнергомонтаж» АҚ-да, «янтарлы» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Тау-Кен Алтын» ЖШС-да, «жасыл» тізімдегі қалдықтардың ең көп мөлшері «Астана-Энергия» АҚ-да түзілді. 2016-2018 жылдарға түзілген қауіпті қалдықтардың көлемі жылына орта есеппен 11%-ға ұлғайды. Қауіпті емес қалдықтар 2 есеге ұлғайды (5.17.1-ші диаграмма).

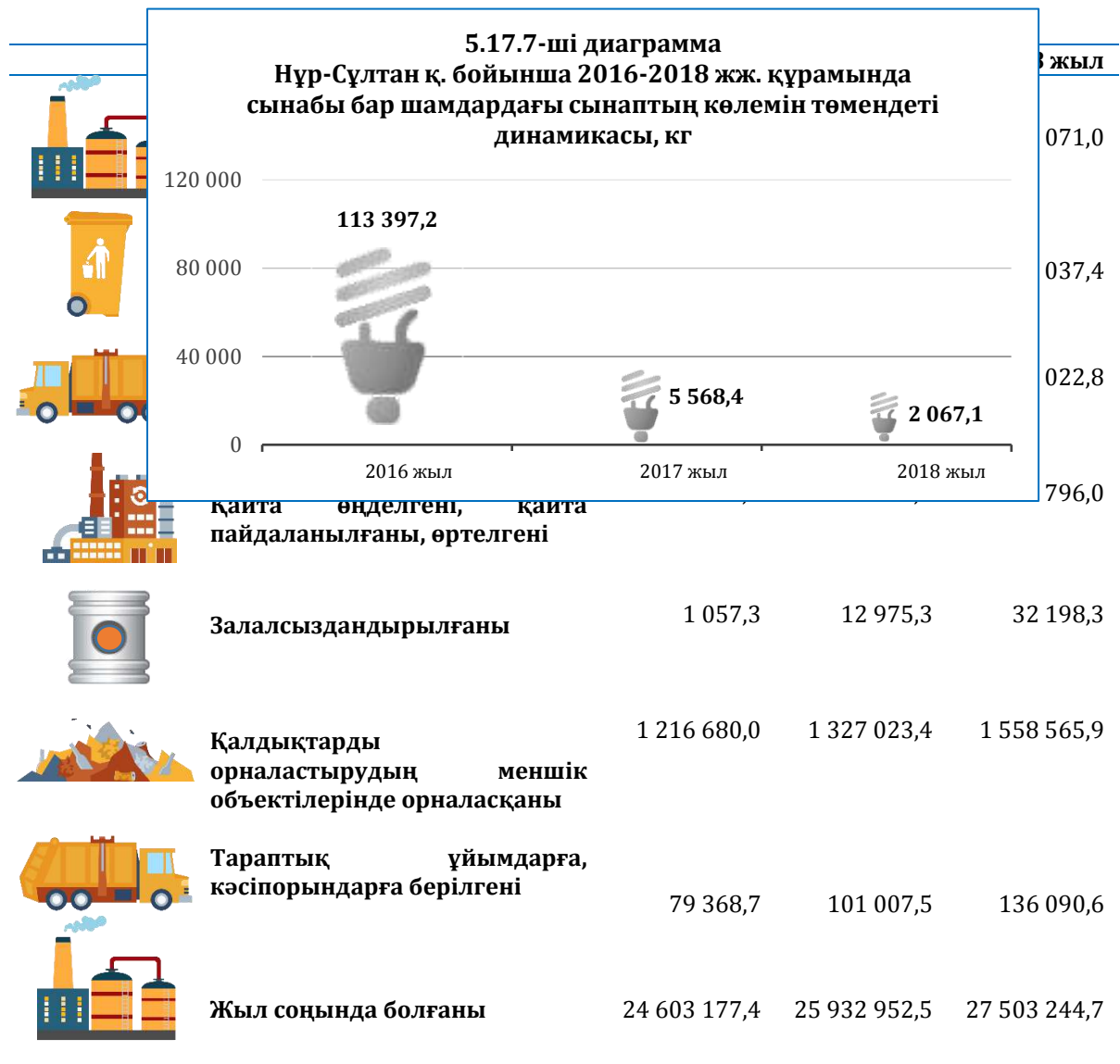
«Қызыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 5 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 8 есеге азайды. «Янтарлы» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2017 жылы 47%-ға азайды, 2018 жылы 51%-ға ұлғайды. «Жасыл» тізімдегі қалдықтардың көлемі 2016-2018 жылдары жылына орта есеппен 11%-ға ұлғайды (5.17.2-5.17.4-ші диаграммалар). Қозғалыстың барлық кезеңдерінде қауіпті қалдықтар көлемінің өсуі байқалады (5.17.1-ші кесте).

5.17.1 картасында 2018 жылға қауіпті қалдықтардың ең көп мөлшері бар Нұр-Сұлтан қ. бойынша ҚОҚ БАЖ объектілері ұсынылды.

5.17.1-ші кесте. Нұр-Сұлтан қаласы (т) бойынша 2016-2018 жылдардағы қауіпті қалдықтардың қозғалысы

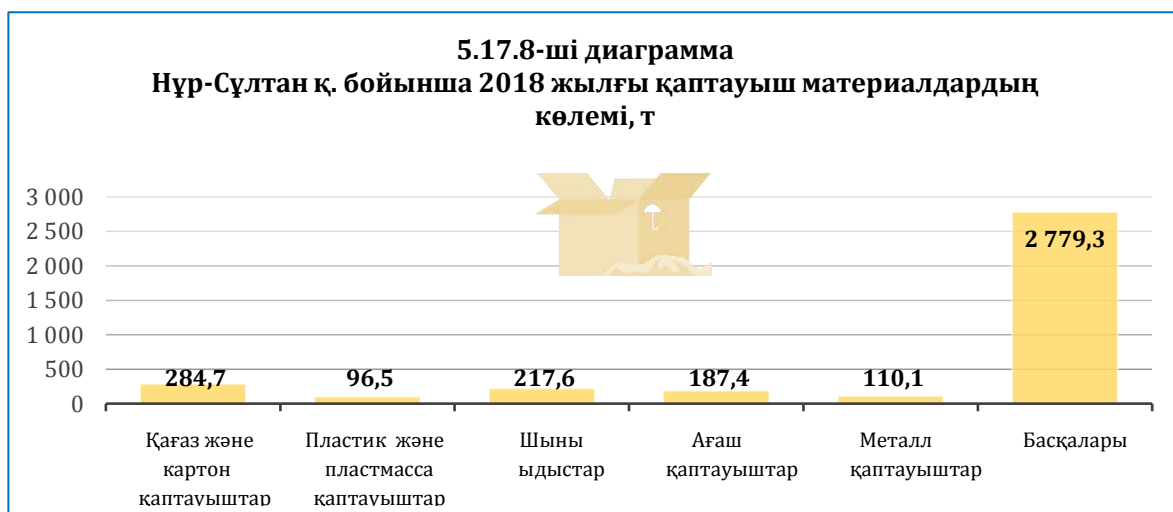
Нұр-Сұлтан қаласы бойынша құрамында сынабы бар қалдықтардың құрамына кіретін шамдардағы сынаптың жалпы мөлшері 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 20 есеге азайды. 2018 жылы көлем 2 067,1 кг құрады, бұл 2017 жылдың көлемінен 2,7 есеге аз (5.17.7-ші диаграмма).

5.17.2-ші кесте. 2016-2018 жылдардағы Нұр-Сұлтан қ. бойынша (т) түзілген қауіпті емес қалдықтардың көлемі

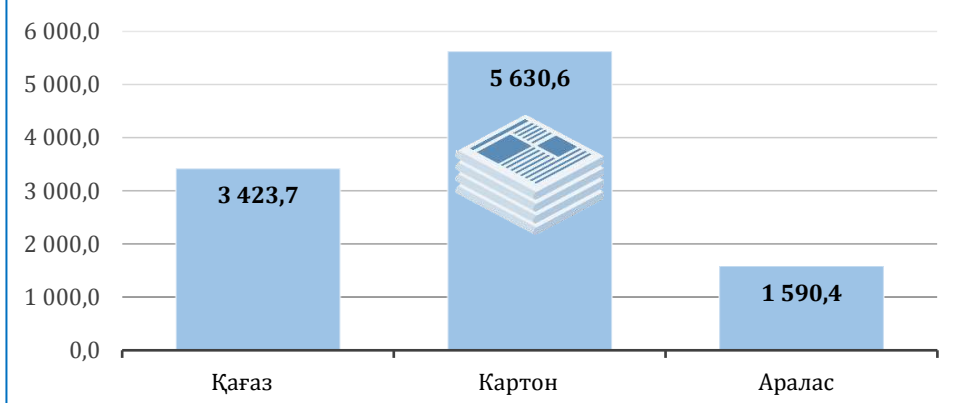
	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл
 Қаптауыш материалдар	3 057,1	4 420,9	3 675,6
 Макулатура	2 759,2	1 991,4	10 644,7
 Пластик қалдықтары	312,7	447,2	429,6
 Электрондық және электр жабдық қалдықтары	115,8	9 860,8	110,7
 Ірі көлемді қалдықтар	217,0	596,5	605,6
 Құрылыс қалдықтары	65 656,9	119 944,3	125 160,1
 Қолданыстан шыққан автокөліктер (дана)	1	119	10
 Басқа қалдықтар	11 162,7	16 796,4	19 233,0

Облыс бойынша түзілген қауіпті емес қалдықтардың жалпы көлемі 159 859,2 тоннаны құрады.

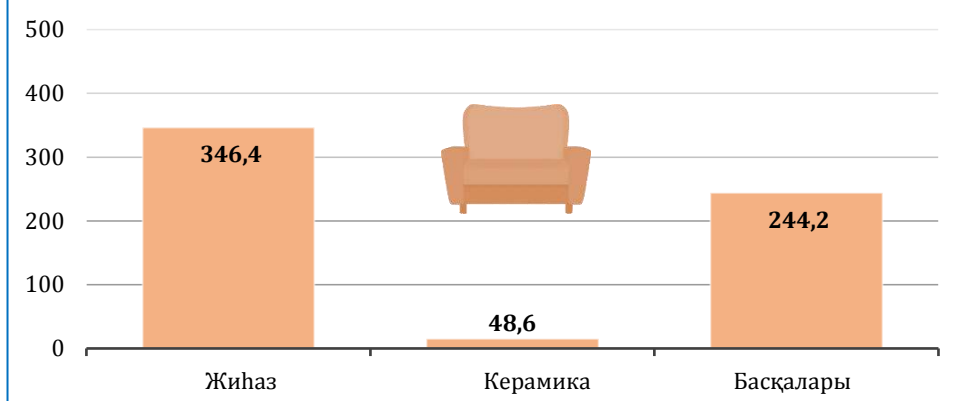

есеге, ірі көлемді қалдықтар 3 есеге ұлғайды. Қаптауыш материалдардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 44%-ға ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 17%-ға азайды. 2017 жылы макулатура көлемі 1,4 есеге азайды, 2018 жылы 5 есеге ұлғайды.

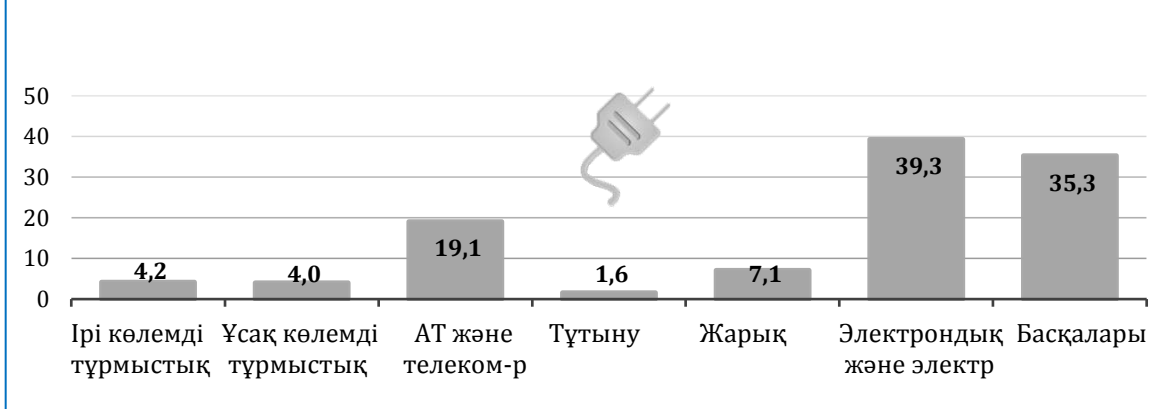
5.17.9-шы диаграмма
Нұр-Сұлтан қ. бойынша 2018 жылғы макулатураның көлемі, т

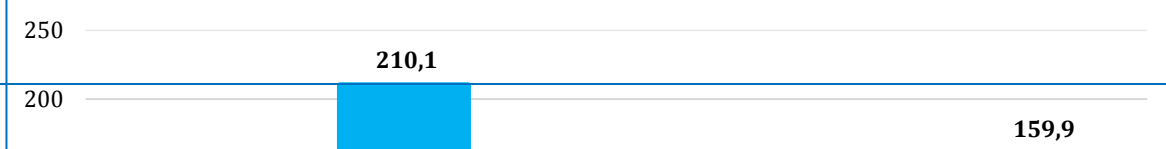
5.17.10-шы диаграмма
Нұр-Сұлтан қ. бойынша 2018 жылғы ірі көлемді қалдықтардың көлемі, т

5.17.11-ші диаграмма
Нұр-Сұлтан қ. бойынша 2018 жылғы электрондық және электр жабдық қалдықтарының көлемі, т

5.17.12-ші диаграмма
Нұр-Сұлтан қ. бойынша 2018 жылғы пластик қалдықтарының көлемі, т

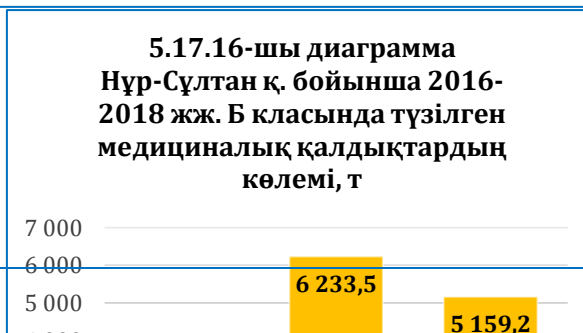
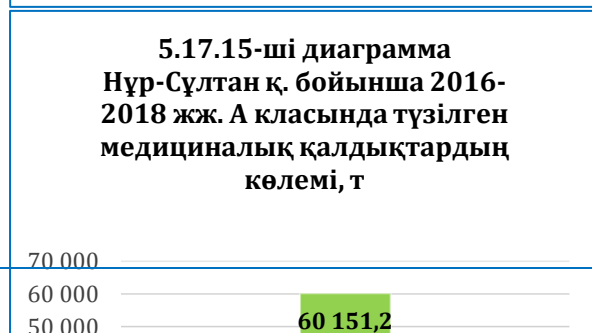
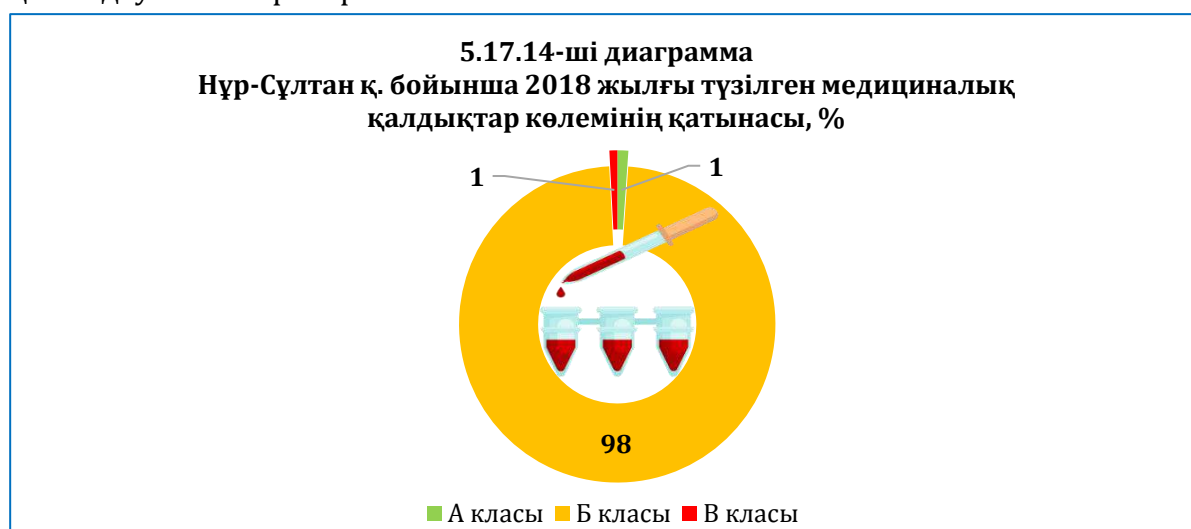

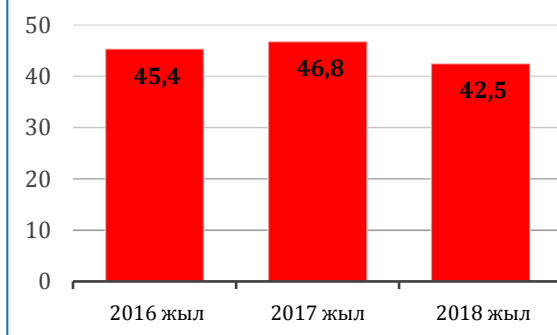
Жалпы көлемнің 78%-ын құрылыс қалдықтарының көлемі, 7%-ын макулатура көлемі құрады.

5.17.2-ші картада Нұр-Сұлтан қаласы бойынша қайталама шикізатты қабылдау бекеттері көрсетілген.

**5.17.17-ші диаграмма
Нұр-Сұлтан қ. бойынша 2016-
2018 жж. В класында түзілген
медициналық қалдықтардың
көлемі, т**

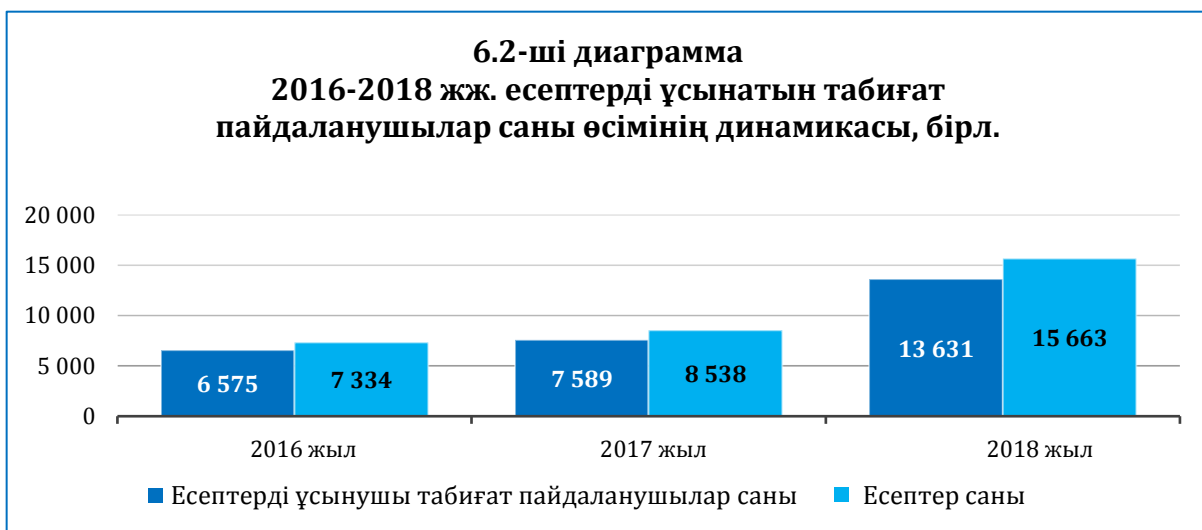
В класындағы медициналық қалдықтардың көлемі 2017 жылы 2016 жылмен салыстырғанда 10 есеге ұлғайды, 2018 жылы 2017 жылмен салыстырғанда 17%-ға азайды. В класындағы қалдықтардың көлемі 2017 жылы 3% -ға ұлғайды және 2018 жылы 9% -ға азайды (5.17.15-5.17.17-ші диаграммалар).

6. Табиғат пайдаланушылар санын талдау

01.01.2019 жылы ҚОҚ БАЖ-да тіркелген табиғат пайдаланушылар саны 16 790 бірлікті құрады (6.1-ші диаграмма). 2017 жылға қалдықтарды түгендеу бойынша есептерді ұсыну кезеңінде 3 106 жаңа табиғат пайдаланушы тіркелді.

ҚОҚ БАЖ деректеріне сәйкес 2018 жылға қалдықтарды түгендеу бойынша есептердің аса ірі басым бөлігі Солтүстік Қазақстан облыстарының, Қостанай, Ақмола, Ақтөбе және, Алматы облысының табиғат пайдаланушыларымен ұсынылды. Табиғат пайдаланушылардың Орхус конвенциясы мен ҚР Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес ақпарат ұсынуға белсенді қатысуы байқалды.

6.1-ші картада 2018 жылғы қалдықтарды түгендеу бойынша есептерді ұсынған ҚР аймақтары бөлінісіндегі табиғат пайдаланушылар туралы статистика қамтылды.

7. Полигондарды талдау және қалдықтарды орналастыру

2018 жылы өндірістің қайта өңделген және кәдеге жаратылған қалдықтарының үлесі 32,2%-ды құрайды, ТҚҚ қайта өңделген және кәдеге жаратылған үлесі 11,51%, бұл ретте министрлікпен өнеркәсіптік қалдықтар мен ТҚҚ-ны қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесін жыл сайын арттыру жоспарланып отыр. 2030 жылға қарай қоқыс жинаумен халықтың 100%-ын қамту жоспарланған, сонымен қатар полигондардың 95%-ы халықаралық санитарлық стандарттарға сәйкес келуі қажет.

ҚОҚ БАЖ-ға қалдықтарды орналастыру бойынша объектілердің жалпы саны 27 068 құрайды, оның ішінде ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар – 2 467, қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар – 149, қауіпті емес қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар – 230, қалдықтарды уақытша сақтау объектісі 24 222 болып табылады.

ҚОҚ БАЖ полигондардың аса ірі басым бөлігі Солтүстік Қазақстан (342) және Қостанай (317) облыстарында екендігін көрсетті. Тіркелген 1 673 кадастр ісінің 304-і Қостанай облысында, 212-сі Жамбыл облысында және 183-і Түркістан облысында тіркелген.

Жүргізілген талдау нәтижелері бойынша ҚОҚ БАЖ-да кадастрлық істерге қатысты ақпарат беру кезінде сәйкессіздіктер орын алды. Мысалы, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Қарағанды, Солтүстік Қазақстан, Ақмола, Батыс Қазақстан, Алматы облыстарының ҚОҚ БАЖ-дағы кадастрлық істер орта есеппен қалдықтарды орналастыруға арналған барлық полигондардың 40%-ында ғана бар.

ҚОҚ БАЖ-дың кадастрлық істерінің жалпы санынан 72%-ында ЖАО жер учаскесін қалдықтарды сақтау және жою үшін бөлу туралы шешім, 70%-ында жер учаскесінің шекарасын белгілеу туралы анықтама және жер учаскесіне құқық белгілейтін құжат беру, 10%-ында қалдықтарды орналастыру құрылғыларын құрудың техникалық-экономикалық негіздемесі, 72%-ында мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы, 36%-ында мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық сараптаманың қорытындысы бар. Осыған байланысты, ҚР ЭК 154-бабына сәйкес кадастрлық істерді тиісті құжаттармен толтыру талап етіледі.

ҚОҚ БАЖ-да тіркелген қалдықтарды орналастыру объектілері бойынша ҚР аймақтарының бөлінісіндегі статистика 7.1-картада көрсетілген.

7.2-ші картада ҚОҚ БАЖ-да тіркелген қалдықтарды орналастыру полигондары және кадастрлық істер бойынша ақпарат бар.

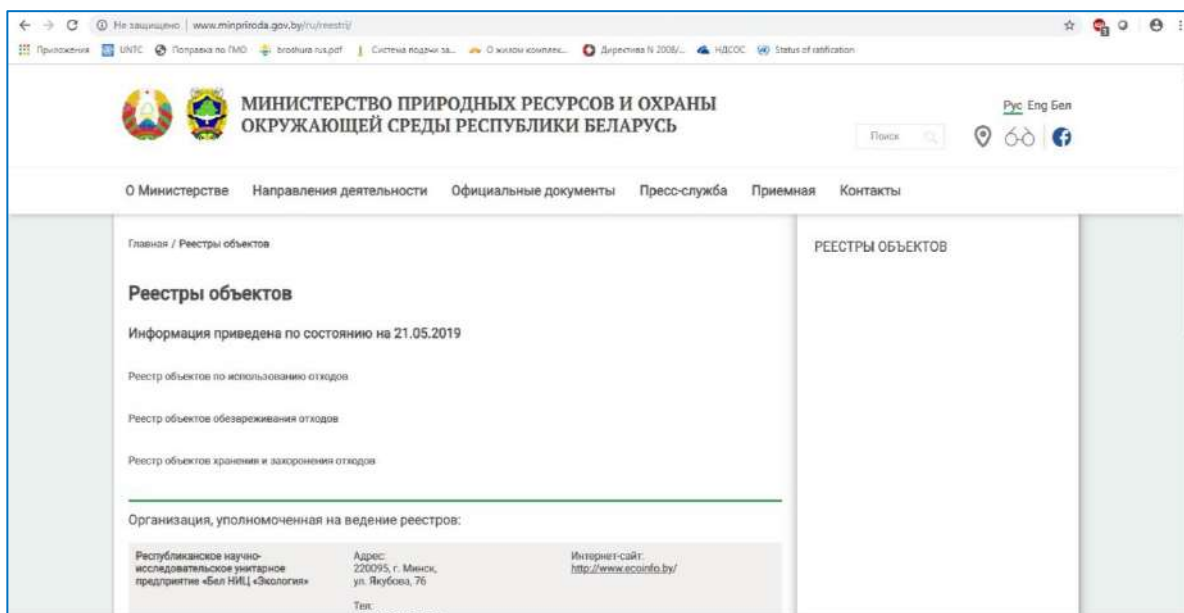
ҚОРЫТЫНДЫ

8.1. Қалдықтар кадастрын жүргізу саласындағы халықаралық тәжірибе

Беларусь Республикасының қалдықтарды пайдалану және бойынша объектілерінің тізілімі және қалдықтарды залалсыздандыру объектілерінің тізілімі.

Беларусь Республикасының қалдықтарды пайдалану және бойынша объектілерінің тізілімі және қалдықтарды залалсыздандыру объектілерінің тізілімі (<http://www.minpriroda.gov.by/ru/reestri/>) тиісті объектілерде қалдықтарды пайдаланумен немесе жоюмен айналысатын ұйымдардың тізбесі туралы ақпараты бар құжаттарды құрайды. Тізілімдерді жүргізу үшін жауапкершілік Беларусь Республикасының Табиғи ресурстар және қоршаған ортаны қорғау министрлігіне немесе оған бағынысты ұйымға жүктеледі. Қазіргі уақытта тіркелімді «Бел Экология ҰАО» Республикалық ғылыми-зерттеу унитарлық кәсіпорны жүргізеді.

Қалдықтарды пайдалану және кәдеге жарату объектілерінің тізілімдері қалдықтарды пайдалануға немесе жоюға жіберілетін ұйымдарды іздеу кезінде, яғни пайда болған немесе алынған қалдықтардың иелері оларды тіркеуде көрсетілген және қалдықтарды үшінші тарап ұйымдарынан қабылдаған ұйымдарға пайдалануға немесе залалсыздандыруға тапсыра алады. Сонымен қатар өндірістік қалдықтарды сақтауға және көмуге рұқсат алуға өтінімді ресімдеу кезінде пайдаланылады.

1-ші сурет. Беларусь Республикасының қалдықтарды пайдалану және бойынша объектілерінің тізілімі және қалдықтарды залалсыздандыру объектілерінің тізілімі

ҚОҚ БАЖ жетілдіру үшін қалдықтарды қайта өңдеу туралы, әзірлеуші кәсіпорындардың атаулары, жағымды динамикасы, табысты жобалары және т.б. көрініс табатын ақпаратты қосуға қатысты Беларусь тәжірибесін қарастыру қажет.

Бельгияда контейнерлерді басқару бойынша ақпараттық жүйе

Бельгия жұмыс істейтін негізгі ақпараттық өнім контейнерлерді басқару жүйесі (<http://www.inovim.eu/en/solutions>) болып табылады.

Контейнерлер депосын басқаруға арналған бағдарлама - бұл муниципалитетпен, азаматтармен, қалдықтарды жинаушылармен және басқа пайдаланушылармен өзара әрекеттесуге мүмкіндік беретін веб-қосымша. Өзара әрекеттесу дәрежесі әр түрлі ойыншыларға берілген құқықтарға байланысты болады.

Контейнерлерді басқару жүйесі мыналарды қамтиды:

- 1) ақпараттық есептерді тіркеуді;
- 2) шағымдарды тіркеуді, сүйемелдеуді және қарауды;
- 3) араласулар тізімдерін жасауға және өңдеуге;
- 4) кейінгі араласуларды (жеткізу, өзгерту, жөндеу);
- 5) сұраным бойынша қоқысты шығаруға қоңыраулар кестесін тіркеуді және жасауды;

6) есептердің барлық түрлерін жасауды.

Жүйеде деректерді іздеу келесілер арқылы орындалуы мүмкін:

- 1) мекенжай деректерімен;
- 2) өнім деректерімен;
- 3) әрекет деректерімен;
- 4) жинау бағдарымен;
- 5) ұжымдық контейнермен;
- 6) шағым және олардың мәртебесімен;
- 7) ақпараттық есептермен

2-ші сурет. Бельгияда контейнерлерді басқару бойынша ақпараттық жүйенің басты беті

Бельгия тәжірибесі бойынша ҚОҚ БАЗ-да өңделетін қалдықтардың түрлерін көрсете отырып, қалдықтарды өңдейтін объектілер бойынша деректерді толықтыру ұсынылады.

Радиоактивті қалдықтарды түгендеу бойынша Ұлыбритания жүйесі
Ұлыбританиядағы радиоактивті қалдықтарды және материалдарды түгендеу бойынша жүйе радиоактивті қалдықтар туралы соңғы ұлттық жазба (<https://ukinventory.nda.gov.uk/>) болып табылады.

Радиоактивті қалдықтардың әр ағымы үшін келесі деректер жазылады:

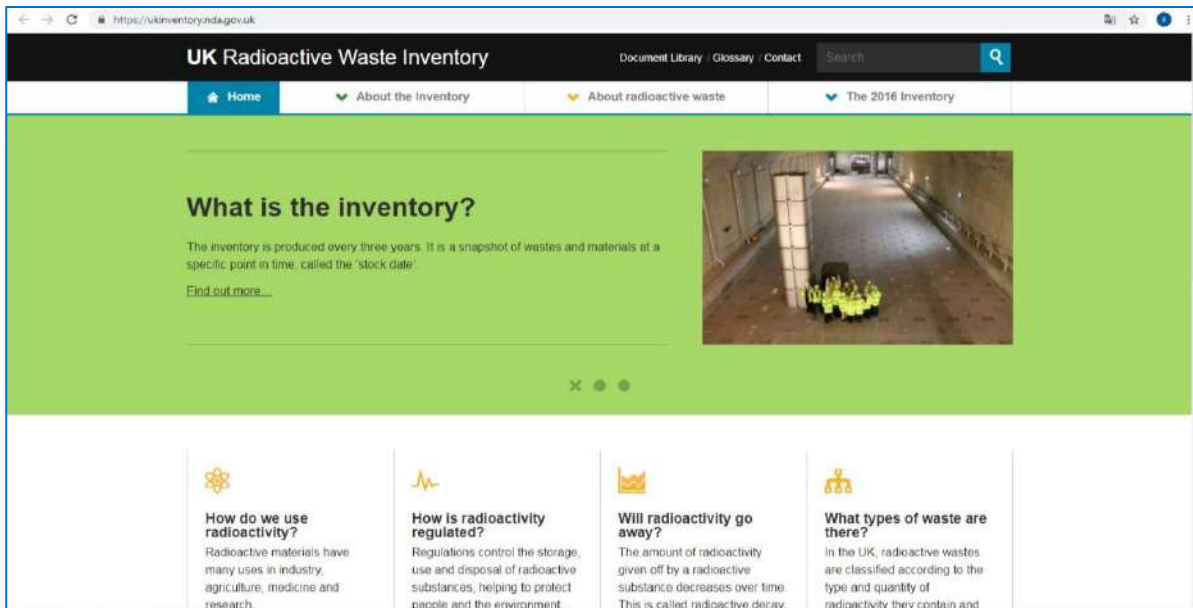
- қалдықтар ағымының сипаттамасы;
- қалдықтар ағымының сәйкестендірілген коды;
- қалдықтардың классификациясы;
- қоймадағы көлемдері (қолданыстағы көлемдер);
- пайда болу болжамының көлемдері және олармен байланысты уақыт кезеңдері;
- радиоактивтіліктің концентрациясы («үлес белсенділігі» ретінде белгілі);
- ағымдағы немесе жоспарланған қалдықтарды өңдеу және қаптау.

Қалдықтардың әрбір ағымы туралы толық ақпарат қалдықтар ағымының жеке паспорттарында қамтылған.

Радиоактивті қалдықтарды өндірушілер мен ұстаушылар алты ай ішінде олардың объектілерінде бар қалдықтар туралы деректерді түгендеу жүйесіне ұсынады. Ұсынылған деректер келесідей мәнде өңделеді:

- берілген ақпараттың толықтығы мен келісілгендігі;
- қалдықтарды өндірушілер мен ұстаушылар декларацияларының дұрыстығы.

«Радиоактивті қалдықтардың ұлттық түгендеу» жыл сайын басылуы радиоактивті материалдар мен қалдықтар туралы ақпаратты максималды толық және жан-жақты көрсетеді. Барлық деректер жұртшылық үшін қол жетімді болып табылады.

3-ші сурет. Радиоактивті қалдықтарын түгендеу бойынша Ұлыбританияның ақпараттық жүйесінің басты беті

Радиоактивті қалдықтарды басқару саласындағы Ұлыбритания жүйесінің тәжірибесін ескере отырып, ҚОҚ БАЗ-да радиоактивті қалдықтар туралы деректері бар қалдықтарды түгендеу бойынша есептерге бақылауды күшейту ұсынылады.

Испанияның Ұлттық рұқсаттар тізімі

Сайт қалдықтарды қалпына келтіруге және жоюға арналған рұқсаттар тізімін қамтитын деректер базасын ұсынады.

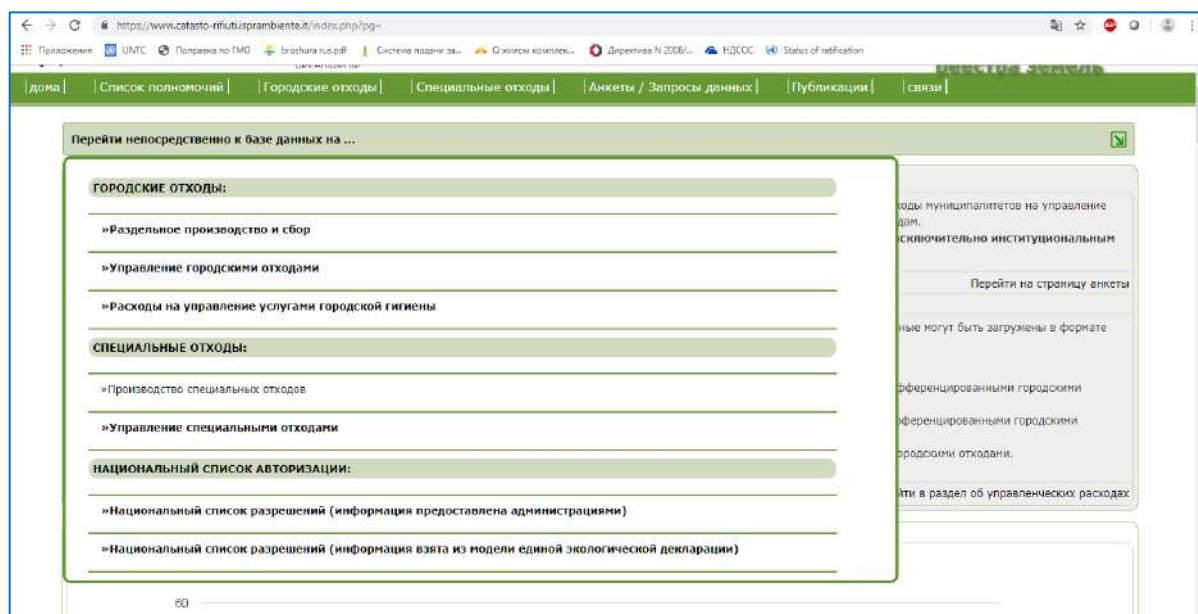
Испания заңнамасына сәйкес, қалдықтар шығу тегі бойынша коммуналдық және арнайы қалдықтарға және олардың қауіптілігіне сәйкес қауіпті және қауіпті емес қалдықтарға бөлінеді.

Қалдықтарды кәдеге жарату бойынша ұлттық орталық жыл сайын қалалық және осыған ұқсас қалдықтарды басқаруға муниципалитеттердің налған шығындарын қадағалайды. Бұл деректер қалалық қалдықтар бойынша Жылдық есепте жарияланады.

Арнайы қалдықтарды өндіру және жұмыс істеу туралы деректермен әртүрлі деңгейдегі тәртіпсіздікпен, ұлттық масштабтағы ақпараттан және географиялық макроаймақтан бастап, толық аймақтық деректерге дейін танысуға болады.

Сондай-ақ, ақпараттық ресурстарда заңнамаға сәйкес құпиялылықтың кепілі ұсынылады, яғни оператор жеке деректерге қол жеткізуге тыйым сала алады.

Сонымен қатар, ұлттық масштабтағы қалалық қалдықтарды басқарудың шығыстары мен кірістерімен, географиялық аудандар бойынша, сонымен қатар аймақтық және муниципалды деңгейлердегі деректермен таныса аласыз.

4-ші сурет. Испанияның Ұлттық рұқсаттар тізімі

Испания тәжірибесін талдау нәтижелері бойынша аталған саладағы бизнесті ынталандыру үшін ҚОҚБАЖ-ға қалдықтарды қайта өңдеумен және кәдеге жаратумен айналысатын кәсіпорындардың шығыстары мен кірістері туралы ақпаратты қосу ұсынылады.

8.2 Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу бойынша қорытындылар

2018 жылғы есепті кезеңде қауіпті және қауіпті емес қалдықтар объектілері бойынша ақпарат қалдықтарды орналастырудың 15 663 объектісінің қалдықтарын түгендеу бойынша есептердің негізінде ҚОҚ БАЖ-да құрылды оның ішінде, 14 960 - уақытша сақтау орындары, 501 - ТҚҚ орналастыруға арналған полигондар, 81 - қауіпті қалдықтарды орналастыруға арналған полигондар, 121 - қауіпті емес қалдықтарды көмуге арналған полигондар болып табылады.

2015 жылдан бастап мемлекеттік қалдықтар кадастрында келесілер ұсынылды:

1) қауіпті қалдықтар паспорттары: 2015 ж. – 25 071 бірл., 2016 ж. – 15 852 бірл., 2017 ж. – 8 538 бірл., 2018 ж. – 15 771 бірл.;

2) қалдықтарды түгендеу бойынша есептер: 2016 ж. – 7 334 бірл., 2017 ж. – 8 538 бірл., 2018 ж. – 15 663 бірл.;

3) кадастрлық істер – 1 673 бірл.;

4) қауіпті қалдықтар бойынша есептер (2015 ж.) – 3 050 бірл.

2017 жылға арналған ақпараттық шолуда кадастр, оның құрылу мақсаты мен функциялары туралы ақпаратты таратудың медиа-жоспарын әзірлеу қажеттілігі атап өтілді. Осыған байланысты, 2018 жылдың қазан айында Қазақстан Республикасы Энергетика Вице-министрімен 2019-2025 жылдарға арналған Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрының Медиа жоспары бекітілді. Медиа-жоспарда өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрын жүзеге асыру және модификациялау бойынша іс-шаралар қамтылды. Сонымен, келесі іс-шаралар орындалды:

- қалдықтарды түгендеу бойынша есептерді ұсыну туралы ақпаратты тарату мақсатында табиғат пайдаланушыларға ескерту хаттар жіберілді; Министрліктің, «ҚОҚ АТО» ШЖҚ РМҚ, ҚР облыстарының және республикалық маңызы бар қалалардың әкімдіктерінің, ҚОҚ БАЖ-да, Бірыңғай экологиялық интернет-ресурста тиісті хабарландырулар орналастырылды; Экология департаменттерінде стендтеріне хабарландырулар орналастырылды;

- өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастры туралы халықты ақпараттандыру мақсатында «Қазақстан экологиясы» газетінде баспасөз ақпараттары шығарылды;

- Green Energy & Waste Recycling - GEWR'19 формуы шеңберінде өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрын жүзеге асырудың оң аспектілері атап өтілді.

ҚОҚ БАЖ деректерінің базасы ҚР ЦДИАӨМ «Е-лицензиялау» МДБ деректеріне сәйкес 16,790-ға дейін табиғи ресурстарды пайдаланушы қоршаған орта эмиссиясына рұқсаты бар жеке және заңды тұлғалармен толтырылды.

Сондай-ақ, 2017 жылғы шолуда ұсынылған өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастрының жұмысын жақсарту бойынша келесі ұсыныстар ескерілді:

- Орхус конвенциясы бойынша Қазақстанның міндеттемелерін орындау аясында экологтар, ҰЕҰ, БАҚ, сарапшылар және т.б. ҚОҚ БАЖ-ға қол жеткізе алды, бұл нақты табиғат пайдаланушының егжей-тегжейін қоспағанда, өндіріс және тұтыну қалдықтары, медициналық қалдықтар, сызбалар мен кестелерде келтірілген аналитикалық ақпарат бойынша ақпаратты ашуға мүмкіндік берді;

- пайдаланушылармен чат құрылды, байланыс телефондарының тізімі және модераторлармен байланыс құралдары кеңейтілді;

- картада объектілердің орналасқан жерін көрсете отырып, қайталама шикізатты қабылдау бекеттері бойынша ақпарат қамтылды;

- Instagram және Facebook әлеуметтік желілерінде аккаунттар ашылды;
- 2017 жылға арналған Шолу қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында жарияланып, қағаз түрінде басылып, мүдделі мемлекеттік органдар мен ведомствоға бағынысты ұйымдар арасында таратылды.

ҚОҚ БАЖ-ды өнеркәсіптік пайдалануға енгізу мақсатында жүйенің ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігі және техникалық құжаттаманың сараптамасы тексерілді. ҚР аумағында тіркелген заңды тұлғалар бойынша деректерді алу үшін ҚР ӘМ «Заңды тұлғалар» МДБ-мен ҚОҚ БАЖ жүйесінің өзара іс-әрекетін жүзеге асыру туралы келісім бекітілді.

8.3 Өндіріс және тұтыну қалдықтарының мемлекеттік кадастры бойынша жұмыстарды жетілдіруге қатысты ұсынымдарды ұсыну.

ҚОҚ БАЖ-ды жақсарту үшін келесі іс-шараларды орындау ұсынылады:

- порталдың мобилді нұсқасын аяқтау;
- түзілу мәнінің сәйкестігін тексеру және қалдықтарды түгендеу және қауіпті қалдықтардың паспорттар бойынша есептер арасындағы қалдықтарды беру және салыстырмалы тізілімге сәйкестендірілген автоматты түрде тексеретін құралды әзірлеу мүмкіндігін қарастыру;
- әртүрлі көрсеткіштерді қолдана отырып, карта жасау құралын қосу арқылы «Картография» бөлімін модификациялауды қарастыру;
- облыстар, кәсіпорындар бөлінісінде, республика бойынша тұтастай алғанда қалдықтар кадастрының негізгі көрсеткіштері бойынша динамикасын көрсететін инфографиканы қосу арқылы аналитикалық ішкі жүйені кеңейту;
- пайдаланушыларға қалдықтарды түгендеу туралы есептердің уақтылы тапсыру туралы ескертулерді автоматты түрде тарату функциясын қосу;
- қалдықтар кадастры мәселелерімен қоса қалдықтарды басқару мәселелері бойынша практикалық семинарларды, өткізу мүмкіндігін қарастыру;
- инфографика мен картографияны қолдана отырып, қалдықтар кадастрын жүргізу нәтижелері бойынша ақпараттық шолудың веб-парағын әзірлеу;
- қалдықтарды орналастыру орындарының ғарыштық мониторингі бойынша «Қазақстан Ғарыш Сапары» ҰК» АҚ геопорталынан, ірі қалаларда рұқсат етілмеген апатты үйінділердің пайда болуын азайту мониторингісінің суреттерін қабаттастыруды қамтамасыз ету;
- қайта өңделетін қалдықтардың түрлерін көрсете отырып, қалдықтарды қайта өңдеумен айналысатын объектілер туралы деректермен жүйені толықтыру (Бельгия жүйесінің мысалы бойынша);
- табиғат пайдаланушылардың қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат алуға өтінімдерін қабылдау кезінде қалдықтарды сақтау мен көмуді көлемін келісу тұрғысында ҚОҚ БАЖ жүйесін пайдалану мүмкіндігін қарастыру (Испанияның Ұлттық рұқсаттар тізімі мысалы бойынша);
- жергілікті атқарушы органдарға үйінділерді жою, заңдастыру және қалпына келтіру, рұқсат етілмеген үйінділер орналасқан жерлерде жылжымалы және стационарлық экологиялық бекеттер желісін құру, 50 км радиустағы бекеттерде қалалар мен ауылдық елді мекендердегі полигондарды жабдықтау және біріктіру (үлкейту) жөніндегі жобаларды іске асыру үшін ҚОҚ БАЖ жүйесін пайдалану мүмкіндігін қарастыру (мысалы үшін 5.1.7, 5.2.7-5.14.7-ші карталар);
- ҚР Денсаулық сақтау министрлігіне медициналық қалдықтарды жинауға арналған қосымша контейнерлерді орнату мүмкіндігін қарастыру;
- ҚР Ауыл шаруашылығы министрлігіне ескірген пестицидтерді түгендеу мүмкіндігін қарастыру.

Қазіргі таңда ЭЫДҰ елдерінің тәжірибесін ескере отырып, Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен өндіріс және тұтыну қалдықтары мен қалдықтар есебі бойынша тұжырымдамалық аппараттың жаңа тәсілдерімен ҚР Экологиялық кодексінің жобасы әзірленді. Негізгі экологиялық талаптар әзірленді: өндіріс салаларының қолданыстағы заңнамалық және нормативтік нормаларын ескере отырып өндіріс қалдықтарын қайталама өңдеу бойынша; тау-кен өндіру және тау-кен металлургия, жылу энергетикасы және энергетика мұнай-газ, ауыл шаруашылығы салаларының қалдықтарын пайдалану және өңдеу кезінде; заңды және жеке тұлғалардың экологиялық жауапкершілігі; өндірістік қалдықтарын өңдеуді, сонымен қатар қалдықтардың тек қауіпті түрлерін паспорттау, қауіпті қалдықтарды өңдеу бойынша негізгі көрсеткіштерді енгізу арқылы қалдықтарды басқару бағдарламасын қайта қарастыруды жүзеге асыруды қарастырылатын болады.

Осылайша, өндіріс және тұтыну қалдықтарының есебі маңызды өзгерістер мен түзетулерге ұшырайды. Аталған тәсілдер Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының жаңа форматқа көшуінің техникалық мүмкіндігін ескере отырып жүйеде уақытылы көрініс табуы қажет.